

"JEG ER BLEVET VOLDTAGET"

Et kritisk realistisk og feministisk perspektiv på mødet med omverdenen efter en voldtægt

Speciale

KA Psykologi, 10. semester,

Aalborg Universitet

Vejleder: Peter Clement Lund

Rapportens samlede tegn: 353.845

Svarende til antal normalsider: 147,44

Afleveringsdato: 31/5-2024

Anne Skov Sørensen: 20192943

Cecilie Jessen: 20196017

Kamilla Kalmayer Jaquet: 20195746

Maren Kjærsgaard Hansen: 20194028

Abstract

Rape often has long-term psychological and physical effects on the victim, and therefore it is crucial that victims of rape are able to rely on others, when they approach them in need of help. This represents the importance of the present paper because women who have been raped often do not feel safe and recognised when they disclose this. The treatment victims receive after they have been raped and tell others about it, may have even more detrimental effects on their being than the rape itself. Prior to this study, a scoping review was conducted to gain comprehensive knowledge on rape and women's experiences with disclosure and to identify missing areas in research. The scoping review revealed a scientific gap in the amount of research trying to explain why women have these experiences when disclosing as well as in the lack of Danish research in this area. Thus, the purpose of the present paper became to understand how Danish women, who have been raped, experience disclosure, and additionally to investigate the generative mechanisms that can cause these experiences. In order to investigate this, the scientific theories of critical realism and feminist standpoint theory will inform the decisions made throughout this paper.

To investigate the purpose of this paper, semi-structured interviews with four female victims of rape were conducted. The data was collected and transcribed, and subsequently, a thematic analysis was carried out. Several psychological theories were applied to the data in order to achieve a deeper understanding of the women's experiences. The analysis revealed four themes of specific significance pertaining to the experiences of the participants' disclosure; 1) Expectations for disclosure, 2) Circumstances of disclosure, 3) Being recognised, and 4) Understanding of self. These themes influence the experiences of the participants - whether these are perceived as positive or not. Based on the analysis we present multiple generative mechanisms in our society that can be said to make these experiences possible. These generative mechanisms include rape culture, the perception of consent, the perceived frequency of false accusations, and trust. These can be considered as fundamental for the participants' experiences with disclosure. Furthermore, we discuss the implications of our methodological and methodical approach. In this respect, we considered our role as researchers as well as whether our results can be considered reliable and plausible explanations of the participants' experiences.

Based on our study we conclude that there is not one simple explanation to why the participants have these experiences with disclosure. One factor that might explain why negative experiences occur is the acceptance of rape myths that can be said to influence how society talks about and handles rape victims - including the presumption of innocence. Another factor is the lack of recognition and understanding from others, which causes a break of trust in the rape victims. Therefore, we found recognition and understanding to be essential to creating a positive disclosure experience for rape victims. Lastly, future directions are discussed, whereby we state the need for knowledge in society about rape, victims' responses to rape, and the handling of rape victims by professionals.

Tak

I forbindelse med udarbejdelsen af vores speciale, vil vi gerne give en ekstra stor tak til dem, som har hjulpet og bidraget til dets tilblivelse.

Tusind tak til vores fire kvindelige informanter. Uden deres deltagelse var dette speciale ikke muligt. Tak for at have givet os indblik i, hvordan det er for et voldtægtsoffer at dele sin voldtægtshistorie med omverdenen.

Samtidig vil vi gerne takke organisationerne Voldtægtsfres Vilkår, Joan-Søstrene og Center for Voldtægts ofre, Gødstrup. Tak for at dele jeres erfaringer med arbejdet med voldtægts ofre i praksis. Desuden et tak til Center for Voldtægts ofre, Aarhus, for at dele deres endnu ikke-udgivne årsrapport. Tak for organisationernes betydningsfulde indsats, der bidrager til at forbedre både voldtægts ofres og kvinders vilkår.

Afslutningsvis skal der lyde en stor tak til vores specialevejleder Peter Clement Lund. Tak for et godt forløb med interessante diskussioner, grin samt omfattende og konstruktiv feedback.

Indholdsfortegnelse

Resume	8
1. Indledning	9
1.1 Problemafgrænsning og situering af speciale	11
1.2 Begrebsafklaring	13
2. Historisk baggrund	16
3. Scoping review	22
3.1 Introduktion.....	22
3.2 Metode.....	23
3.2.1 <i>A priori protokol</i>	23
3.2.2 <i>Databaser, søgestreng og søgeproces</i>	24
3.3 Søgeresultater	27
3.3.1 <i>Oplevelser med politi</i>	28
3.3.2 <i>Oplevelser med psykolog</i>	29
3.3.3 <i>Oplevelser med sygehus</i>	29
3.3.4 <i>Oplevelser med krisecentre</i>	30
3.3.5 <i>Oplevelser med uformelle instanser</i>	30
3.4 Diskussion	31
3.5 Opsummering	33
4. Metodologi	35
4.1 Kritisk realisme	35
4.1.1 <i>Ontologi og epistemologi: Det transitive og det intransitive</i>	36
4.1.2 <i>Virkelighedens domæner</i>	37
4.1.3 <i>Kausalitet</i>	38
4.1.4 <i>Niveauer og emergens</i>	39
4.2 Feministisk teori.....	41
4.2.1 <i>Feministisk videnskabs- og erkendelsesteori</i>	41
4.2.2 <i>Standpunktsteori</i>	42
4.3 Sammenstilling.....	43
4.4 Metodologi i praksis.....	46

5. Metode	48
5.1 Interview	48
5.1.1 Semistruktureret interview	48
5.1.2 Interviewguide	50
5.1.3 Etiske overvejelser	52
5.2 Deltagere og fremgangsmåde	54
5.2.1 Informanter	54
5.2.2 Fremgangsmåde	56
5.3 Analysemetode	59
6. Analyse	64
6.1 Præsentation af informanter	65
6.2 Forventninger til mødet	66
6.2.1 Opsamling	71
6.3 Omstændigheder for disclosure	71
6.3.1 Positionering	72
6.3.2 Emotionsarbejde	76
6.3.3 Opsamling	82
6.4 At blive mødt	82
6.4.1 Kærlighedssfæren	83
6.4.2 Den retslige sfære	87
6.4.3 Den solidariske sfære	91
6.4.4 Opsamling	92
6.5 Selvforståelse	93
6.5.1 Identitetstab og ruptures	93
6.5.2 Er jeg et voldtægtsoffer?	95
6.5.3 Ruptures og følelser	98
6.5.4 Opsamling	101
6.6 Opsummering af analysen	102
7. Diskussion	104
7.1 Diskussion af emnet	104
7.1.1 Voldtægt	104
7.1.1.1 Vores perspektiv	105

7.1.1.2 Den “rigtige” voldtægt	106
7.1.1.3 Reaktioner og senfølger	109
7.1.1.4 Ordet voldtægt.....	112
7.1.1.5 Opsamling	117
7.1.2 Politiet - røvhuller eller uvidende?	118
7.1.2.1 Skyldig eller uskyldig?.....	118
7.1.2.2 Samtykke - sex eller voldtægt?	124
7.1.2.3 Anerkendelse som bindeled	126
7.1.2.4 Opsamling	129
7.1.3 Tillid	130
7.1.3.1 Opsamling	135
7.1.4 Opsummering - opretholdelse af generative mekanismer.....	136
7.2 Diskussion af fremgangsmåde	140
7.2.1 Metodologi	141
7.2.2 Metode.....	142
7.2.2.1 Scoping review	143
7.2.2.2 Interview	143
7.2.2.3 Analyse.....	145
7.2.3 Vores position.....	147
7.2.4 Opsummering - hvor gyldig er vores slutning?.....	148
8. Konklusion	152
9. Perspektivering.....	155
10. Referenceliste.....	158

Bilag

Bilag 1: Resultattabel.....	1
Bilag 2: Interviewguide.....	16
Bilag 3: Samtykkeerklæring til informanter	21
Bilag 4: Infobrev.....	25
Bilag 5: Facebook-opslag	27
Bilag 6: Transskriptioner	28
Bilag 6.1: Interview 1	28
Bilag 6.2: Interview 2.....	77
Bilag 6.3: Interview 3.....	107
Bilag 6.4: Interview 4.....	133
Bilag 7: Samtykkeerklæring til instanser	174
Bilag 8: Besvarelser fra instanser	178
Bilag 8.1: Center for Voldtægtsofre, Gødstrup.....	178
Bilag 8.2: Voldtægtsofres vilkår	185
Bilag 8.3: Joan-Søstrene.....	189

Resume

Dette speciale består af ni kapitler, som skal belyse vores genstandsfelt, voldtægt.

I **kapitel 1 *Indledning*** introduceres emnet samt beskrives vores bevæggrunde for det valgte emnefelt, og vores problemformulering præsenteres.

I **kapitel 2 *Historisk baggrund*** vil der foretages en historisk gennemgang af, hvordan voldtægt er blevet forstået gennem tiden fra middelalderen til nutidens Danmark.

I **kapitel 3 *Scoping Review*** præsenteres vores scoping review, som vi har udarbejdet for at skabe indsigt i litteraturen og manglen heraf vedrørende voldtægtsfres møde med instanser efter en voldtægt.

I **kapitel 4 *Metodologi*** bliver der redegjort for vores videnskabsteoretiske ståsted i specialet, som er kritisk realisme og feministisk standpunktsteori. Disse bliver sammenstillet, og det præsenteres, hvordan metodologien kommer til udtryk i praksis.

I **kapitel 5 *Metode*** beskrives specialets undersøgelsesmetode, interview, samt de etiske overvejelser og valg, der er forbundet med og foretaget i udarbejdelsen af vores undersøgelse. Derudover beskrives fremgangsmåden for undersøgelsen herunder rekruttering af informanter og analysetilgang.

I **kapitel 6 *Analyse*** vil de fire informanter præsenteres, samt vil interviewene analyseres med udgangspunkt i de fire hovedtemaer: 1) Forventninger til mødet, 2) Omstændigheder for disclosure, 3) At blive mødt og 4) Selvforståelse.

I **kapitel 7 *Diskussion*** vil der være en todelt diskussion af specialet. Den første del vil omhandle analysens fund, hvor vi diskuterer de generative mekanismer, der kan forårsage disse. Den anden del vil diskutere implikationerne af specialets fremgangsmåde og vores rolle som forskere.

I **kapitel 8 *Konklusion*** samles der op på trådene i specialeafhandlingen, således at vi kan konkludere på vores fund.

I **kapitel 9 *Perspektivering*** foretages der en kritisk vurdering af de tiltag, der er blevet implementeret i henhold til voldtægt og voldtægtsfres i Danmark, og refleksioner om, hvordan vi kan forbedre disse forhold.

1. Indledning

“... [Officer] Vreeland said to me, ‘Oh, and one more thing: Do you have a boyfriend?’ I said, ‘No, I don’t. Why?’ And he said something to the effect of ‘Well, sometimes girls cheat on their boyfriends, and regret it, and then claim they were raped.” (Krakauer, 2015, p. 60).

Ovenstående citat kommer fra Kerry Barretts møde med en politibetjent, efter hun var blevet forsøgt voldtaget af en fyr, hun havde mødt på en bar. Kerry var i byen med sine veninder, hvor de mødte Zeke. Kerry og Zeke var tiltrukket af hinanden, og da Zeke kyssede hende, gengældte hun det. De gik sammen hjem til Zeke, hvor Kerry tydeligt fortalte, at hun hellere ville gå hjem til sig selv, hvis han havde en forventning om, at de skulle have sex. Zeke forsikrede hende om, at det forventede han ikke, og Zeke fik hende overtalt til at blive og overnatte. Kerry vågnede i løbet af natten op til, at Zeke havde taget hendes bukser ned og forsøgte at have samleje med hende. Kerry fik skubbet ham væk, tog sit tøj på og skyndte sig væk derfra. Hun gik til politiet for at anmelde voldtægtsforsøget. Efter Kerry havde forklaret hændelsen til politimanden, forhørte han sig om Kerrys civilstatus. Hertil pointerede han, at kvinder nogle gange er deres kærester utro og fortryder det, og derfor kalder de det voldtægt. Kerry anså dette som en mærkelig og upassende ting at sige til en, som lige havde været udsat for et voldtægtsforsøg (Krakauer, 2015).

Kerrys historie er én blandt flere, som beskrives i *Missoula: Rape and the Justice System in a College Town* af Jon Krakauer (2015). Bogen tager udgangspunkt i en række voldtægter, der er foregået i den amerikanske universitetsby i Missoula mellem 2008 og 2012. Gennem interviews med voldtægts ofre, deres familie og bekendte samt nogle af voldtægtsudøverne, giver Krakauer et indblik i de konsekvenser, som en voldtægt kan medføre, både under og efter voldtægten, samt de underliggende samfundstendenser, der relaterer sig til kvinders oplevelser med voldtægt og håndteringen heraf. Politiet ender med ikke at gå videre med Kerrys sag, fordi de ikke mener, at der er nok beviser for, at voldtægtsforsøget har fundet sted. Kerry oplever, at hendes historie ikke bliver taget alvorlig, idet politiet ikke vælger at afhøre nogen vidner i sagen udover Zeke og hende selv, for eksempel kunne Zekes roommate have bidraget til at belyse sagen.

Vi undrer os over, hvorfor politiet ikke forsøgte at gøre mere for at hjælpe Kerry. Når man vælger at møde op på politistationen for at anmelde en voldtægt, kan man forestille sig, at det er efter mange overvejelser, tvivl og med stor sårbarhed. Tvivlsspørgsmål såsom “var det mig, der gjorde noget forkert?”, “var det overhovedet voldtægt?” og “kunne han finde på at gøre det imod andre?” kan individet have spekuleret over længe, før de vælger at gå til politiet. Det kræver et stort mod at stå frem, fordi man skal fortælle om oplevelsen i detaljer, og dermed gennemleve voldtægten på ny. Derfor er det opsigtsvækkende at forestille sig, at når man, som Kerry, vælger at gøre sig sårbar ved at fortælle om sine oplevelser, at man bliver mødt med et træk på skulderen eller mistro. Især når det er noget, man har oplevet på egen krop - noget man ved, der er hændt.

Jævnfør De Forenede Nationers menneskerettigheder, Artikel 3, har ethvert menneske ret til liv, frihed og personlig sikkerhed (Amnesty International, n.d.). En voldtægt kan betragtes som et brud på denne rettighed, fordi en persons basale rettigheder fratages. Voldtægt er en voldsom og traumatiserende hændelse, som ikke kun har betydning i voldtægtsøjeblikket, men også ofte vil have betydningsfulde fysiske og psykiske konsekvenser for voldtægtsofferet efter voldtægten. Disse konsekvenser kan være angst, skyldfølelse og hukommelsesproblemer, og efterreaktionerne kan have forskellig og varierende karakter (Center for Voldtægts ofre, n.d.). Eksempelvis udvikler 40% af voldtægts ofre PTSD inden for de tre første måneder efter voldtægten (Covers et al., 2021). Eftersom voldtægt kan anses som værende en yderst krænkende hændelse, da den både influerer individet i gerningsøjeblikket såvel som efterfølgende, kan det synes væsentligt, at voldtægts ofrene mødes med respekt, omsorg og tillid. De skal vide, at deres historie bliver taget alvorlig, og at deres oplevelser er valide, hvilket omverdenen har et medansvar for at facilitere. Men påtager omverdenen sig dette ansvar? Mødes voldtægts ofrene med respekt og åbenhed?

Ifølge Lorenz og Jacobsen (2021) oplever omkring halvdelen af de voldtægts ofre, som anmelder deres voldtægt til politiet at blive mødt med negative eller tvivlende reaktioner. De oplever, at informationen fra politiet er mangelfuld, at de bliver mødt med

victimblaming¹ og antagelser omkring, at deres oplevelse ikke er alvorlig nok til at anmelde, og derfor bliver de anbefalet ikke at gå videre med anmeldelsen. Negative reaktioner fra politiet eller fra andre personer, som voldtægtsofferet vælger at fortælle om deres oplevelse til, kan forårsage meget skyld og skam hos individet. Det kan medvirke, at individet stopper med at tro på sig selv og ikke vil dele deres oplevelse med andre i fremtiden. Derfor er positive reaktioner fra andre – politiet såvel som venner og familie – vigtige for individets håndtering af deres oplevelser. Dette understøttes af Ahrens et al. (2007), der ligeledes undersøger voldtægtsfres første oplevelse med at fortælle andre om, at de har været udsat for en voldtægt. De finder en tendens til, at voldtægtsfrene oplever at få mere støtte fra familie og venner, mens mødet med politi, hospital og advokater i højere grad bærer præg af tvivl og skyldpålægelse. Således havde de voldtægtsfre, der først fortalte det til familie, venner, kolleger eller naboer mere positive oplevelser med at fortælle om voldtægten, mens dem, der fortalte det til politi, psykologer, advokater eller læger i højere grad havde negative oplevelser.

Ovenstående danner en idé om, hvilke reaktioner voldtægtsfre kan blive mødt med, når de er blevet voldtaget og vælger at fortælle om det til andre i en amerikansk kontekst. Vi undrer os over, hvorfor disse varierende oplevelser finder sted. Eftersom en voldtægt er et alvorligt brud på et menneskes ret til liv, frihed og personlig sikkerhed, så finder vi det problematisk, at ikke alle voldtægtsfre føler sig mødt og forstået af andre. Derfor ønsker vi at undersøge dette nærmere, herunder hvorvidt disse tendenser også eksisterer i en dansk kontekst, samt hvad der kan ligge til grund for at disse oplevelser finder sted.

1.1 Problemafgrænsning og situering af speciale

Vores interesse for fænomenet voldtægt udsprang af at have læst Missoula. Disse negative oplevelser med at dele sin voldtægtshistorie med andre, som blandt andet beskrives i eksemplet med Kerry, fandt vi foruroligende, men samtidig var de også interessante og tankevækkende. Finder disse oplevelser udelukkende sted i USA, eller kan de også forekomme i Danmark? I den indledende fase af specialet havde vi en fælles

¹ Victimblaming (offerbebrejdelse) forekommer, når andre bebrejder offeret for det, vedkommende har været udsat for, eksempelvis, hvis man giver et voldtægtsoffer skylden for at have sat sig selv i en situation, hvor de kunne blive voldtaget.

forestilling om, at Danmark ikke er et land, hvor sådanne hændelser kunne finde sted. Dette bygger på, at Danmark ofte fremhæves internationalt som et land med en høj grad af velfærd, tillid, tryghed og ligestilling. Derfor forventede vi, at man i Danmark vil blive mødt med forståelse og åbenhed, når man vælger at dele sine mest sårbare oplevelser. Vi opfattede således ikke Danmark som et land, der i høj grad var præget af stereotype, fordømmende og falske overbevisninger om, hvad voldtægt er. Denne naive forestilling blev udfordret gennem den indledende litteratursøgning, hvor vi fandt, at emnet var mere kompliceret end først antaget.

Særligt Eurostats undersøgelse *Gender Based Violence Against Women* fra 2021 gav anledning til refleksion og genovervejelse af den danske utopi - i hvert fald hvad angår danske kvinder. Undersøgelsen er baseret på kvinder i aldersgruppen 18-74 år fra Den Europæiske Unions medlemslande, hvoraf besvarelser fra mere end 40.000 danske kvinder er inkluderet. I undersøgelsen fandt de, at omkring 33% af de adspurgte danske kvinder har været udsat for seksuel vold² i deres liv. Danmark er placeret på en andenplads blandt medlemslandene i EU i henhold til antallet af kvinder, der er blevet udsat for seksuel vold - kun overgået af Finland (Eurostat, 2023). Yderligere estimerede Det Kriminalpræventive Råd, at omkring 14.000 danske kvinder blev udsat for voldtægt eller forsøgt voldtægt i perioden 2021-2022. Dog er det kun hver femte voldtægt eller voldtægtsforsøg, der anmeldes til de danske myndigheder, og det vil sige, at omtrent 11.200 voldtægter aldrig blev anmeldt. I 2022 modtog politiet 1.925 anmeldelser af voldtægt eller voldtægtsforsøg, og i løbet af samme år blev der afsagt 138 domme for voldtægt, mens der blev truffet afgørelse om påtaleopgivelse eller frifindelse i 763 tilfælde (Eriksen, n.d.). Dette betyder også, at over halvdelen af de sager, der bliver anmeldt til politiet, ikke fører til, at udøveren bliver sigtet for sine handlinger.

På baggrund af Eurostats undersøgelse samt tallene fra Det Kriminalpræventive Råd kan det udledes, at der eksisterer en tendens i det danske samfund. Danske kvinder bliver udsat for seksuel vold herunder voldtægt eller voldtægtsforsøg, og størstedelen af disse kvinder vælger ikke at anmelde det til politiet. Af den andel, som anmelder, er

² Seksuel vold defineres i Eurostats undersøgelse som uønsket samleje gennem tvang eller fysisk vold, eller hvor man ikke kan modsætte sig samlejet, fordi man er påvirket af alkohol eller stoffer, eller fordi man er for bange til at modsætte sig samlejet. Derudover kan seksuel vold være uønsket seksuel berøring af ikke-partnere (Eurostat, 2023).

det de færreste sager, der fører til, at udøveren bliver dømt for det. Dette fremstår for os opsigtsvækkende og interessant. Således kan man argumentere for, at der eksisterer en form for barriere mellem kvinderne og omverdenen, hvor de oplevelser, kvinder har med at blive udsat for voldtægt, ikke bliver anerkendt af omverdenen. Derfor finder vi det relevant at undersøge, om denne barriere er et produkt af, hvordan kvinder bliver mødt af forskellige instanser efter en voldtægt, og hvordan vi som samfund taler om voldtægt. Relevansen blev forstærket af, at vi som kommende psykologer potentielt vil møde voldtægtsofre i vores fremtidige arbejde, og derfor kan det være afgørende at opnå mere viden om, hvordan vi som fagpersoner kan give voldtægtsofre den bedst mulige oplevelse i vores møde med dem.

Specialet har til formål at undersøge kvinders oplevelser i nutidens samfund. Dette gøres specifikt i relation til voldtægter og kvindernes efterfølgende oplevelser med at fortælle andre om, at de er blevet voldtaget. Vi ønsker at anlægge et individuelt og samfundsmæssigt perspektiv herpå, hvorfor vi både vil undersøge kvindernes egne oplevelser, samt hvordan samfundet kan skabe forudsætninger for, at disse oplevelser kan finde sted. Gennem en kritisk tilgang og med inddragelse af psykologisk teori vil vi undersøge tiden efter voldtægten. Med dette speciale har vi et ønske om både at forstå og stille os kritiske over for de gældende meningsdannelser, tilgange og tendenser, som præger feltet. Dette har ledt os frem til følgende problemformulering:

Hvilke oplevelser har danske kvinder med disclosure efter en voldtægt, og hvorfor har de disse oplevelser?

1.2 Begrebsafklaring

Det anses som relevant at italesætte nogle af de antagelser og forståelser, som indgår i dette speciales problemfelt. Dette er med henblik på at sikre en gennemgående transparens, samt for at afgrænse det fokus, som anlægges i specialet.

Problemformuleringen har til formål at undersøge kvinders oplevelser efter at være blevet voldtaget. Kvinder forstår vi som alle, der identificerer sig som kvinde - både

det biologiske og socialt konstruerede køn. Voldtægt defineres som "*samleje³ med en person som ikke har givet sit samtykke til dette.*" (Trolle & Jensen, 2023). Med udgangspunkt i denne forståelse vil voldtægt konsekvent anvendes som begreb i dette speciale fremfor lignende betegnelser såsom seksuel vold og seksuelt overgreb. Et centralt aspekt af denne definition af voldtægt er samtykke. Ifølge lovforslaget til den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse er samtykke karakteriseret ved at være frivilligt og vedvarende gennem hele samlejet, og der understreges, at det kan udtrykkes på mange forskellige måder. Konkret betyder det, at samtykke både kan bestå i ord eller handlinger, som indikerer, at man ønsker at deltage i samlejet - dermed kan passivitet eller et fravær af modstand heller ikke (alene) antages at være et udtryk for samtykke. Endeligt kan det fremhæves, at voldtægt, med udgangspunkt i denne definition, også kan finde sted mellem eksempelvis bekendte, familie eller partnere, såfremt der ikke er gensidigt samtykke til samlejet (Lovforslag LSF 85).

Specialet tager udgangspunkt i et dansk perspektiv, og det er også med denne forståelse, at der refereres til 'samfundet' løbende i projektet. Når vi bruger 'samfundet' som begreb i dette speciale, henvises der altså til den almene befolkning i Danmark. Begrebet kan således bruges i sammenhænge, hvor der er tale om dominerende diskurser, der går på tværs i den danske befolkning eller til at argumentere for generelle tendenser, der eksisterer i en dansk kontekst.

Et væsentligt fokus i vores problemformulering er, at kvinderne, der er blevet voldtaget, har oplevet et møde med en eller flere instanser. Dette indebærer altså, at kvinderne har fortalt om voldtægten til nogen, og at de derved er blevet mødt med en reaktion, som har formet deres oplevelse af *disclosure*. Disclosure er et engelsk begreb, som ofte anvendes i international litteratur omkring voldtægter, og det dækker i den forbindelse over den proces, hvor et voldtægtsoffer fortæller en anden person om voldtægten. Det kan således både være offerets første møde med en instans, men også omhandle senere møder. Vi har i dette speciale ikke kunne finde én oversættelse, som vi synes dækkede hele begrebet disclosure. Derfor vil vi både anvende disclosure, samt danske oversættelser såsom "at dele", "at fortælle om" eller "at anmelde" voldtægten. I relation til dette skelnes der i projektet mellem formelle og uformelle instanser.

³ Ved samleje forstås alle vaginale, anale og/eller orale seksuelle handlinger (Trolle & Jensen, 2023).

Denne skelnen er i overensstemmelse med forskellige kilder på området, som eksempelvis Ahrens et al. (2007), der skelner mellem *formal* og *informal support*. Vi har bevaret denne opdeling, men fordi vi ikke ønsker at antage, at ofrene udelukkende har oplevet støtte, har vi valgt at ændre support til instanser. I dette speciale har vi valgt at anvende formelle instanser om politifolk, læger, sygeplejersker, psykologer og rådgivere på krisecentre, da det i Danmark typisk er de fagpersoner, der møder voldtægts ofre i kraft af deres arbejde. Uformelle instanser definerer vi som de personer, man har i sin omgangskreds, altså ens venner, familie, partnere og kan for nogen også være andre personer på sociale medier.

I projektet vil vi primært anvende 'voldtægtsoffer' - eller blot 'offer' - til at beskrive kvinderne, som er blevet voldtaget. Dog er det værd at bemærke, at nogle kvinder ikke ønsker at blive omtalt som 'offer' og foretrækker at blive omtalt som 'overlevende'. Da vi ikke har kunnet finde en dansk betegnelse, som er værdineutralt, har vi valgt at anvende offer, da det anses som det mest udbredte i dansk tale. På lignende måde er der også flere forskellige begreber til at omtale personen, som voldtager kvinden, hvor især 'gerningsmand' eller 'voldtægtsmand' anvendes i dansk tale. Dog ønskede vi at bevare kønsneutralitet i gerningspersonens perspektiv, og derfor anvendes der i dette speciale enten 'voldtægtsudøver' eller blot 'udøver'.

Slutteligt finder vi det relevant at redegøre for begrebet voldtægtsmyter, fordi disse findes særligt relevant i forbindelse med at forstå kvindernes oplevelser med disclosure. Voldtægtsmyter er en betegnelse, der dækker over fordømmende, stereotype og oftest falske overbevisninger om voldtægt, voldtægts ofre og voldtægtsudøvere. Det kan eksempelvis være, at kvinden selv er skyld i voldtægten, at mænd ikke voldtager med vilje, eller at kvinder lyver om at være blevet voldtaget for at få hævn eller opmærksomhed (Aarhus Universitet, n.d.).

2. Historisk baggrund

For bedre at kunne sætte os ind i og forstå kvinders oplevelser med instanser efter en voldtægt, så er det essentielt at vide, hvordan vi opfattede voldtægt og kvinders plads i samfundet førhen, samt hvordan vi opfatter disse ting i dag. Det er vigtigt for at kunne anerkende den udvikling, der har været i opfattelsen af voldtægt og kvinders rettigheder gennem tiden, men også for at kunne pege på eventuelle tendenser, der eksisterer i samfundet, og som stadig bidrager til og påvirker, hvordan vi ser og taler om voldtægt i dag.

Voldtægt er et begreb, der har været omtalt i de danske love langt tilbage i historien. Forståelsen af voldtægt har ændret sig mange gange gennem tiden, i takt med at vores kultur, samfund og samfundsstrukturer også har ændret sig. Følgende afsnit vil slå ned på en række forskellige opfattelser af voldtægt, som vi har haft i Danmark gennem tiden – helt tilbage fra middelalderen og frem til den nye samtykkelov.

I middelalderen blev voldtægt defineret som et seksuelt forhold udenfor ægteskabet, som kun kvinder kunne udsættes for, og som skete mod deres vilje (Koefoed, 2017). En voldtægt blev dengang betragtet som hærværk mod mandens ejendom - det blev opfattet på lige fod med, at nogen gjorde skade på mandens kvæg. Derfor skulle voldtægtsudøveren også betale erstatning til voldtægtsofferets mand eller far i stedet for kvinden selv (Bjerre, 2019). Blev man dømt for voldtægt under Jyske Lov (1241-1683), så blev voldtægtsudøveren desuden også fredløs. I 1683 kom Danske Lov, hvor lovgivningen omkring voldtægt blev skærpet. Nu blev udøveren dømt til døden for voldtægt – dog med mulighed for benådning, hvis man enten giftede sig med kvinden eller betalte en erstatning (Koefoed, 2017). Kvinder blev altså i denne tid betragtet som mandens ejendom, og havde derfor ingen indflydelse på deres sag. Dermed anså man i høj grad også en voldtægt som noget, der gik ud over mændene.

I takt med at kirken og religion fik en større rolle i samfundet, skabte det større fokus på individets vilje, for eksempel retten til selv at beslutte sig for, hvem man vil gifte sig med. Dette betød også, at kvinderne blev inspirerede til at skabe andre roller for sig selv. Oprettelsen af klostre gjorde, at kvinderne nu kunne få en uddannelse i klostret eller i hjemmet, og i slutningen af 1800-tallet fik kvinder også adgang til universiteter

og dermed en anerkendt videnskabelig uddannelse (Rosenbeck & Jacobsen, 2023; Bjerre, 2019). Det var også omkring denne tid kvindebevægelsen opstod, først i USA i 1840'erne og senere i Norden omkring 1870'erne og 1880'erne. I Danmark startede kvindebevægelsen i 1871 med stiftelsen af Dansk Kvindesamfund. Kvindebevægelsen var et oprør mod den traditionelle kvindeopfattelse, hvor kvinden fra naturens side var manden underlegen, og derfor måtte underordne sig ham. Kvindebevægelsen var en af årsagerne til, at flere kvinder kom i arbejde, kvindefagforeninger opstod, og at kvinderne fik valgret i 1915 (Dahlerup, 2024). Alle disse samfundsstrukturelle forandringer ændrede, hvordan vi forstod voldtægt. Denne nye forståelse af voldtægt er sidenhen blevet navngivet den moderne opfattelse af voldtægt. Nu mente man, at kvinderne selv skulle sige ja til at have sex, og hvis det ikke blev respekteret, blev det betragtet som en krænkelse mod kvinden som individ. Hermed kom fokus på kvinden som offer, frem for kvindens mand eller far. Således skete der en positiv udvikling for kvindernes selvstændige individualitet, men de blev stadig opfattet som forvirrede og mindre intelligente end mænd (Bjerre, 2019). Omend nogle af kvindebevægelsens tidlige krav om retlig ligestilling blev gennemført, så var den ønskede ligestilling langt fra opnået (Dahlerup, 2024).

I 1970'erne og 1980'erne skete der et nyt kvindeoprør, som opfattes som kvindebevægelsens anden bølge. Kvindeoprøret var drevet af radikal og venstreorienteret feminism og betegnes kvindefrigørelsesbevægelsen. Rødstrømpebevægelsen⁴ havde en helt central rolle i dette oprør. De kæmpede for kvindernes frigørelse fra den undertrykkelse, som de længe havde været underlagt på arbejdsmarkedet, i organisationslivet - og ikke mindst i privatlivet. De kritiserede alt fra kvinders selvhad, opfattelsen af menstruation som noget urent, hustruvold, voldtægt, uligeløn, diskrimination af lesbiske, mænds manglende deltagelse i husarbejdet og retten til fri abort. Kvindeoprøret skabte omfattende debat om kvinders vilkår, og tusindvis af yngre kvinder blev aktive feminister. Oprøret førte til oprettelse af krisecentre for kvindelige voldsofre og kvindehelsecentre, og det satte gang i kvinde- og kønsforskningen i Danmark, som ellers hidtil havde været negligeret. Kvindefrigørelsesbevægelsen mistede dog sin

⁴ Rødstrømpebevægelsen eller rødstrømperne var en kvindebevægelse, der var aktiv fra 1970 til ca. 1985. Rødstrømpebevægelsen gik ind for en radikal og venstreorienteret feminism, som ikke havde til formål at opnå ligestilling mellem mænd og kvinder, men derimod en frigørelse af kvinder i et helt nyt og anderledes samfund (Dahlerup, 2023).

popularitet i slutningen af 1980'erne, fordi de ofte blev kritiseret for at være for yderligtgående og fremfarende i samfundet, på trods af at mange af deres mærkesager fortsat blev anset for at være valide (Dahlerup, 2024).

Omtrent samtidig med kvindefrigørelsesbevægelsen, skete der noget andet, som kan siges at bidrage til et modsvar på kvindebevægelsens måde at se kvinder på. I 1969 blev porno lovligt i Danmark. I mainstream porno bliver kvinder ofte gjort til seksuelle objekter, og bliver dermed omdrejningspunktet for mænds seksuelle og fysiske aggressivitet. Seksuel objektivisering er associeret med negative konsekvenser for den, der bliver udsat for det. Det kunne for eksempel være, at man kun føler, at man er det værd, som ens krop kan tilbyde, hvilket kan føre til lavt selvværd, følelser af skam, depression og angst (Bridges et al., 2024). Bridges et al. (2024) argumenterer for, at forskellige medier - heriblandt porno - lærer brugerne, hvad der er forventet i visse situationer, og derfor vil brugerne lade de seksuelle *scripts*, som de har tillært sig gennem porno, influere deres seksuelle adfærd. Dette understøttes af et studie af Stanley et al. (2016), der undersøger unges vaner med porno. Studiet finder, at et større forbrug af porno er positivt associeret med udøvelse af seksuel tvang og seksuel vold. Desuden havde de unge drenge, der så mere porno, større tendens til at have negative kønsattituder. Bridges et al. (2024) fandt i deres studie, at brugen af porno var positivt associeret med seksuel objektivisering af det andet køn. Porno kan dermed anses som en udløsende faktor for en seksuel objektivisering og udnyttelse af kvinder, der herefter påvirker, hvordan vi opfatter og behandler kvinder i samfundet. Synet på kvinder som seksuelle objekter kan ligge til grund for den seksualisering af kvinder, som vi også ser i samfundet i dag. Dette ses for eksempel på sociale medier, hvor seksualiserede billeder får flere likes end neutrale billeder, og kvinder, der poster flere seksuelle billeder, har flere følgere end kvinder, der ikke poster seksuelle billeder, hvilket anses som en validering af kvindernes seksualiserende adfærd (Bridges et al., 2024). Således vil vi argumentere for, at pornoen har bidraget til den seksualisering og objektivisering af kvinder, som længe har eksisteret.

Indtil 2001 blev voldtægt i lovgivningen opfattet som det forhold, hvor en person tiltvinger sig samleje med en kvinde ved vold, frihedsberøvelse eller fremkaldelse af frygt for hendes eller hendes nærmestes liv, helbred eller velfærd. Dette inkluderede også, hvis kvinden var i en tilstand, hvor hun var ude af stand til at modsætte sig

handlingen (Lovforslag LSF 27). Et samleje kunne således kun anses som en voldtægt, hvis der var vold eller trusler involveret, og derudover var der stadig en opfattelse af, at det kun var kvinder, der kunne blive udsat for voldtægt. Der var hermed stadig en opfattelse af, at manden var kvinden seksuelt overlegen. I 2001 blev lovgivningen ændret, således at loven blev kønsneutral – både mænd og kvinder kunne nu blive udsat for voldtægt (Lovforslag LSF 27). Dette kan til en vis grad anses som en ligestilling mellem mænd og kvinder i juridisk forstand. Det ændrer dog ikke på, at langt størstedelen af dem, der bliver udsat for voldtægt, stadig er kvinder (Eriksen, n.d.). Desuden havde lovgivningen stadig et svaghedspunkt, nemlig at det er svært at dømme voldtægt, hvis offeret for eksempel var stivnet af skræk. I sådan et tilfælde ville offeret principielt stadig være i stand til at kunne modsige sig samlejet i henhold til denne lovgivning.

I 2017 blev der især sat fokus på seksuelle krænkelser mod kvinder, da MeToo-bevægelsen hurtigt bredte sig på de sociale medier. Grundet den hurtige spredning på sociale medier, blev MeToo-bevægelsen den mest verdensomspændende bevægelse i kvindebevægelsens historie. MeToo-bevægelsen kan anses som en tredje bølge i kvindebevægelsen, og målet var at bekæmpe sexismen og seksuel chikane. Før MeToo-bevægelsen havde der været en tavhedskultur omkring seksuelle krænkelser, hvor mange havde afholdt sig fra at stå frem og fortælle om deres oplevelser med grænseoverskridende adfærd. Populariteten af bevægelsen gjorde, at mange kvinder nu turde stå frem og fortælle om deres oplevelser, og det satte gang i en ny samfundsdebat omkring diskursen af seksuelle krænkelser. MeToo-bevægelsen førte til vigtige forandringer i både mænds og kvinders adfærd (Dahlerup & Borchorst, 2024). Fra at have snakket om voldtægt som noget, der involverede vold og trusler, begyndte man nu at snakke om samtykke i forbindelse med seksuelle handlinger. Flere og flere forsøgte således at få ændret samfundets opfattelse af voldtægt, for eksempel ved at vise, at mange kvinder bliver udsat for seksuelle krænkelser, som ofte ikke anerkendes som voldtægt. Årsagen til dette er, at det kun er overfaldsvoldtægten, hvor en kvinde bliver overfaldet af en ukendt voldtægtsudøver, der anses som en "rigtig" voldtægt. Der blev blandt andet argumenteret for, at sex handler om gensidig nydelse, og hvis det er tilfældet, så må der i diskussionen om voldtægt også tages udgangspunkt i seksuelle handlinger som en form for gensidig kommunikation (Johansen, 2021).

Debatten fik stor betydning for lovgivningen af og dermed også for opfattelsen af voldtægt i Danmark. Med det nye fokus på seksuelt samtykke indførte man den 1. januar 2021 samtykkeloven, der gjorde, at man nu kan dømmes for voldtægt, hvis den anden part ikke har givet samtykke til samleje. Samtidig med indføringen af samtykkeloven kom der i Folketinget yderligere et fokus på, at man skulle have en bedre behandling af voldtægts ofre. Nyt udarbejdet materiale til undervisningen i blandt andet politiet og anklagemyndigheden skulle hjælpe til at afvise voldtægtsmyter i retssystemet. Desuden blev der lanceret en døgnåben hotline for voldtægts ofre, hvor man anonymt kan ringe og få støtte og vejledning til, hvordan man kan få yderligere hjælp, for eksempel ved anmeldelse til politiet eller hos krisecentre for voldtægts ofre. Yderligere skulle der større fokus på, at ofre behandles med forståelse for de traumereaktioner, der kan være forbundet med deres oplevelser (Justitsministeriet, 2020). Eftersom disse initiativer stadig er meget nye, er det begrænset, hvor meget viden der er om virkningen af dem. Vicestatsadvokat, Gyrithe Ulrich, udtaler i en artikel til DR, at der indtil videre blot har været en håndfuld samtykkesager, hvor gerningsmanden er blevet dømt på baggrund af påstand mod påstand om manglende samtykke, hvor der ikke har været vold eller trusler involveret. Dog er mængden af dømte under den nye lov svært at sige noget konkret om endnu, idet der endnu ikke er rejst tiltale i mange af sagerne fra 2021. Samtidig er der sket en markant stigning i antallet af anmeldelser om voldtægt og henvendelser på krisecentre for voldtægts ofre, hvilket kan tyde på, at samtykkeloven allerede har haft en effekt, og at det store mørketal i Danmark er ved at blive brudt (Øvlisen, 2022).

Selvom det danske samfund er kommet langt i debatten, og at samtykkeloven kan opfattes som et lovende skridt for kvinders agens og selvstændighed, så kan omstændighederne ved seksuelle handlinger stadig være utrolig svære at definere og omgås. Mange voldtægtssager er en diskussion om, hvem der sagde og gjorde hvad, og det, at seksuelt samtykke i høj grad er et normativt spørgsmål om samfundsmæssige og kulturelle opfattelser, gør det ikke lettere at vurdere juridiske sager. Det er fortsat vanskeligt at skelne sex fra voldtægt, hvilket kan begrundes med, at der er en opfattelse af, at det er mændene, der skal forsøge at få adgang til sex, og at kvinderne kan være afvisende og måske sidenhen give efter. Dette er med til at normalisere det at presse nogen til sex, så det opfattes som samtykkende, når man giver efter, og dermed bliver grænsen mellem sex og voldtægt utrolig svær at definere. Desuden er der i samfundet også

en opfattelse af, at kvinder ofte må gå på kompromis med deres seksuelle lyst og nydelse af hensyn til deres mandlige partner. Derfor er kvinder og mænd ikke altid positioneret lige, og deres udgangspunkt for at opleve, at de frivilligt går med til at have sex, kan være forskelligt (Johansen, 2021). Ifølge bistandsadvokat for voldtægtsofre, Helle Hald, mangler der stadig en ændring i vores opfattelse af seksuelt samtykke og voldtægt. Hun understreger det med, at hun i sine sager ofte ser, hvordan mange stadig ikke har forstået samtykket, idet mange stadig mener, at et nej ikke nødvendigvis er et nej, men godt kan blive til et ja med lidt overtalelse. Hald fastslår, at et nej er et nej, og ikke et måske (Øvlisen, 2022). En afsluttende, men vigtig pointe er, at der stadig er mange, som ikke vælger at anmelde en voldtægt til trods for større frigørelse i henhold til sex og samfund. Dette vidner om, at emnet stadig er underlagt et tabu, og at vi stadig har svært ved at forstå, hvad vi kan forvente af vores retssystem og samfund.

Med udgangspunkt i ovenstående afsnit kan det siges, at forståelsen af kvinders rettigheder har udviklet sig positivt gennem tiden, men at der stadig er områder, hvor kvinderne er nedprioriterede og marginaliserede. Det er vores forståelse, at der er flere årsager til dette, men en lang række områder såsom lovgivning, seksualitet og forskellige bevægelser såsom MeToo og rødstrømperne kan fremhæves. Dette har blandt andet haft indflydelse på, hvordan vi i Danmark håndterer kvinder, der er blevet voldtaget, samt hvordan vi ser på og omtaler voldtægt i dag.

3. Scoping review

Dette kapitel beskriver forskellige aspekter af det scoping review, som vi udførte i forbindelse med dette speciale, herunder dets protokol, metoder, resultater og en diskussion heraf. Indholdet i dette kapitel samt processen i selve scoping reviewet blev udført med udgangspunkt i *JBIs guidelines for Scoping Reviews*⁵ (Peters et al., 2020).

3.1 Introduktion

I de indledende faser af specialet fandt vi det væsentligt at skabe et overblik over vores emne og den forskning, som er blevet udført på området. Derfor valgte vi at udføre et scoping review, som er en review-tilgang, der kan anvendes som forberedelse til en større undersøgelse. Formålet med et scoping review er at syntetisere en større mængde viden fra forskellig litteratur med henblik på at opnå en forståelse af de metoder, begreber, teorier og fund, som præger et givent felt (Peters et al., 2020). Hensigten med at anvende denne form for review i dette speciale var todelt. Først og fremmest ønskede vi at identificere eventuelle mangler eller huller i forskningen på området, således at vores speciale kan bidrage med ny viden eller et nyt perspektiv frem for blot at reproducere allerede eksisterende forskning. For at kunne identificere disse mangler, blev vi nødt til først at danne os et overblik over vores fokusområde, hvilket var det andet formål med at udføre et scoping review. Det var således nødvendigt for os at forstå, hvilken kvalitativ forskning, der tidligere er udført om voldtægtsfres oplevelser med disclosure til formelle og uformelle instanser.

Ifølge *JBIs guidelines for Scoping Reviews* (Peters et al., 2020) kan man eksempelvis bruge modellen PCC – *Population, Concept* og *Context* - til at fokusere emnefeltet for sit scoping review. For dette review kan populationen karakteriseres som kvinder fra vestlige samfund, der er blevet voldtaget, og har fortalt andre om deres oplevelser. Denne population er valgt, fordi der er en tydelig majoritet af kvinder i forhold til mænd, der er blevet voldtaget, og desuden er fokus for specialet specifikt på, hvordan

⁵ Det bør bemærkes, at JBI guidelines for Scoping Reviews er udarbejdet med henblik på forskningsartikler, der er udformet som scoping reviews. Derfor vil vores anvendelse af retningslinjerne være mindre omfattende, end hvis det var et selvstændigt scoping review, og af hensyn til afsnittets sammenhæng og læsevenlighed har vi indført mindre ændringer i rækkefølgen. Desuden er JBI Guidelines i overensstemmelse med PRISMA's ScR Extension Fillable Checklist, som også er en anerkendt metode til at udføre scoping reviews.

kvinder oplever mødet med omverdenen efterfølgende. Konceptet for reviewet er tidligere forskning, som anvender kvalitative og empiriske studier, der gør brug af interview, observationer eller casestudier som metode. Endelig er konteksten de formelle og uformelle instanser, som kvinderne vælger at fortælle om deres voldtægt til.

3.2 Metode

Følgende afsnit vil omhandle vores metodiske fremgangsmåde for vores scoping review, herunder udarbejdelsen af en protokol samt udvælgelse af databaser, inklusions- og eksklusionskriterier og søgestreng. Således vil der her redegøres for, hvordan vi fandt frem til de inkluderede artikler.

3.2.1 A priori protokol

Første trin i udarbejdelsen af scoping reviewet var at udarbejde en *a priori* protokol. Denne protokol har til formål at beskrive, hvordan formålet, metoderne og præsentationen af resultaterne vil finde sted, hvorved transparens skabes for læseren. I tilfælde af at vi finder det nødvendigt at afvige fra protokollen, vil dette blive beskrevet og begrundet - netop også af hensyn til gennemsigtigheden i vores fremgangsmåde (Peters et al., 2020).

Det er vores opfattelse, at et scoping review især er velegnet til at udforme vores problemformulering. Ved at identificere eventuelle mangler i forskningen indenfor dette område, kan vi målrette vores problemformulering mod disse. Inden søgeprocessen påbegyndes, fastsættes der nogle inklusions- og eksklusionskriterier, som skal guide vores søgning. Søgeprocessen er efterfølgende inddelt i fire faser: 1) Identifikation, hvor vi udfører en søgning efter peer-reviewed artikler på tre forskellige databaser, og frasorterer dubletter på baggrund af titel og abstract. 2) Screening, hvor alle artiklernes titel og abstract screenes på baggrund af de fastsatte inklusions- og eksklusionskriterier. 3) Undersøgelse, der starter med at ekskludere de artikler, som vi ikke kan få adgang til, eller som kun er tilgængelige på et sprog, vi ikke forstår. Efterfølgende læses alle artiklerne med dobbeltblind, hvor to medlemmer af gruppen vil klassificere teksterne som enten inkluderet eller ekskluderet med begrundelser. Eventuelle konflikter bliver løst i plenum bagefter. I den sidste fase, 4) Inklusion, har vi et antal artikler, som kan inkluderes i reviewet. Som et sidste trin udføres en kædesøgning, hvor

referencerne i disse artikler gennemses og nye artikler, som efterlever de opstillede inklusions- og eksklusionskriterier, kan inkluderes. Efter disse fire faser vil det endelige antal artikler være indsamlet, og scoping reviewet kan bearbejdes og præsenteres ved hjælp af flowdiagram, resultattabel og diskussion. I forbindelse med gennemlæsningen af det endelige antal artikler, vil vi vurdere artiklernes kvalitet jævnfør CASP tjeklisten⁶. I de nedenstående afsnit vil aspekter af fremgangsmåden uddybes, og i kapitlets diskussion vil eventuelle fravigelser fra denne protokol noteres.

3.2.2 Databaser, søgestreng og søgeproces

Til dette review blev der gjort brug af tre forskellige databaser: PubMed, PsychInfo og Scopus. Disse tre databaser blev anset som passende i forhold til specialets emnefelt, samtidig med at de anses for at henvende sig til forskellige faggrupper, og dermed ville de fundne artikler give os et indblik i vores emnefelt fra forskellige perspektiver. Vi startede med at kigge sporadisk på indholdet på disse databaser og noterede os forskellige nøgleord og kriterier, som forskellige artikler havde anvendt. Dette var brugbart for, at vi kunne fastsætte nogle relevante ord til søgestrengen samt inklusions- og eksklusionskriterier for vores søgning. På baggrund af specialets interessefelt, blev der udført søgning på alle tre databaser med følgende søgestreng:

rape OR "sexual assault" (population)

AND

disclosure OR report OR tell OR told OR help* OR support* (kontekst)*

AND

police OR therap OR psychologist* OR medical OR hospital OR "crisis center" OR friend* OR family OR partner (kontekst)*

AND

qualitative OR interview OR observation* OR "case study" (koncept)*

⁶ Critical Appraisal Skills Programme (CASP) er en tjekliste som indeholder 10 items, der kan hjælpe med at identificere tre områder i artiklen: 1) Er resultaterne valide? 2) Hvad er resultaterne? og 3) Kan resultaterne bidrage lokalt? De 10 items vurderes efter, hvorvidt de er til stede i artiklen eller ej, og der uddeles et point for hver item, der kan identificeres. Endeligt udregnes der en endelig score for hver artikel (0-10) (Critical Appraisal Skills Programme, 2023).

Denne søgestreng ledte til i alt 3.234 artikler, hvoraf 531 blev indhentet fra PsychInfo, 693 fra PubMed og 2010 artikler fra Scopus. Herefter blev dubletter identificeret og fjernet, inden de identificerede artikler blev screenet. Dette resulterede i, at 2.226 artikler blev screenet ud fra titel og abstract i forhold til, hvorvidt de kunne inkluderes eller ekskluderes på baggrund af de kriterier, vi havde opstillet. Disse er præsenteret i Tabel 1.

Tabel 1

Inklusions- og eksklusionskriterier

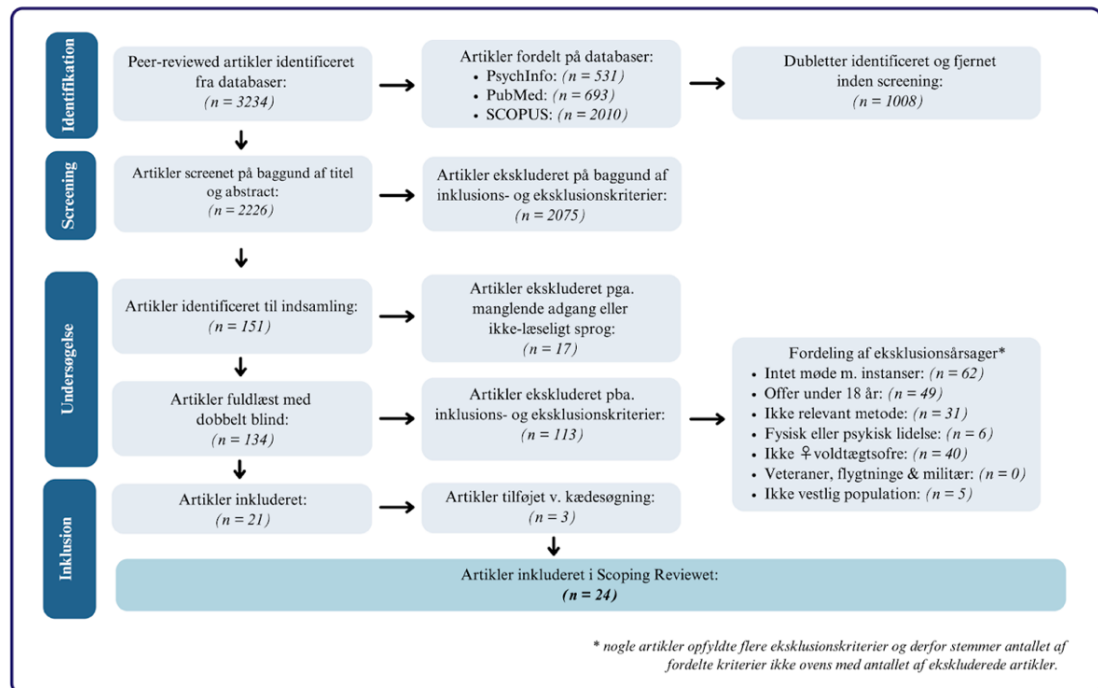
Inklusionskriterier	Eksklusionskriterier
Peer-reviewed artikler Med henblik på at sikre artiklernes kvalitet inkluderes der kun artikler, som er fagfællebedømt.	Ikke-vestlige populationer Artikler, som ikke undersøger populationer fra vestlige områder og lande (Europa, USA, Canada, Australien og New Zealand), ekskluderes.
Læseligt sprog Af hensyn til læselighed inkluderes kun tekster, som er på dansk, svensk, norsk eller engelsk.	Ingen tilgængelighed Artikler, der ikke kan tilgås som fuldt tekst på mindst en af de tre databaser, og som heller ikke kan fremsøges på andre databaser ekskluderes.
Møde med instanser Artikler inkluderes, hvis de beskriver et eller flere voldtægtsfres møde(r) med en formel eller uformel instans(er), jævnfør specialets emne.	Ingen fysiske eller psykiske lidelser Artikler, som undersøger deltagere, der har en eller flere fysiske eller psykiske lidelser på tidspunktet, hvor voldtægten finder sted, inkluderes ikke.
Offer over 18 år Artikler inkluderes, hvis deltagerne var over 18 år, da voldtægten fandt sted, da specialets fokus er voksne.	Veteraner, flygtninge & militær Alle artikler, som undersøger voldtægt i en kontekst af krig, veteraner eller flygtninge, ekskluderes.
Relevante metoder Artikler, som anvender kvalitative metoder, herunder interview, casestudier og observationer, inkluderes.	Ikke reviews eller analyser Artikler, som er systematiske reviews eller metaanalyser, inkluderes ikke.

Note. Tabel 1 er en oversigt over de inklusions- og eksklusionskriterier, som blev fastsat og anvendt i litteratursøgningen til scoping reviewet.

Denne proces førte til en ekskludering af 2.075 artikler, hvilket betød, at vi havde 151 artikler tilbage, som skulle læses igennem. Dog kunne 17 af disse tekster enten ikke tilgås eller findes på engelsk, dansk, norsk eller svensk, og derfor blev disse ligeledes ekskluderet. Således blev 134 artikler læst med dobbeltblind, hvor hver artikel blev læst af to forskellige gruppemedlemmer med fokus på, hvorvidt de skulle inkluderes eller ekskluderes med udgangspunkt i de fastsatte kriterier. Hvis artiklen kunne ekskluderes, skulle ekskluderingsårsagen begrundes. Eftersom dette var en dobbeltblind proces, kunne andres vurderinger ikke ses, før alle artikler var blevet vurderet. Det blev gjort for at sikre, at medlemmerne ikke blev påvirket af andre i deres vurdering af de respektive artikler. Efter dobbeltblind på artiklerne blev fjernet, kunne der identificeres 30 konflikter - der var altså 30 artikler, hvor gruppemedlemmerne ikke var enige i deres vurdering af artiklen. Disse konflikter blev løst ved, at vi i plenum diskuterede, hvorvidt artiklerne opfyldte vores kriterier. Efter konflikterne blev løst, havde vi 21 artikler, som kunne inkluderes. Yderligere tre artikler blev inkluderet i scoping reviewet, efter at kædesøgning blev udført på de oprindelige 21 artikler. Således endte 24 artikler med at blive inkluderet i vores scoping review. Søgeprocessen er illustreret i Figur 1.

Figur 1

Scoping Review Flowdiagram

Note. Figur 1 er et flowdiagram, som har til formål at give et overblik over søgeprocessen for specialets scoping review. Flowdiagrammets layout er baseret på JBI's guidelines for Scoping Reviews og PRISMA statement (Peters et al., 2020).

3.3 Søgeresultater

Generelt set tegner der sig et mønster blandt informanterne i de 24 artikler - en positiv reaktion på disclosure opfattes som helende, støttende og validerende (Bedera et al., 2023; Brooks & Burman, 2017; Buchbinder et al., 2021; Campbell et al., 2024; Patterson, 2011b; Swift et al., 2008; Thompson, 2000), hvorimod en negativ reaktion kan gøre mindst lige så meget skade på offeret, som voldtægten gjorde (Bedera et al., 2023; Buchbinder et al., 2021; Lorenz & Jacobsen, 2021; McQueen et al., 2021; Swift et al., 2008). Der kan derfor argumenteres for, at mødet med formelle og uformelle instanser har en stor indflydelse på, hvorvidt voldtægtsofferet bliver i stand til at håndtere voldtægten. Vi finder det meningsfuldt at opdele fundene fra de inkluderede artikler ud fra, hvilke instanser der omtales. Der vil således opdeles efter voldtægtsorfes oplevelser med henholdsvis politi, psykolog, sygehus, krisecentre og uformelle instanser. Nogle af artiklerne indeholder fund og informanter, som ikke er relevante for dette speciales formål og scoping reviewets kriterier, og derfor vil der kun inddrages fund, der lever

op til disse. Desuden vil alle artiklers fund ikke redegøres for i dette afsnit, dog kan resultattabellen findes i Bilag 1, hvor hver artikels formål, population og demografi, metode og analyse og resultater er beskrevet.

3.3.1 Oplevelser med politi

På tværs af artiklerne er det voldtægtsfres møde med politiet, som oftest er genstandsfeltet for forskningen. Ved størstedelen af artiklerne er det primært de negative reaktioner, som har påvirket ofrene mest, hvilket kommer til udtryk ved, at der er en overvægt af disse i litteraturen. De fleste beskriver reaktionen fra politiet som ikke-støttende, hvilket gav en oplevelse af at blive “voldtaget på ny” (Ahrens et al., 2007; Lorenz & Jacobsen, 2021; McQueen et al., 2021). Derudover følte voldtægtsfresne sig endnu mere overgrebet i situationer, hvor det var en kvindelig betjent, som ikke var forstående og støttende (Rudolfsson, 2023). At fortælle om sin voldtægt stiller individet i en sårbar position, hvorfor mistro, ufølsomhed og dårlig behandling fra politiet kan yde stor skade på offeret. Voldtægtsfre rapporterer, hvordan politibetjente eksPLICIT var skeptiske over for offerets karakter og deres handlinger i situationen (Iwasaki et al., 2023; McQueen et al., 2021; Patterson, 2011a), og at politibetjentene tydeligt tog udøverens perspektiv (Greeson & Campbell, 2011; Patterson, 2011a). Derudover har flere ofre oplevet, at politibetjente har sagt stødende ting, og at hele interaktionen generelt var ubehagelig (Lorenz & Jacobsen, 2021), eksempelvis fordi de følte sig ligegyldige i interaktionen, da politiet gav udtryk for at have andre mere vigtige sager at tage sig af (McQueen et al., 2021; Patterson, 2011b; Peeters et al., 2019).

Positive reaktioner fra politiet blev karakteriseret ved medfølelse, tålmodighed, validering og tillid. Dette kom blandt andet til udtryk ved, at betjente beskrev, at det ikke var offerets skyld (Iwasaki et al., 2023; Peeters et al., 2019; Patterson, 2011b), og at det var en blød og rolig interviewproces (Patterson, 2011a; Patterson, 2011b; Iwasaki et al., 2023). Derudover blev en støttende og mærkbar indsats fra politiet ligeledes fremhævet, hvilket gjorde, at kvinderne følte sig mødt og forstået (Patterson, 2011b; Webster & Oxburgh, 2022).

I artiklen af Rudolfsson (2023) beskrives det, at tilfældighed spiller en stor rolle for voldtægtsfres oplevelser med politiet – enten får man en tålmodig, forstående og

validerende politibetjent, hvor individet har lyst til at åbne op, og fortælle om den ubehagelige oplevelse, eller også får man en mistroisk og ikke-støttende betjent, hvor individet bliver retraumatiseret.

3.3.2 Oplevelser med psykolog

Psykologhjælp kan ligeledes opleves som både hjælpsomt og ubehjælpsomt for voldtægtsofre. Flere beskriver, hvordan det at tale med psykologer og støttegrupper var støttende, da det blandt andet ledte til en normalisering af oplevelsen, hvilket mindskede voldtægtens byrde for ofrene (Ahrens et al., 2007; O’Callaghan et al., 2023; Murn & Schultz, 2023; Swift et al., 2008). Dog påpeges det, at det at gå til psykolog ikke altid er hjælpsomt, men at det handler om relationen mellem psykolog og offer. Det er derfor afgørende, at man finder en terapeut, hvor der kan skabes en tryk relation (O’Callaghan et al., 2023). Derfor findes der også tilfælde, hvor psykologhjælp har en negativ effekt på individet. Eksempelvis oplevede et voldtægtsoffer, at psykologen gav hende skylden for, at hun blev voldtaget igen – fordi hun tænkte det ville ske, så skete det (Gameon et al., 2020).

3.3.3 Oplevelser med sygehus

Klarhed, information og kommunikation var af stor betydning for voldtægtsofres oplevelse af mødet med sygeplejersker i forbindelse med at få udført en retsmedicinsk undersøgelse - et *rape kit*. I tilfælde af mangel på kommunikation og forklaring af proceduren følte voldtægtsofrene sig forvirrede og usikre (Buchbinder et al., 2021; Fehler-Cabral et al., 2011). Derudover skabte det en følelse af mangel på kontrol, hvilket ikke er hensigtsmæssigt efter at være blevet voldtaget, idet voldtægter typisk er situationer, hvor man netop har fået frataget sin mulighed for kontrol (Fehler-Cabral et al., 2011). Det var derfor vigtigt for voldtægtsofrene, at proceduren blev forklaret dybdegående, således at de følte sig komfortable, trygge og i kontrol. Dette blev yderligere understøttet ved, at sygeplejerskerne validerede ofrene ved eksempelvis at fortælle dem, at deres skader var bevis på, at overgrebet havde fundet sted, og at det kunne blive brugbart i deres sag. Desuden sikrede de sig, at kvinderne vidste, at de kunne afslutte undersøgelsen når som helst, hvis de havde behov for det (Fehler-Cabral et al., 2011; Iwasaki et al., 2023).

3.3.4 Oplevelser med krisecentre

I de inkluderede artikler bliver der kun beskrevet positive oplevelser med krisecentre. Ved krisecentre oplevede voldtægts ofre en ikke-dømmende støtte, som gav dem den styrke, de havde brug for i deres interaktioner med politiet. Derudover kunne krisecentrene hjælpe med støtte, råd og forklaring af processen i retssystemet, hvilket havde stor betydning for ofrene (Brooks & Burman, 2017; Campbell et al., 2024). Udover rådgivning og støtte i retslige sammenhænge, blev der også beskrevet, hvordan krisecentrene hjalp på andre områder. Eksempelvis oplevede nogle ofre, at den fortrolighed som krisecentrene kunne tilbyde, gav dem styrke til og mulighed for at tale om voldtægten uden at føle den skam og stigmatisering, som voldtægten forårsagede (Campbell et al., 2024).

3.3.5 Oplevelser med uformelle instanser

Ved uformelle instanser beskrives der både positive reaktioner og negative reaktioner ved disclosure. Flere voldtægts ofre beskriver, at de har haft positive oplevelser med at fortælle om voldtægten til familiemedlemmer (Bedera et al., 2023), kollegaer (Lorenz & O'Callaghan, 2002) og partnere (Peeters et al., 2019; Swift et al., 2008). Her beskrives der, at de følte sig støttede og bedre forstået, og dette bidrog til, at offeret kunne håndtere voldtægten bedre.

Det beskrives, hvordan disclosure til uformelle instanser gjorde voldtægts ofrene mere sårbare over for negative reaktioner (Rudolfsson, 2023), da disse kan lede til selvbebrejdelse, utilpashed og skyldfølelse. De negative reaktioner kan eksempelvis bestå af manglende empati (Peeters et al., 2019) og støtte (Swift et al., 2008), at offeret bliver beskyldt for at være årsag til voldtægten, eller at voldtægten bliver fortiet eller ignoreret (Bedera et al., 2023). Et voldtægts offer oplevede, at hendes venner stoppede med at snakke med hende, fordi hun ikke kunne finde ud af at være glad længere (Rudolfsson, 2023). Mangel på valideringen af voldtægten og følelserne herom, kan gøre det sværere for offeret at forstå voldtægten, og dermed håndtere det, hun har været udsat for (Swift et al., 2008).

3.4 Diskussion

Generelt kan vi vurdere, at de fundne artikler har fået tildelt en høj kvalitetsvurdering, dog med undtagelse af Johnson (2017), som kun scorede 2/10 på CASP. Derfor har vi vurderet, at denne artikel ikke bør omtales i resultatafsnittet, selvom den fortsat fremgår af resultattabellen. Det kan også konkluderes, at vores egentlige fremgangsmåde gennem reviewet stemmer overens med den protokol, vi udarbejdede forinden reviewprocessen, og at der derfor ikke kan noteres væsentlige afvigelser herfra.

I de indledende faser af dette review startede vi med at udføre en søgning på de ovennævnte databaser, men med brug af danske begreber. Dog fandt vi, at der var yderst få resultater, hvorved vi erfarede, at størstedelen af videnskabelig litteratur på området forekommer på engelsk og er fra USA eller Canada. Vi valgte derfor i stedet at anvende de engelske oversættelser af vores population, kontekst og koncept, hvilket viste sig at give en betragtelig mængde artikler, dog med mange artikler fra eksempelvis Asien og Afrika. Derfor forsøgte vi at tilføje endnu et led i søgestrengen:

west OR europe* OR "new zealand" OR australia OR scandinavi* OR
USA OR america* OR canad* OR UK OR "united states" OR "united king-
dom"*

Dog fandt vi, at det var uhensigtsmæssigt at tilføje geografiske områder som en del af søgestrengen, da det kun var enkelte resultater, som blev frasorteret, og at vi ikke kunne sikre, at de frasorterede resultater ikke fortsat havde relevans for vores review. Der kunne være tilfælde, hvor disse ord ikke var nævnt i hverken abstract eller titel, hvorved disse artikler ville blive frasorteret på baggrund af dette, selvom de måske ville leve op til vores kriterier. Vores endelige tilgang blev derfor at tilføje et geografisk eksklusionskriterium, som omhandlede, at alle ikke-vestlige populationer ville blive frasorteret. Det samme gjorde sig gældende for artikler om krigsområder, veteraner og flygtninge, hvor der var flere artikler, som omhandlede dette, men som vi vurderede, ikke var relevante for vores fokusområde. Derfor havde vi også et eksklusionskriterium, som dækkede dette.

I begyndelsen af reviewprocessen brainstormede vi hvilke søgestrengene og kriterier, som potentielt kunne implementeres. Vi har løbende været opmærksomme på at udforme vores søgeproces på en måde, der bedst ville tilgodese vores perspektiv på emnet, og som kunne bidrage til at skabe et overblik over litteratur herom. I kraft af at vi oversatte forskellige begreber i vores søgestreng fra dansk til engelsk, er der dog en række forbehold, som er væsentlige at pointere. Først og fremmest har vi først oversat ordene efter bedste evne, og efterfølgende undersøgt online ordbøger for forskellige synonymer, som skulle inkluderes i søgestrengen. Dog kan vi ikke være sikre på, at vi har fundet samtlige synonymer og nærsynonymer til for eksempel disclosure. Et andet forbehold kunne være, at der kan være nogle ord, som har forskellige betydninger, eller hvor der er uenighed om definitionen heraf. Eksempelvis er *rape* vores oversættelse af voldtægt, og ved søgning på ordbøger fandt vi frem til, at *sexual assault* også kan anvendes med nogenlunde samme betydning. Dog valgte vi at udelade eksempelvis *sexual violence*, fordi ordets definition er for bred, og typisk indebærer blandt andet incest, pædofili og blufærdighedskrænkelser (National Sexual Violence Resource Center, 2010), hvilket ligger udenfor specialets genstandsfelt. I forlængelse heraf bør de forskellige instanser i søgestrengen også omtales. Som det er beskrevet i specialets afsnit 1.2 *Begrebsafklaring*, så forstår vi instanser, som værende opdelt mellem formelle og uformelle instanser. Derfor inkluderer denne del af søgestrengen både pårørende til voldtægts ofre, herunder familie, venner og partnere, samt fagpersoner såsom politi, psykologer, sygehusansatte og medarbejdere på krisecentre. Det er netop også disse persongrupper, som resten af specialet fokuserer på, idet de er de typiske instanser for disclosure fra voldtægts ofre. Igen kan det dog påpeges, at der potentielt er andre engelske betegnelser for disse instanser, som vi ikke har været opmærksomme på, og derfor ikke har inkluderet i vores søgning.

Endelig kan det fremhæves, at vi valgte at ekskludere artikler, der er udformet som metaanalyser og reviews. Først og fremmest vil det være et ressourcetungt arbejde at gennemsøge reviews og metaanalyser for relevante kilder, og vores scoping reviews primære formål er at danne et overblik over et omfattende felt. Desuden antager vi, at vores søgestreng og kriterier er dækkende for vores fokusområde, og at eventuelle relevante reviews og metaanalyser derfor i høj grad vil frembringe de samme artikler, som vi allerede finder gennem vores egen søgeproces.

Vi vil argumentere for, at vores søgestreng sikrede, at der blev indsamlet en bred vifte af artikler, mens eksklusions- og inklusionskriterierne medførte, at vi gennem screening kunne fokusere vores søgning til den ønskede population og undersøgelsesformål. Dog ønsker vi også at påpege, at resultaterne, som er præsenteret ovenfor, er et produkt af de valg og fravalg, som er udført gennem review-processen.

3.5 Opsummering

Formålet med dette afsnit er først og fremmest at danne et overblik over allerede eksisterende litteratur om vores genstandsfelt, hvorfor vi udførte et scoping review. Med udgangspunkt i de resultater som er præsenteret ovenfor, kan det konkluderes, at mødet med en instans både kan afføde positive og negative oplevelser for voldtægtsofre. Generelt ses en tendens, hvor negative oplevelser ofte er mest repræsenteret i de inkluderede artikler, og en årsag til dette kan være, at negative oplevelser typisk efterlader et større og mere langsigtet aftryk hos det enkelte offer. Det er vores erfaring, at der er store variationer i mængden af litteratur, som undersøger de forskellige instanser, og at det derfor er væsentligt at påpege, at de fundne resultater ses i lyset af dette. Det andet formål med scoping reviewet var at finde eventuelle mangler i tidligere forskning på området, og derved identificere et hul, som vores speciale skulle dække. Vi fandt, at majoriteten af litteraturen i vores review omhandler årsager til, at kvinder vælger at fortælle om deres voldtægt til instanser, samt de oplevelser som kvinder har haft med at gøre dette.

Som afslutning på dette scoping review er det relevant at fremhæve de fund, som vi anser for særligt relevante for vores videre speciale, og derved positionere vores arbejde i forhold til det udførte review. Vi vil argumentere for, at det væsentligste hul i forskningen, som vi kunne identificere, var, at studierne ikke undersøgte hvad, der kan medvirke til, at kvinderne har netop de oplevelser i mødet med de forskellige instanser i omverden, som beskrives i reviewet. Det giver vores speciale en konkret problemstilling, som vi kan tage udgangspunkt i. I forlængelse af dette har reviewet også identificeret et interessant diskussionspunkt, som vil undersøges senere i specialet - nemlig hvilke ændringer, der potentielt kan forbedre disclosure-processen for voldtægtsofre. Endelig så er størstedelen (ca. 80%) af den fundne litteratur baseret på nordamerikanske populationer. Derfor ønsker vi at undersøge, om de resultater, der er fundet i

nordamerikanske populationer, også vil fremkomme i en dansk kontekst, og dermed give os mulighed for at bidrage med nye perspektiver på området.

4. Metodologi

I følgende kapitel præsenteres der centrale aspekter af specialets metodologiske afsæt. Som vi konkluderede på baggrund af specialets scoping review, så anses forskningslitteraturen som mangelfuld, når det handler om at undersøge, hvad der kan forklare, hvorfor kvinder har de oplevelser, som de har med disclosure. Derfor har vi valgt en metodologisk tilgang, som understøtter, at vi kan undersøge dette. Således vil der først redegøres for kritisk realisme og dernæst for feministisk teori herunder standpunktsteori. Disse to videnskabsteoretiske positioner bliver efterfølgende sammenstillet, og væsentlige ligheds- og opmærksomhedspunkter er fremhævet. Afslutningsvis beskrives vores overvejelser omkring at anvende den pågældende metodologi i praksis, hvilket vil blive diskuteret yderligere i specialets diskussion.

4.1 Kritisk realisme

Kritisk realisme er en videnskabsteoretisk position, som har sin oprindelse tilbage i 1970'erne, og hvor den britiske videnskabsfilosof Roy Bhaskar betragtes som værende en af de centrale teoretikere (Buch-Hansen & Nielsen, 2005). Kritisk realisme kan anses som værende et alternativ - en tredje vej - i den videnskabsteoretiske debat mellem positivismen på den ene side og konstruktivismen på den anden. Dette skyldes, at kritisk realisme trækker på elementer fra begge positioner (Andersen, 2007; Wandel-Pedersen, 2022). Kritisk realismes ontologi er realistisk, og trækker på elementer fra den positivistiske realisme. Det vil sige, at kritiske realister anerkender, at der findes en virkelighed uafhængigt af den menneskelige erkendelse af den. Ergo er kritiske realister ontologiske realister. Samtidig anerkender kritisk realisme, at den menneskelige erkendelse er socialt betinget, og den menneskelige videnskab ikke kan beskrive den egentlige virkelighed til fulde. Viden indsamles og skabes af mennesker, og derfor vil det altid være betinget af en specifik historisk og social kontekst, som vil præge erkendelsen af virkeligheden. Af den grund er vores viden om verden fejlbarlig og usikker, og derfor er kritisk realismes epistemologi relativistisk, idet viden om verden er kontekstafhængig og foranderlig (Wandel-Pedersen, 2022). Epistemologisk relativisme og ontologisk realisme udgør det, som kaldes rationalistisk dømmekraft, og det udtrykker, hvordan mennesket forholder sig til og anvender viden om virkeligheden uden at underkende, at menneskelige vurderinger er fejlbarlige, samt videns uafhængighed fra

den virkelige verden (Buch-Hansen & Nielsen, 2005). Disse tre dimensioner - epistemologisk relativisme, ontologisk realisme og rationalistisk dømmekraft - udgør, hvad Bhaskar kalder '*the holy trinity*', og er fundamentale elementer i kritisk realisme.

4.1.1 Ontologi og epistemologi: Det transitive og det intransitive

Kritisk realisme er en videnskabsteoretisk retning, hvor især ontologi er centralt. Det kan forklares ved, at kritiske realister forsøger at beskrive og besvare spørgsmålet om verdens beskaffenhed - altså hvad virkeligheden består af - fremfor at fokusere på, hvordan vi opnår viden om virkeligheden (Andersen, 2007). Som nævnt i ovenstående forsøger kritisk realisme at forene positivisme og konstruktivisme, og dette gøres gennem en forståelse af, at ontologien er dyb. Med dette menes der, at virkeligheden består af flere lag, og nogle af disse lag er ikke tilgængelige for den menneskelige erkendelse. Med andre ord ser vi mennesker kun toppen af isbjerget - vi ser kun dele af virkeligheden, mens andre forbliver skjulte og utilgængelige for den menneskelige erkendelse (Wandel-Pedersen, 2022). For at forklare dette er det væsentligt at forstå, at videnskab er inddelt i to dimensioner: *den intransitive dimension* og *den transitive dimension*.

Den transitive dimension refererer til vores viden om verden, og kan dermed sidestilles med epistemologi. I videnskabelige sammenhænge omfatter det transitive eksempelvis begreber, teorier, beskrivelser og andre lignende objekter, som forskere bruger til at forstå og undersøge verden (Buch-Hansen & Nielsen, 2005). Det transitive skal forstås som foranderligt og dynamisk samt socialt og historisk betinget, fordi viden er et socialt produkt (Andersen, 2007; Buch-Hansen & Nielsen, 2012). Med dette menes der, at der er en interdependens mellem eksisterende viden og ny viden. Den allerede eksisterende viden er et springbræt til at udvikle ny viden, samtidig med at den nye viden påvirker og udfordrer den allerede eksisterende viden (Buch-Hansen & Nielsen, 2005).

Den intransitive dimension omhandler kritisk realismes ontologi, og det er de intransitive objekter, som videnskaben gennem den transitive dimension forsøger at producere viden om (Buch-Hansen & Nielsen, 2005). Ud fra et kritisk realistisk perspektiv findes der en objektiv realistisk virkelighed, som er uafhængig af menneskets erfaring og viden herom. Derfor, i modsætning til de transitive objekter, ændres den intransitive dimensions objekter sig ikke, i takt med at videnskabens forståelse af dem ændrer sig.

Sayer (2000) eksemplificerer dette med udgangspunkt i menneskets opfattelse af jordens form. Da mennesket ændrede sin opfattelse af jordens form - fra flad til rund - blev det ikke ledsaget af en ændring i jordens egentlige form. Med andre ord så ændrer virkeligheden sig altså ikke, fordi vi undersøger den. Eksemplet illustrerer yderligere, at der kan være uoverensstemmelse mellem de to dimensioner, og det indikerer, at der er en ontologisk kløft mellem det transitive og det intransitive (Wandel-Pedersen, 2022). Det, at der eksisterer denne kløft mellem vores erfaringer af verden, og hvordan verden ontologisk set er, udgør den kritiske realismes argument for at virkeligheden kan opdeles i domæner, som ikke kan reduceres til hinanden (Buch-Hansen & Nielsen, 2005).

4.1.2 Virkelighedens domæner

Det, at virkeligheden eksisterer uafhængig af mennesker, uddybes i domæneinddelingen, og inddelingen er det, som gør, at ontologien karakteriseres som dyb. Virkeligheden kan jævnfør kritisk realisme inddeles i tre domæner; *det empiriske domæne*, *det faktiske domæne* og *det virkelige domæne* (Andersen, 2007). Formålet med at inddele virkeligheden i disse domæner er at skabe en forståelse af, at vi ikke kun kan forklare virkeligheden ud fra det, vi observerer og erfarer, men at der eksisterer nogle underliggende kræfter, der ikke er observerbare, og som har indflydelse på vores verden (Wandel-Pedersen, 2022). Det første domæne er det empiriske, og denne del af virkeligheden består af subjektets erfaringer og observationer, og dermed er dette domæne sansafhængigt. Det andet domæne, det faktiske domæne, rummer begivenheder og fænomener, og disse er og eksisterer uafhængig af subjektets erfaringer eller observationer af dem (Buch-Hansen & Nielsen, 2005; Wandel-Pedersen, 2022). Hvis virkeligheden kun begrænses til det empiriske og faktiske domæne, vil man ud fra et kritisk realistisk perspektiv kun skabe et overfladisk billede af virkeligheden. Derfor introducerede Bhaskar det tredje og sidste domæne, det virkelige domæne. Dette domæne skal anses som værende den del af isbjerget, som ikke er synlig for mennesket, og det er det, som gør, at ontologien er dyb. Det virkelige domæne består af de ikke-observerbare strukturer og mekanismer, som under visse betingelser kan forårsage og/eller understøtte fænomener inden for det faktiske domæne. Med andre ord så har det virkelige domæne en medierende funktion på det faktiske domæne (Andersen, 2007; Buch-Hansen & Nielsen, 2005). Kritiske realister forsøger dermed ikke at verificere eller

falsificere regelmæssigheder i det empiriske eller faktiske domæne. I stedet anses videnskabens hovedopgave for at undersøge og forsøge at forklare generative mekanismer, som skaber hændelser, fænomener og begivenheder, der er observerbare (Wandel-Pedersen, 2022). Altså betragtes det virkelige domæne som værende det primære genstandsfelt for videnskaben.

4.1.3 Kausalitet

I kritisk realisme spiller strukturerne i det virkelige domæne en afgørende rolle for virkelighedens objekter, da strukturerne forårsager, at objekterne har *kausale potentialer* (Sayer, 2000). Kausale potentialer kan forstås som iboende egenskaber eller evner, som objekter i virkeligheden besidder, der kan forårsage eller medvirke til bestemte hændelser eller fænomener. Eksempelvis har vand det kausale potentialer at slukke ild, og is har det kausale potentialer at smelte. Det er essentielt at betragte de kausale potentialer som værende latente, fordi deres kausale potentialer er mulige, men det er ikke ensbetydende med, at de aktiveres eller anvendes i konkrete situationer (Buch-Hansen & Nielsen, 2005). Det er generative mekanismer i den konkrete kontekst, der kan få kausaliteten til at manifestere sig. Altså, hvorvidt et fænomen forekommer eller ej, afhænger af mange forskellige variable og omstændigheder (Wandel-Pedersen, 2022).

Det er essentielt at forstå, at virkeligheden ikke kan reduceres til enkelte variable, der forklarer ét specifikt udfald med én specifik årsag. Det er et komplekst samspil, hvor et utal af forhold påvirker hinanden gensidigt og kan blokere for hinanden (Wandel-Pedersen, 2022). Af den grund tager kritisk realisme også afstand fra at studere verden i lukkede systemer. Det betyder, at kritisk realisme distancerer sig fra empiriske regelmæssigheder, hvilket henviser til en kritik af forskningspraksisser, der introducerer kontrol, som eksempelvis forekommer i laboratorieeksperimenter. I kontrollerede eksperimenter skaber forskeren et lukket system, hvor kausaliteten mellem X og Y kan undersøges og potentielt kortlægges. Ud fra et kritisk realistisk standpunkt vil denne tilgang til at undersøge kausalitet findes mangelfuld og utilstrækkelig, da tilgangen ikke tager højde for indflydelse fra det virkelige domæne samt kun skaber en repræsentation af en effekt, som kun er gældende for det specifikke eksperiments kontekst, hvorfor undersøgelsens værdi kan findes tvivlsom. Den måde, hvorpå sociale

fænomener kan forklares, er anderledes end den måde, naturvidenskabelige fænomener forklares. Derfor er der også forskel på hvilke procedurer, der skal anvendes for at finde frem til disse forklaringer. Dette er, fordi Bhaskar argumenterer for, at den virkelighed, som udspiller sig i laboratorie-setting, ikke er den samme virkelighed, som udspiller sig udenfor. Dermed er Bhaskar kritisk overfor laboratorieforsøg, som udføres indenfor de sociale og humanvidenskabelige discipliner (Buch-Hansen & Nielsen, 2005; Wandel-Pedersen, 2022). Kritiske realister har således en vertikal kausalitetsforståelse, der forsøger at forklare begivenheder ud fra generative mekanismer. Dette kaldes også et multikausalt verdensbillede. Ved dette verdensbillede forstås det, at der ikke forekommer empiriske regelmæssigheder, som giver anledning til uforanderlige mønstre. Derfor arbejder kritiske realister med åbne systemer og ikke lukkede, når den sociale virkelighed undersøges. I åbne systemer kan kausale lovmæssigheder kun betragtes som tendenser, fordi identiske udfald ikke er garanteret i arbejdet med den sociale virkelighed grundet de underliggende kræfter fra det virkelige domæne (Buch-Hansen & Nielsen, 2012).

4.1.4 Niveauer og emergens

Udover at virkeligheden er inddelt i domæner, så er den også stratificeret - hvilket betyder, at virkeligheden består af hierarkisk-ordnede niveauer, hvor kompleksiteten afhænger af hvilket niveau, der studeres (Andersen, 2007). Der er ikke en klar opstilling af disse niveauer, men man afgrænser dem oftest til fire overordnede niveauer. Det højest rangerede niveau i hierarkiet er det sociale, der er betinget af det biologiske, som forudsætter det kemiske, der forudsætter det fysiske niveau. Begrundelsen for at virkeligheden er inddelt hierarkisk er, at der oftest laves en fejlslutning om, at kulturelle og sociale fænomener finder sted uden at være influeret af biologiske mekanismer (Buch-Hansen & Nielsen, 2005). Det vil altså sige, at et øvre niveaus eksistens er betinget af de lavere rangerede niveauer, samt at kompleksiteten stiger, desto højere i hierarkiet fænomener og begivenheder befinder sig. Dog er det væsentligt at forstå, at de forskellige niveauer ikke kan reduceres til hinanden, til trods for at de forudsætter hinanden. For at forklare dette anvendes begrebet emergens. Ifølge Buch-Hansen og Nielsen (2005) refererer emergens til en situation, hvor kombinationen af underliggende niveaues mekanismer resulterer i et nyt fænomen på et højere niveau, og dette nye fænomen har således kausale potentialer, som ikke kan reduceres til dets

underliggende niveauer. Eksempelvis kan menneskets naturlige behov for søvn, mad og drikke ikke alene forklare menneskets evne til eksempelvis at tale. Vi skal bruge mad, søvn og drikke for at kunne leve, men det er ikke årsagen til, at vi kan tale. Årsagen til dette skal derimod findes på det sociale niveau. Kombinationen af de underliggende niveauer har således ført til fremkomsten af et nyt fænomen på et højere niveau; talen (Buch-Hansen & Nielsen, 2005). Således kan fænomener og egenskaber på et niveau ikke alene forklares ud fra deres byggesten.

Inden for samfundsvidenskaberne heriblandt psykologien anses det sociale niveau som værende særligt centralt og relevant. Det sociale niveau kan inddeles i to; struktur og aktør. Et grundlæggende spørgsmål er, hvorvidt mennesket besidder fri vilje og agens, eller om mennesket er determineret af sociale strukturer såsom kultur, klasseforhold og lignende (Wandel-Pedersen, 2022). Denne dikotomi kan siges at være et yderst relevant genstandsfelt for videnskabsteori - også i kritisk realisme. Kritisk realisme distancerer sig fra reduktionismen og dekonstruktivismen ved at introducere en både-og-tænkning. Med dette menes der, at kritisk realisme forsøger at overkomme dualismens problematik ved at anerkende begge poler som ikke-reducerbare størrelser. Dermed er genstandsfeltet ikke, hvad der adskiller polerne - strukturer og aktører - men derimod relationen, vekselvirkningerne og dynamikkerne mellem dem (Buch-Hansen & Nielsen, 2005). Til at undersøge deres samspil introducerer Margaret Archer *den morfogenetiske tilgang*. Det er afgørende at forstå, at ud fra et kritisk realistisk perspektiv så er strukturer og aktører hinandens emergente produkter. Det vil sige, at strukturer er influeret af aktørers aktiviteter og har unikke egenskaber, som aktører ikke besidder og omvendt. Denne forståelse af dualismen muliggør, at samspillet mellem aktør og struktur kan studeres over tid. Ifølge Archer (jævnfør Buch-Hansen & Nielsen, 2005) skal relationen forstås og analyseres som en konstant interdependens mellem strukturelle betingelser, social interaktion og strukturel udvikling.

Kritisk realisme er en videnskabsteoretisk position, som forsøger at opnå en dybere forståelse for den komplekse virkelighed, vi lever i. Kritisk realisme giver mulighed for at anerkende og undersøge de generative mekanismer, som former vores menneskelige observationer og erfaringer. Det er med udgangspunkt i denne forståelse, at kritisk realisme anvendes som en væsentlig del af det metodologiske sigte i dette speciale.

4.2 Feministisk teori

I tillæg til kritisk realisme vil feministisk teori ligeledes bidrage til specialets metodologiske udgangspunkt. Feministisk videnskabsteori har, som navnet også antyder, sine rødder i feminisme, der er en idehistorisk og politisk bevægelse. Det er vanskeligt at karakterisere feminismen, idet det er et differentieret og mangfoldigt felt, som har mange forskellige forgreninger (Stormhøj, 2014). Generelt for feltet kan det dog siges, at deres primære genstandsområde er kvinders status i samfundet, og hvordan denne kan forbedres. Feministisk forskning blev især udbredt i slutningen af 1900-tallet, hvor nogle forskere i stigende grad begyndte at kritisere datidig forskning for at være partisk, forudindtaget og misvisende omkring kvinder. Forskning indenfor både naturvidenskab og samfundsvidenskab blev anset for at være patriarkalsk og kønsdiskriminerende, og videnskaben var således med til at fastholde kvinder i en undertrykt position i forhold til mænd (Oredsson, 2022). Feminismen forblev dog ikke blot en kritik af forskningstraditioner, men udviklede sig på sigt til at kunne karakteriseres som en kritisk analyse. Med øje for de moralske og politiske dimensioner som præger forskning, ønsker feministiske tilgange at anerkende og drive social forandring, som kan tilgode dese kvinders vilkår og liv (Flick, 2018).

4.2.1 Feministisk videnskabs- og erkendelsesteori

Donna Haraway er biolog, og anses som en central teoretiker inden for feministisk forskning. I hendes bog *Situated Knowledges: the Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective* fra 1988 forkaster hun den værdineutrale forskerposition. Haraways teoridannelser er et modsvar til både den logiske positivisme og socialkonstruktivismen, som var to indflydelsesrige og modstridende tilgange inden for videnskabsfilosofi i slutningen af 1900-tallet. På den ene side anså Haraway den logiske positivisme for at være problematisk, idet den antager, at forskeren som subjekt skal adskilles fra dets objekt, forskningsområdet. Haraway kaldte den logiske positivisme for et 'view from nowhere', hvor videnskaben skal kunne adskille sig fra sin kontekst i sin søgen på objektiv viden. På den anden side var socialkonstruktivismen præget af et gennemgående fokus på magt og retorik, samt en relativisme som overflødiggjorde objektivitet i sin gængse form. Derfor gav Haraway socialkonstruktivismen tilnavnet 'view from everywhere'. Ifølge Haraway lider begge disse tilgange under det, hun kalder *gudetricket* - at de kan se alting uden at være nogen steder. De

overser således, at mennesker altid er situeret i en tid og et sted (Oredsson, 2022). Ifølge hende er enhver viden indlejret i den gældende samfundsmæssige og historiske kontekst, og forskeren kan derfor heller ikke forholde sig interesseløs i sin vidensdannelse. I feministisk epistemologi er der således en grundantagelse om, at forskningsobjektet og -subjektet er forbundet og situeret i den pågældende kontekst (Lykke, 2008). Hendes beskrivelse af alt viden som situeret præger fortsat feminismen i dag, hvor en af grundantagelserne er, at der ikke findes viden, som er neutral eller isoleret, fordi alt bør ses i dets kontekst – og denne kontekst er konstant i udvikling (Lawson, 2020). På trods af dette fællestræk for feministiske positioner, så er det vanskeligt at forsøge at reducere alt feministisk forskning til et tydeligt afgrænset område. Afhængigt af hvilken retning man tager udgangspunkt i, så følger der forskellige epistemologiske og ontologiske antagelser og dertilhørende muligheder og begrænsninger (Oredsson, 2022).

Sandra Harding, som ligeledes er en af feministisk videnskabsfilosofis væsentligste teoretikere, beskriver at feministisk epistemologi opdeles i tre hovedkategorier: 1) *feministisk empirisme*, 2) *feministisk standpunktsteori* og 3) *feministisk postmodernisme* (Stormhøj, 2014). Ifølge Harding er alle tre feministiske epistemologier kendetegnet ved en robust *logic of discovery* (opdagelseslogikken). Det betyder, at man ikke blot har fokus på *logic of justification* (bevisførelseslogikken), der omhandler en undersøgelses fund og forklaringer herpå, som det var tilfældet i positivismen, men *context of discovery* (opdagelseskonteksten) tages også i betragtning, hvilket er den kontekst, som fundene er opstået under. Harding argumenterer for, at dette medfører en position, som maksimerer potentialet for at styrke objektiviteten i forskningen og dermed også kvaliteten af forskningen – det kalder Harding for *stærk objektivitet* (Lykke, 2008). I relation til dette speciale anses standpunktsteori for særlig relevant, og derfor vil der redegøres kort for hovedantagelserne i denne gren af feministisk epistemologi.

4.2.2 Standpunktsteori

Der har gennem tiden været flere forskellige forskere, som har bidraget til udviklingen af standpunktteorien. Denne redegørelse vil specifikt tage udgangspunkt i filosofen Alison Wylies forståelse, idet vi anser hendes udlægning for at være både nuanceret og specifik.

Ifølge Wylie så kan standpunktsteori karakteriseres gennem tre grundlæggende teser. Ligesom Harding og Haraways udlægning af feminisme, som er præsenteret ovenfor, fremhæver Wylie vigtigheden af at have øje for, at mennesker og viden er indlejret i nogle sociale, historiske, geografiske kontekster, som har betydning for blandt andet hierarkiske magtstrukturer. Denne første tese kalder Wylie, ligesom sine forgængere, for *situeret viden*. Den anden tese er *det omvendte privilegium*, og den fremhæver de epistemologiske muligheder, som marginaliserede personer og grupper besidder. Gennem deres undertrykte og negligerede position har de nemlig adgang til nogle helt andre fortolkningsmæssige ressourcer samt synspunkter og oplevelser, som ellers tages for givet. Disse to første teser relaterer sig direkte til den tredje tese, som Wylie kalder *bedrift*. Det indebærer, at man ved at tage udgangspunkt i netop situeret erfaring og marginaliserede perspektiver besidder en væsentlig ressource. Derfor er det afgørende, at man forholder sig kritisk i sin analyse – ikke blot til egen praksis, men også til samfundet og dets vidensproduktion (Oredsson, 2022).

Dermed kan det konkluderes, at en standpunktsteoretisk epistemologi indebærer et udgangspunkt fra marginen. Det vil sige, at de marginaliserede grupper og personer kan bidrage med et udefra-blik på de normer og værdier, der eksisterer i samfundet, og som er dikteret af dem med de bedste vilkår og større magt (Stormhøj, 2014). Dette fordrer en kritisk tilgang, som sikrer, at forskeren indtager et velfunderet standpunkt, der har øje for mindre privilegerede standpunkter.

4.3 Sammenstilling

Dette speciale har qua dets interesseområde et ønske om at undersøge ikke blot, hvilke oplevelser kvinder har, når de fortæller andre om deres voldtægt, men også hvad der ligger til grund for deres oplevelser. Vi vil med andre ord undersøge hvilke generative mekanismer, der muliggør fundene i vores empiri. Med henblik på at undersøge dette anvender vi både kritisk realisme og feministisk standpunktsteori frem for eksempelvis *Interpretative Phenomenological Analysis* (IPA), der er en fænomenologisk tilgang, som har fokus på beskrivelsen af selve oplevelsen, og ikke de essentielle strukturer som muliggør oplevelsen (Zahavi, 2019). De to videnskabsteoretiske retninger, der anvendes i dette speciale, har aspekter, som i nogle henseender kan virke

modstridende. Dog vil vi argumentere for, at de i vores speciale kan anvendes meningsfuldt sammen.

Ifølge Bhaskar er en væsentlig antagelse i kritisk realisme, at mennesker fødes ind i en verden, hvor sociale strukturer er allerede-eksisterende. Det betyder, at menneskets handlinger er strukturelt betingede, men ikke strukturelt determinerede, hvorfor sociale strukturer såsom klasseforhold, opdragelse, kultur og institutioner skaber rammerne for vores tilværelse. Med udgangspunkt i dertilhørende muligheder og begrænsninger kan mennesket gennem sin agens reproducere eller transformere de eksisterende sociale strukturer (Buch-Hansen & Nielsen, 2005; Bhaskar, 2016b). Dermed udleder vi, at sociale strukturer kun eksisterer i kraft af, at vi som mennesker opretholder dem gennem vores intentionelle agens. Et eksempel på dette er politiet. I kraft af dets rolle som social organisation konstituerer politiet en række positioner. Disse positioner indtages af politiets medarbejdere, som er aktører med særlige magtbeføjelser, interesser og ressourcer, hvilket kommer til udtryk gennem deres autoritet over for almenbefolkningen. Politibetjente motiveres til at agere på bestemte måder i kraft af deres position, hvilket understøttes af almenbefolkningen, der anerkender deres position ved fortsat at søge hjælp hos dem. Dog medfører dette også, at politiet kun kan eksistere, så længe almenbefolkningen reproducerer det som en social organisation ved at anerkende dets agens.

Bhaskars forståelse af agens danner grundlaget for Archers beskrivelse af individets evne til at skabe kollektive projekter, hvor en gruppe af individers agens kan målrettes mod transformation af den samme sociale struktur. Dermed skelner Archer mellem den individuelle agens og den *corporate agency* (fælles agens), hvoraf sidstnævnte har størst potentiale for at skabe strukturelle forandringer (Bhaskar, 2016b). Den fælles agens forudsætter, at en række individer befinder sig i nogle omstændigheder, som medfører, at de identificerer sig med en specifik position. Enhver position indebærer forskellige muligheder, hvoraf Harding vil argumentere for at en marginaliseret position er privilegeret, idet den kan bidrage med indsigt i væsentlige problematikker (Clegg, 2020; Lawson, 2020). Disse problematikker er ofte ikke tilgængelige for dem, som tilhører den dominerende sociale klasse, da de har et forvrænget billede på virkeligheden grundet deres magtfulde position i samfundet (Stormhøj, 2014).

Kritisk realisme og feministisk standpunktsteori deler altså en forståelse af den sociale struktur som relativt vedvarende og konstant. Det kræver, at der mobiliseres en større gruppe med fælles agens for at opnå strukturelle forandringer. Dermed udledes det, at strukturelle ændringer er mulige, men at de typisk forekommer langsomt over tid (Dy, 2020).

Feministisk teori og kritisk realisme bliver ofte betragtet som to videnskabsteoretiske positioner med modstridende verdenssyn. Dette udspringer af, at nogle grene af feministisk teori anser virkeligheden for at være konstrueret, og at denne forståelse fejlagtigt antages at gøre sig gældende for alt feministisk teori (Stormhøj, 2014). Et eksempel på dette er køn. Judith Butler, som er en central teoretiker inden for den feministiske post-strukturalisme, antager, at køn altid er socialt konstrueret. Det betyder ifølge Butler, at der ikke kan skelnes mellem det biologiske-givne køn (*sex*) og det socialt normative køn (*gender*) (Hull, 2020). Denne forståelse af køn gør sig imidlertid ikke gældende for standpunktsteori, som er dette speciales udgangspunkt, idet den beskriver, at køn både kan være biologisk givet (*sex*) og socialt konstrueret (*gender*). Dette stemmer også overens med kritisk realismes antagelser omkring køn, som først og fremmest forekommer som noget biologisk (*sex*), men at det senere kan forekomme på det sociale niveau (*gender*) (Dy, 2020). I dette speciale anvendes køn netop med en forståelse som er i overensstemmelse med kritisk realisme og standpunktsteori.

Afslutningsvist er det relevant at påpege, at et opmærksomhedspunkt for anvendelsen af feministisk teori i relation til kritisk realisme er, at man skal være påpasselig med ikke blot at reducere alle problemstillinger til et spørgsmål om køn - hvilket ofte er en grundantagelse i feministisk teori. I forhold til dette speciale betyder det eksempelvis, at vi skal være kritiske overfor at antage, at patriarkatet udelukkende er årsag til voldtægtssofrenes oplevelser, og at vi dermed forsimpler en kompleks problemstilling til blot at være et kønsspørgsmål. Derfor anser vi feministisk teori for at være et godt supplement til kritisk realisme, da det giver os mulighed for at se ud over de åbenlyse magtstrukturer til de generative mekanismer, som ligger til grund for kvindernes oplevelser.

4.4 Metodologi i praksis

Vi betragter feministisk teori som et videnskabsteoretisk perspektiv, der har mange lighedspunkter med kritisk realisme, men som samtidig kan bidrage med unik indsigt i den population, vi undersøger. Ved at anerkende vigtigheden og gyldigheden af perspektiver fra en marginaliseret gruppe - kvinder, der er blevet voldtaget - kan vi gennem feministisk standpunktsteori både undersøge kvindernes oplevelse af at fortælle om voldtægten, samt kvinders position i det danske samfund. Feministisk teori kan både anvendes i forbindelse med kvantitative og kvalitative undersøgelser. Dog påpeger Mies (1983), at kvalitative metoder især er velegnet til at undersøge emner, der relaterer sig til kvinders perspektiv. Hvor kvantitative metoder kan anses for at have en tendens til at undersøge problematikker med en værdineutral og objektiverende tilgang, så har kvalitative metoder i højere grad et potentiale for at fungere som et talerør for perspektiver fra marginen (Flick, 2018). I forlængelse af dette anser vi kvindernes udtalelser for at være pålidelige og sande, netop fordi deres fortællinger tager udgangspunkt i en privilegeret position, som kun de besidder. I forhold til kritisk realisme er den kvalitative tilgang hensigtsmæssig at bruge til vores emnefelt, fordi det ikke er muligt at undersøge sociale fænomener i lukkede systemer (Buch-Hansen & Nielsen, 2005; Wandel-Pedersen, 2022). Dermed kan vi konkludere, at både feministisk standpunktsteori og kritisk realisme lægger op til, at der anvendes en kvalitativ tilgang, hvorfor vi har valgt at anvende interview til at undersøge dette projekts genstandsfelt.

Inden for det kritisk realistiske perspektiv arbejder man ud fra retroduktion, abstraktion og abduktion. Ved at anvende retroduktion er vores afsæt det empiriske materiale - vores interviews. Med udgangspunkt i de oplevelser som vores informanter har, vil vi undersøge hvilke generative mekanismer, der muliggør disse oplevelser (van Ingen et al., 2020). Ved at isolere enkelte aspekter af vores empiri og forsøge at sætte disse i et nyt lys gennem forskellige teoretiske perspektiver benytter vi os både af abduktion og abstraktion, som ligeledes er centrale processer indenfor kritisk realisme. Abstraktionsprocessen finder sted ved, at vi træder væk fra empirien og forsøger at forstå den fra et andet perspektiv - et teoretisk perspektiv (Danermark et al., 2005). Den abduktive proces forekommer, når der anvendes allerede eksisterende psykologisk teori til at opnå dybere forståelse af det, der ses i de udførte interviews (Bhaskar, 2016a). Til sammen vil disse tre processer udgøre vores analyse og diskussion.

Både kritisk realisme og feministisk standpunktsteori arbejder ud fra en epistemologisk tese om, at viden er situeret. Derfor vil den viden, som vi generer på baggrund af vores indsamlede empiri, være situeret i en specifik kontekst. Som både kritisk realisme og feministisk standpunktsteori understreger, så er viden noget, der indsamles og skabes af mennesker, og ligesom viden er vi som mennesker altid indlejret i en historisk tid, samt en social og samfundsmæssig kontekst. Især forskerens position er noget, som feministisk standpunktsteori har for øje, da forskeren ikke er interesseløs. Dette skal ikke nødvendigvis forstås som en begrænsning ved at indtage et specifikt standpunkt i sin forskning (Lawson, 2020), som det er tilfældet i dette speciale, men at vi blot ønsker at påpege, at det er et af vores opmærksomhedspunkter. I det foreliggende speciale er vi fire kvinder, der undersøger kvinders oplevelse med at fortælle om deres voldtægt. Det er selvsagt, at vi ikke kan forholde os værdineutrale i undersøgelsen af dette emne i kraft af, at vi selv er kvinder med holdninger til emnet. I overensstemmelse med det feministiske perspektiv, så er værdineutralitet dog heller ikke formålet med dette speciale. I stedet bestræber vi os på at forblive velreflekterede og nysgerrige på det felt, vi undersøger, samtidig med at vi forholder os kritiske i diskussionen af de tendenser, vi observerer - ikke blot i vores empiriske undersøgelse, men også i den anvendte litteratur. Det er netop med ovenstående metodologiske udgangspunkt, at vi vil undersøge vores problemformulering.

5. Metode

Dette kapitel vil præsentere specialets metodiske valg og fremgangsmåde. Der vil blive argumenteret for specialets valg af metode - semistrukturerede interviews. Når man laver et interview, er det vigtigt at planlægge undersøgelsens design grundigt, før man foretager selve interviewet. Dette omhandler blandt andet udarbejdelse af en interviewguide, etiske overvejelser samt tanker omkring, hvordan man vil transskribere og analysere den data, man indhenter (Kvale & Brinkmann, 2015).

5.1 Interview

Ud fra vores opfattelse af kritisk realisme fordrer tilgangen, at man anvender kvalitative metoder til at undersøge sociale fænomener. Der er ingen regler for, hvilken metodisk fremgangsmåde man skal anvende, så længe at fremgangsmåden er meningsfuld at bruge i forhold til ens formål og problemformulering. Formålet med dette speciale er at undersøge kvinders oplevelser med disclosure til forskellige instanser efter en voldtægt, samt om der kan identificeres nogle generative mekanismer, som kan forårsage, at kvinder har lige nøjagtig disse oplevelser. Ved at benytte interview som metode kunne vi indhente dybe kvalitative udtalelser direkte fra dem, der er blevet voldtaget.

Ved at undersøge kvinders oplevelser med formelle og uformelle instanser efter en voldtægt gennem interviews, giver vi desuden vores informanter en stemme og en mulighed for at bidrage med ny viden på området, som kan kaste lys over de generative mekanismer i samfundet, der kan ligge til grund for, at kvinder har en bestemt oplevelse med at fortælle andre om en voldtægt. Således bidrager vi med et vigtigt og unikt perspektiv fra margen - en marginaliseret samfundsgruppe - som feministisk standpunktsteori fordrer.

5.1.1 Semistruktureret interview

I dette speciale har vi valgt at lave semistrukturerede interviews. Interviewet er semistruktureret, da det har en relativt løs struktur, men samtidig et fastlagt formål, som interviewerens har til opgave at overholde. Gennem de spørgsmål, der bliver stillet, får den enkelte informant mulighed for at sætte sit eget præg på interviewet, alt efter

hvordan vedkommendes oplevelser har været. Interviewet baseres på en mellemtung mellem en hverdagssamtale og en professionel samtale, hvor viden konstrueres i samspillet mellem interviewer og informant. Interviewet udføres som regel ud fra en interviewguide, der fokuserer på bestemte temaer, og som kan rumme forslag til spørgsmål. Interviewet transskriberes typisk, og den skrevne tekst udgør herefter materialet i den efterfølgende analyse (Kvale & Brinkmann, 2015).

Interviewsituationen danner ramme for, hvad der kan betragtes som en ulige magtrelation, hvor det er os som interviewere, der har magten over emnet for interviewet, men hvor vi ikke bidrager med egne holdninger til emnet. Det er ligeledes intervieweren, der bestemmer hvilke spørgsmål, der skal stilles, beslutter hvornår interviewet er slut, samt aktivt følger op på informantens svar og søger at afklare og udvide disse (Kvale & Brinkmann, 2015). Samtidig kan informanterne anses som privilegerede, idet de har noget viden, som intervieweren ikke har - de har førstehåndsoplevelser med at være blevet voldtaget, og kan dermed bidrage med et unikt perspektiv i forbindelse med at fortælle andre, om at være blevet voldtaget. De har altså noget magt i form af noget viden, vi som interviewere ikke har. Gennem samtalen og relationen mellem vores informanter og os bliver der skabt en viden, som er specifik for den givne situation. Interviewet bliver således en udveksling, hvor vi som interviewere skaber et rum for refleksion for informanterne, hvor de selv bestemmer, hvor meget de vil dele, mens de samtidig giver os information og et indblik i deres oplevelser i bytte. Vi anser ikke denne vekselvirkning som et forsøg på at udligne den asymmetriske magtbalance, men nærmere som et udtryk for den proces, som ofte kendetegner interviews (Kvale & Brinkmann, 2015).

Et vigtigt opmærksomhedspunkt under interviews, er netop kontekstens betydning for interviewets udfald. Kvalitativ forskning er ofte kontekstuel, og semistrukturerede interviews er ingen undtagelse. Når der foretages interviews, er det ikke kun de fænomener, der udforskes, som er kontekstuelle, men også interviewsituationen foregår i en specifik kontekst for vidensproduktion (Kvale & Brinkmann, 2015). Konteksten er på én måde, når man hilser på informanten og gennemgår samtykkeerklæringen inden interviewet, og den ændrer sig så, når man tænder diktafonen, og interviewet officielt starter. Her bliver diktafonen en kontekstmarkør, der gør, at situationen ændres, og herefter indtages de foreskrevne roller som henholdsvis interviewer og informant. Når

lydoptagelsen standses, ændres konteksten igen, og man vil naturligt gå tilbage til hverdagssamtalen (Kvale & Brinkmann, 2015). Det er vigtigt, at man som interviewer er opmærksom på disses påvirkning på interviewet. Her er det ydermere relevant at overveje, hvordan interviewerens kropssprog og omgivelserne påvirker informanterne. Interview-konteksten kan måske påvirke informanten til at fortælle bestemte informationer og undlade andre, fordi de forsøger at sige det, som intervieweren gerne vil høre (Kvale & Brinkmann, 2015). Eksempelvis kan det faktum, at vi alle er kvinder, gøre, at informanterne føler sig mere trygge i interviewsituationen. Vi antager, at det potentielt er nemmere at dele intime og sårbare detaljer om deres oplevelser med andre kvinder. Derfor kan den kontekst, som interviewet bliver udført i, medvirke til, at vi får nogle andre udtalelser fra informanterne, end hvis disse omstændigheder havde været anderledes (Kvale & Brinkmann, 2015).

Inden interviewet havde vi læst godt op på emnet, så vi alle var forberedte på, hvilke svar og oplevelser, vi kunne blive mødt med under interviewene. Vi havde desuden overvejet vores formål grundigt, så vi havde de bedste forudsætninger for at opnå svar under interviewene, som kunne være med til at belyse vores vinkel på voldtægt. Vi overvejede ligeledes vores egne mulige reaktioner på informantens udtalelser under interviewet. Dette ansås som særligt vigtigt, da interviewene centrerede sig om et sårbart emne, og der potentielt kunne forekomme nogle stærke og følelsesmæssige beskrivelser under interviewene. Vi var således forberedte på dette, og kunne reagere hensigtsmæssigt, hvis disse situationer skulle opstå.

5.1.2 Interviewguide

Når man skal udføre et interview, er det, som nævnt ovenfor, essentielt at være velforberedt. Jo bedre man har forberedt interviewet, desto højere kvalitet vil den viden, man producerer have, og jo lettere vil den efterfølgende behandling af interviewene blive (Kvale & Brinkmann, 2015). For at skabe struktur i vores interviews samt sørge for, at vi kom omkring de emner og områder, som vi fandt særligt relevante at belyse for at kunne besvare vores problemformulering, udarbejdede vi en interviewguide (Bilag 2). Interviewguiden blev udarbejdet før interviewene, og den skulle sikre ensartethed på tværs af de fire interviews.

Interviewguiden var opdelt i en introducerende del, hvor formålet med specialet samt informantens rettigheder blev læst højt, og hvor informanten fik mulighed for kort at præsentere sig selv, og hvorfor de havde valgt at deltage i interviewet. Denne del skulle fungere som en briefing til informanten inden interviewet, så der kunne skabes en tryk relation mellem interviewer og informant samt en fælles forståelse for interviewets formål, således at informanten blev mere komfortabel med at dele sine følelser og oplevelser overfor en fremmed (Kvale & Brinkmann, 2015). Derefter var der en midterdel, som udgjorde størstedelen af interviewet, hvor intervieweren spurgte ind til informantens oplevelser med mødet med forskellige instanser efter en voldtægt. Her blev der også stillet reflekterende spørgsmål i forhold til oplevelsen med instanserne, som skulle udforske informantens generelle holdninger til instansen før og efter kontakten med dem. Til sidst var der en afrundende debriefing, hvor intervieweren spurgte, om informanten havde nogle spørgsmål, samt spurgte ind til, hvordan informanten havde oplevet interviewet og det at tale med os om et sårbart emne. Spørgsmålene, der blev stillet under interviewet, varierede i form, og hvor åbne eller lukkede de var. De åbne spørgsmål blev anvendt til at få informanten til at udforske deres oplevelser med og refleksioner omkring instanserne, og hertil kunne der stilles opfølgende og til tider mere lukkede spørgsmål for at afklare nogle af de ting, som informanten havde sagt.

Idet vi er interesserede i oplevelsen af mødet med forskellige instanser, spurgte vi ind til følelser, tanker og adfærd i forbindelse med oplevelsen. Da vi også er interesseret i hvilke generative mekanismer, der kan ligge til grund for oplevelsen, spurgte vi også ind til informantens refleksioner over forløbet, og hvordan deres oplevelse kunne have været anderledes under andre omstændigheder. Vi var opmærksomme på, at intervieweren havde et ansvar for at være aktivt lyttende samt udvise interesse, forståelse og respekt overfor det, informanten fortalte, således at vedkommende fik en så behagelig oplevelse med interviewet som muligt (Kvale & Brinkmann, 2015). Derudover havde vi fokus på, at sproget i interviewguiden og under interviewet ikke skulle fremstå akademisk, men nærmere i et enkelt hverdagssprog. Det skulle sikre, at informanterne lettere kunne forstå og besvare spørgsmålene (Kvale & Brinkmann, 2015) samt skabe en fornemmelse af, at interviewet var en samtale frem for et forhør. Eksempelvis valgte vi at spørge, om kvinderne havde fortalt om voldtægten til politiet, sygehuset, venner og familie, frem for at bruge ord såsom formelle og uformelle instanser, som er de begreber, vi anvender i specialet, men som også kan anses for at være faglige udtryk.

Derfor kunne disse potentielt være ukendte for vores informanter, og dermed skabe usikkerhed og forvirring under interviewet.

5.1.3 Etiske overvejelser

Ifølge Kvale og Brinkmann (2015) er en interviewundersøgelse et moralsk projekt, hvor det menneskelige samspil mellem interviewer og informant kan påvirke informanterne, og hvor den viden, der produceres, kan påvirke vores forståelse af menneskets vilkår. I den sammenhæng er det vigtigt at overveje etiske og moralske spørgsmål i udførelsen af en sådan undersøgelse. Vi finder det særligt væsentligt for os som kommende psykologer at blive opmærksomme på, hvordan den viden, vi producerer i nærværende speciale, kan hjælpe os til at forstå menneskelig adfærd samt være med til at pege på områder for forbedring af menneskers vilkår. I kraft af at dette speciale er et universitetsprojekt, er det ikke nødvendigt at søge om etisk godkendelse før udførelsen af projektet. Dog er det stadig essentielt at medtænke og følge en række etiske retningslinjer under udarbejdelsen af projektet. I specialet tages der udgangspunkt i fire områder, som er relevante at have for øje i udførelsen af en kvalitativ undersøgelse; informeret samtykke, fortrolighed, konsekvenser samt forskerens rolle.

Vi har indhentet skriftligt samtykke fra alle informanterne inden interviewet blev foretaget. I samtykkeerklæringen er informanterne blevet informeret om undersøgelsens overordnede formål samt de væsentligste træk ved designet (Bilag 3). Ved at indhente et skriftligt samtykke sikrer vi os, at vores informanter deltager frivilligt, samt at de er informerede om deres ret til at trække sig fra projektet til enhver tid. Et vigtigt aspekt i udarbejdelsen af samtykkeerklæringen er, at forskeren hverken skal give for meget eller for lidt information, da det kan lede til forvirring eller usikkerhed hos informanten om formålet med og omstændighederne omkring interviewet (Kvale & Brinkmann, 2015). Derfor valgte vi at anvende en skabelon fra AAU til selve samtykkeerklæringen, som kun indeholder de væsentligste aspekter, mens vi også udsendte et infobrev til alle vores informanter. Infobrevet havde til formål kort at præsentere os som gruppe og vores specialeemne, samt informere deltagerne om deres rettigheder som deltagere i vores speciale. Vi beskrev desuden vores etiske forpligtelser jævnfør de Fagets Principper for Nordiske Psykologer (Psykologer i Danmark, 2018). Slutteligt havde vi

også noteret vores kontaktinformation, samt opfordrede vi vores informanter til at kontakte os, hvis de havde yderligere spørgsmål. Infobrevet fremgår i Bilag 4.

Fortrolighed vedrører aftaler med informanterne om, hvad forskeren må gøre med de data, der er resultatet af deres deltagelse, for eksempel at private oplysninger, der kan identificere informanterne, ikke vil blive afsløret, men vil behandles fortroligt og kun fremgå i specialet i anonymiseret form (Kvale & Brinkmann, 2015). Dette fremgik ligeledes i samtykkeerklæringen, som vores informanter skrev under på.

Inden interviewene foretog vi en vurdering af de konsekvenser, som interviewet kunne få for vores informanter. Fra et nytteetisk perspektiv skal summen af potentielle fordele for informanten og betydningen af den opnåede viden mere end opveje risikoen for at skade deltageren og således retfærdiggøre en beslutning om at gennemføre undersøgelsen (Kvale & Brinkmann, 2015). Idet emnet for specialet anses som værende af særlig sårbar karakter, var det specielt vigtigt for os, at være bevidste og respektfulde omkring informanternes grænser. Derfor informerede vi dem i starten af interviewet om, at de til enhver tid måtte afslå at svare på et spørgsmål, som de ikke følte sig tryk ved at svare på, samt at de til enhver tid måtte bede om en pause eller om at afslutte interviewet, hvis de fandt deres oplevelser for svære at fortælle om. Til sidst i interviewet anbefalede vi dem ligeledes at kontakte en person, som de føler sig tryk ved, hvis de havde yderligere behov for at tale med nogen om deres oplevelser efter interviewet. Under interviewene oplevede vi ikke, at informanterne følte, at emnet var for svært at tale om. Derimod oplevede vi en generel optimisme omkring, at det var rart, at nogen ville lytte til og var interesseret i deres oplevelser. Ydermere var informanterne generelt positive omkring, at de fik mulighed for at få en stemme i projektet, samt at der ville blive sat større fokus på emnet.

Ligesom det er relevant at overveje informantens rolle og påvirkningen af interviewet for informanten, er det også relevant at overveje forskerens rolle i undersøgelsen. Forskeren som person og forskerens integritet kan spille en afgørende rolle for kvaliteten af den viden og de etiske beslutninger, der udarbejdes og træffes under et interview. Herunder anses forskerens viden, ærlighed og retfærdighedssans som faktorer, der kan påvirke undersøgelsen. Her er det især vigtigt, at de resultater, som forskeren producerer i samarbejde med en informant, kontrolleres og valideres så fuldstændigt som

muligt, samt at der tilstræbes en gennemsigtighed gennem hele projektet med hensyn til de procedurer, der er foretaget og de konklusioner, der bliver draget på baggrund af resultaterne (Kvale & Brinkmann, 2015). I dette speciale er det ligeledes afgørende at være opmærksomme på vores påvirkning på resultaterne, idet vi alle er kvinder, og dermed potentielt kan have nogle andre perspektiver for øje, end hvis det havde været mandlige forskere, der udførte denne undersøgelse. I og med at vi er kvinder, befinder vi os allerede i en forudindtaget historisk position, som grundet vores køn kan påvirke vores fortolkning af resultaterne. Desuden vil vores eksisterende viden om forskning samt egne oplevelser indenfor feltet ligeledes kunne influere fortolkningen. Potentielle påvirkninger på resultaterne vil diskuteres yderligere i specialets diskussion.

De etiske spørgsmål og overvejelser strækker sig gennem hele projektfasen, og er ikke kun relevante i forbindelse med udarbejdelsen af interviewet (Kvale & Brinkmann, 2015). Således er det også vigtigt at have for øje, hvordan vi analyserer interviewene på en måde, så vi sikrer, at informanternes oplevelser og holdninger bliver præsenteret på en troværdig og respektfuld måde.

5.2 Deltagere og fremgangsmåde

Dette afsnit har til formål at beskrive, hvilke informanter vi søgte, og hvordan vi kom i kontakt med dem. Samtidig vil undersøgelsens fremgangsmåde herunder analysemetode, transskription og interviewproces præsenteres.

5.2.1 Informanter

For at kunne undersøge og potentielt forklare hvorfor kvinder har møder af en bestemt karakter med formelle såvel som uformelle instanser i Danmark, er vi nødt til at skabe indsigt og viden om, hvordan disse møder har været for kvinderne. Derfor var vi interesserede i at komme i kontakt med informanter, som kunne give os dette indblik.

På baggrund af ovenstående opstillede vi relativt få kriterier for de ønskede informanter. For at kunne deltage i vores undersøgelse skulle informanten identificere sig som kvinde og have været udsat for en voldtægt. Derudover valgte vi at fastsætte en aldersgrænse på minimum 18 år under selve voldtægten. Begrundelsen for dette ligger i, at

vi antager, at der vil være nogle væsentlige forskelle i oplevelsen af at møde instanser, når man er barn eller ung, kontra når man er voksen. Dermed blev aldersgrænsen sat med henblik på at ensarte præmisserne for mødet med instanserne. Det sidste kriterium var, at kvinderne skulle have fortalt en eller flere instanser, uformelle såvel som formelle, om voldtægten. Dette var centralt, idet vi var interesserede i oplevelserne med mødet med instanser og ikke beskrivelser af selve hændelsen - voldtægten.

Vi vil argumentere for, at vores emne kan betragtes som værende af særlig sårbar karakter, og af den grund var vi også bevidste om og velovervejede i vores tilgang til at søge informanter. Vi havde overvejelser om, hvorvidt vi skulle anvende vores private Facebook som platform til at søge informanter. Dog undlod vi at gøre dette, idet vi ønskede at minimere risikoen for at finde nogle af vores bekendte som informanter af hensyn til deres anonymitet samt emnets sårbarhed. Derfor valgte vi først at kontakte organisationer og klinikker, som forvalter voldtægtssager, og disse var Center for Voldtægtsofre, Voldtægtsofres Vilkår og Joan-Søstrene. Alle tre var yderst interesseret i at hjælpe os, dog måtte de ikke sætte os i kontakt med ofre grundet GDPR⁷ og tavshedspligt. En af organisationerne, Voldtægtsofres Vilkår, tilbød at dele vores undersøgelse på deres hjemmeside og Facebook-side, hvilket vi indvilligede i. Hertil udarbejdede vi et opslag, Bilag 5, som de kunne dele på deres platform - fysisk såvel som online. Efterfølgende valgte vi at lave en søgning på Facebook, hvor vi søgte efter grupper og sider, som vi fandt relevante i henhold til vores emne. Begrundelsen for, at vi var villige til dette, var, at det ikke ville være vores private profiler, der ville efterspørge informanter, men det ville ske gennem administratorene. Således ville vi skabe kontakt til fællesskaber og dermed voldtægtsofre uden aktivt at involvere vores private omgangskreds og bekendtskaber.

Gennem vores søgning efter informanter fandt vi fire kvinder, som ønskede at dele deres oplevelser med os under et interview. De vil præsenteres indledende i analysekapitlet.

⁷ GDPR er en forkortelse af General Data Protection Regulation.

5.2.2 Fremgangsmåde

Vi søgte kvinder fra hele Danmark, og vi valgte derfor at tilbyde, at interviewene kunne foregå fysisk såvel som online. Vi ønskede at give dem muligheden for at udføre interviewet derhjemme, enten online eller fysisk, samt tilbød vi at stille et lokale til rådighed i Aarhus eller Aalborg, hvis de foretrak dette. Dermed bestræbte vi os på at imødekomme informanternes ønsker, idet det var centralt for os, at de var komfortable, samt at det skulle være nemt for dem at deltage. Vi udførte fire interviews med fire forskellige kvinder. Heraf foregik tre interviews fysisk, mens det sidste fandt sted online. Alle interviewene tog udgangspunkt i den samme interviewguide (Bilag 2), som skulle guide samtalen samt skabe ensartethed på tværs af interviewene. Vores interviewguide var udarbejdet til en times varighed, men med forbehold for at den kunne tilpasses afhængig af interviewsituationen. Tre af interviewene varede en time, mens det sidste varede omtrent 2.5 time. Alle interviewene blev optaget på en analog diktafon og overført til krypterede USB-stik, således at de kunne deles iblandt os uden brud på GDPR.

Under hvert interview var der to gruppemedlemmer til stede. Vi vil argumentere for, at emnet voldtægt kan karakteriseres som værende yderst sårbart og voldsomt, og derfor kunne det være for overvældende og konfrontatorisk for informanten, hvis mere end to personer deltog i interviewet. Yderligere fandt vi det heller ikke relevant, at alle fire gruppemedlemmer deltog, da det havde potentiale til at skabe en forvirrende og kaotisk dynamik under selve interviewet. Gruppemedlemmerne som var til stede under de enkelte interviews havde to forskellige roller. Den ene var interviewer, mens den anden var observatør. Intervieweren havde til formål at styre samtalen og være den, som informanten primært interagerede med under interviewet. Observatøren derimod skulle være den lyttende tredjepart, der kunne supplere interviewer efter behov. Derudover havde hun også til opgave at have styr på de formelle omstændigheder, herunder tid og fokus på, at alle aspekter af interviewguiden blev berørt. Hvert gruppemedlem har både været observatør og interviewer. Endvidere valgte vi, at inden og efter hvert interview skulle interviewer og observatør udarbejde feltnoter. Begrundelsen for at lave feltnoter ligger i, at det skulle skabe et rum for refleksion over vores rolle, bekymringer, tanker samt oplevelser før og under interviewet.

Vi valgte at transskribere interviewene for at kunne videreformidle dem, og transskriptionerne har også til formål at muliggøre analyse af indholdet af de fire interviews. Interviewene blev transskriberet af en tredjepart, som ikke var til stede under det pågældende interview, for at transskriptionen ikke blev influeret af de refleksioner, som opstod i interviewsituationen. De fire transskriptioner fremgår i Bilag 6. Til at transskribere interviewene har vi udarbejdet en transskriptionsnøgle, som ses nedenfor i Tabel 2. Vi har valgt at udarbejde en relativ simpel transskriptionsnøgle, fordi vores interviewstil er semistruktureret og samtalebaseret, samt fordi vi laver en tematisk analyse. Ifølge Braun og Clarke (2006) er det vigtigste for at kunne lave en tematisk analyse, at indholdet er så tro mod det sagte, som muligt. Ved anvendelsen af denne transskriptionsnøgle, vil vi argumentere for, at vi har mulighed for at udelade elementer i selve analysen, som ikke findes relevant, samtidig med at få hele meningen ved det enkelte interview, fordi de skrives ud. Vi har fokus på tryk på bestemte ord, idet det kan indikere, hvad der muligvis tillægges mere værdi, betydning og mening for informanten. Dette kan være en guide til at finde centrale temaer og citater til vores analyse. I forlængelse heraf har vi valgt at inkludere, hvornår informanten holder pauser og varigheden af disse pauser. Begrundelsen for dette er, at pauser kan være indikationer på refleksion for eksempelvis, hvordan man bedst muligt formulerer og/eller besvarer det pågældende spørgsmål. Slutteligt har vi besluttet, at visse informationer og passager vil blive udeladt med henblik på at anonymisere, og disse vil blive markeret tydeligt i transskriptionerne.

Tabel 2*Transskriptionsnøgle*

Symbol	Betydning
<u>ord</u>	Signifikant tryk på ord
informanten hoster	Relevante kommentarer om situationen - host, gråd, rømmelser eller lignende
((uklart))	Uklarheder i talen
(.)	Kortere pause i/mellem sætninger (under fem sekunder)
(...)	Længere pause i/mellem sætninger (over fem sekunder)
-	Taleren afbryder sig selv for at omformulere
[udeladt]	Dele af dialogen er udeladt grundet anonymisering
Der laves fortløbende linjenummerering Der indsættes løbende tidsmærkater - cirka hvert 15. minut Det noteres, hvornår i optagelsen transskriptionen indledes og afsluttes	

Note. Tabel 2 er en skematisk oversigt over den transskriptionsnøgle, som er anvendt til at transskribere interviewene med informanterne.

I specialets analyse og diskussion vil der løbende anvendes citater fra hvert af interviewenes transskriptioner, som vil være redigeret for at gøre citaterne mere letlæselige. For at illustrere dette kan følgende citat anvendes som eksempel: “... *hvor han jo bare - han bliver ved og det har jo gjort at jeg kan ikke - jeg kan jo ikke holde ud at tale i telefon (.) hvis ikke jeg kender nummeret så tager jeg den ikke*” (Interview 1, ll. 563-565). Sådan vil citatet se ud i sin oprindelige transskription i bilaget, men i specialet vil det se således ud: “... *hvor han [politibetjenten] jo bare bliver ved, og det har jo gjort, at jeg kan jo ikke holde ud at tale i telefon. Hvis ikke jeg kender nummeret, så tager jeg den ikke*” (Interview 1, ll. 563-565). I dette citat har vi, af hensyn til læseren, eksempelvis udeladt pauseangivelsen (.), indsat [politibetjenten] for at tydeliggøre hvad ‘han’ henviser til samt tilføjet grammatisk tegnsætning - dog bevarer sætningen sin betydning. Transskriptionerne af alle interviewene forefindes i Bilag 6 i deres oprindelige format.

5.3 Analysemetode

Til at analysere vores data - de fire semistrukturerede interviews - har vi valgt at anvende tematisk analyse. Den tematiske analyse omhandler at identificere, rapportere og analysere de forskellige tematiske mønstre, som forekommer i det pågældende datasæt. Braun og Clarke (2006) fremhæver, at der ikke er en entydig definition af tematisk analyse til trods for, at den udgør en grundlæggende tilgang inden for kvalitative analyser. Den tematiske analyse skal betragtes som værende mere fleksibel end andre kvalitative analysemetoder såsom *grounded theory* og IPA, fordi den ikke er knyttet til en bestemt videnskabelig forståelse. Således kan den tematiske analyse anvendes i relation til mange forskellige videnskabsteoretiske traditioner, herunder også i kritisk realisme, som anvendes i dette speciale. Yderligere understreger Braun og Clarke (2006) vigtigheden i at anse analysen som værende en aktiv proces frem for en passiv proces, hvor forskeren kan tilgå dataene uden forudgående forståelser og meninger. Altså er vi influeret af vores forudantagelser, og det påvirker vores opfattelse og forståelser af datamaterialet, og af den grund er det vigtigt, at vi er opmærksomme på dette under analyseprocessen. Samtidig er det også afgørende at forstå, at det ikke alene er forskeren, som identificerer mønstre og temaer, men at empirien i sig selv kan skabe disse.

For at kunne lave en tematisk analyse er det væsentligt at forstå, hvad et tema er, og hvad det indebærer. Jævnfør Braun og Clarke (2006) fanger en tematik noget, som er relevant og centralt omkring dataene i henhold til problemformuleringen. De pointerer, at det, der er vigtigt at adressere i henhold til kodning og senere tematisering, er, hvad der karakteriserer et tema eller et mønster, samt hvilke kriterier, der skal være opfyldt for at definere noget som et tema. Oftest laves sammenslutningen, at desto flere gange et tema forekommer, jo mere centralt og vigtigt er temaet. Dette er en misforstået fejlslutning. Flere forekomster betyder nødvendigvis ikke, at temaet er afgørende eller relevant i forhold til problemformuleringen. Således argumenterer Braun og Clarke for, at vigtigheden af et tema ikke er kvantificerbart men snarere et spørgsmål om, hvorvidt det tema fanger noget essentielt, som har forbindelse til undersøgelsens overordnede formål.

Inden undersøgelsen udføres, er det væsentligt, at forskeren har besluttet, hvilken analysetilgang der anvendes, samt de påstande, hun ønsker at fremsætte i henhold til sit datasæt. For eksempel skal forskeren overveje, hvorvidt der ønskes at give en omfattende tematisk beskrivelse af hele datasættet. Det vil give en forståelse af de dominerende og mest centrale temaer, og ved denne tilgang skal de identificerede temaer, der kodes og analyseres, afspejle indholdet af hele datasættet nøjagtigt. En anden tilgang er at give en mere detaljeret og nuanceret beskrivelse af et konkret tema og/eller en gruppe af temaer inden for dataene (Braun & Clarke, 2006). Vi vil argumentere for, at vi benytter førstnævnte tilgang, fordi vi er interesseret i at give et indblik i hele vores datasæt. Således har vi valgt ikke kun at fokusere på et aspekt af vores empiri - for eksempel det, der omhandler identitet. I stedet har vi forsøgt at give et helhedsbillede af kvindernes oplevelse med at fortælle om deres voldtægt, fordi vi anser, at det er bedst egnet til at besvare vores problemformulering.

Vi har valgt at udarbejde vores tematiske analyse jævnfør Braun og Clarkes (2006) seks faser, som eksplicit beskriver, hvordan forskeren kan udføre en tematisk analyse af sin data. Nedenfor vil vi kort præsentere de seks faser, samt hvordan vi har forholdt os til og udført dem.

Den første fase handler om, at vi skal blive familiære med den indsamlede data. I vores tilfælde betyder det, at vi transskriberede, læste og genlæste vores interviews adskillige gange, samtidig med at vi reflekterede og nedskrev vores tanker og idéer om det, som vi læste. Det, at vi allerede havde været direkte involveret i indsamlingen af data, og derfor på forhånd havde skabt os visse forståelser af dataene, fordrede, at vi forholdte os åbne og nysgerrige til dataene, således at der kunne findes og søges nye sammenhænge og mønstre (Braun & Clarke, 2006).

I den anden fase fokuseres der på at generere umiddelbare koder. Efter at have gennemgået dataene skal interessante og meningsfulde udsagn identificeres og kodes på en systematisk måde i hele transskriptionen. Hvert interessant udsagn skal tildeles en midlertidig kode, og det er afgørende at arbejde systematisk og give samme opmærksomhed til alle dele af datasættet for at sikre, at alle bemærkelsesværdige udsagn bliver kodet. Braun og Clarke (2006) fremhæver vigtigheden i at behandle hvert afsnit i dataene med henblik på kodning og dernæst sammenkoble de dele, som er kodet ens. På

den måde undgås det, at man leder efter udsagn, som passer ind i en forudbestemt kodning. Vi har valgt at anvende programmet *Dovetail Thematic Analysis Software* til kodning. Her har vi alle adgang til hver vores duplikation af de fire transskriberede interviews, hvor vi har lavet hver vores kodning af dataene. Til dette anvendte programmets funktion med tagging, fordi det muliggjorde, at vi kunne sammenligne og lave gruppering af udsagnene på tværs af vores kodede transskriptioner i den tredje fase. Vi valgte, at hver enkelt gruppemedlem skulle udføre kodning på alle fire transskriptioner i individuelle dokumenter. Begrundelsen for dette var, at vi ønskede, at hvert gruppemedlem skulle kunne udforske og kode dataene uden at blive påvirket af andres perspektiver eller idéer. Dette skulle også sikre, at vi alle blev fortrolige med al data, samt at forskellige perspektiver og forståelser af dataene blev fremført og repræsenteret. Vi vil argumentere for, at vores valg har ført til en detaljeret og nuanceret kodning af empirien. Da vi havde udført kodningen, havde vi tilsammen lavet 303 koder på tværs af alle fire interviews.

I den tredje fase er der fokus på tematisering - søgen efter temaer. I denne fase skal de kodede udsagn omdannes til temaer, der kan omfavne og rumme de tidligere kodede udsagn. Med dette menes der, at de forskellige koder skal vurderes med henblik på at kunne grupperes i forskellige temaer. Her vil nogle af koderne blive til hovedtemaer, mens andre kan blive til subtemaer, og endeligt kan nogle koder potentielt udelades (Braun & Clarke, 2006). I denne fase brugte vi Dovetails funktion, hvor alle koder, som var foretaget i de enkelte dokumenter, kunne vises. Det tillod, at vi på tværs af transskriptionerne og vores individuelle kodning kunne gruppere dataene, således at vi kunne skabe overblik og udvikle temaer og subtemaer. I denne fase havde vi særlig fokus på ikke at frasortere i koderne eller udsagnene for ikke at miste relevante udsagn. Gennem gruppering af koderne fandt vi i plenum otte temagrupper.

Den fjerde fase vedrører vurdering af temaer. I denne fase skal forskeren vurdere, hvordan og hvorvidt de fundne temaer kan sættes i relation til hinanden. Af den grund skal de enkelte temaer først vurderes i henhold til de enkelte udsagn og dernæst i henhold til de større grupperede udsagn. Dette har til formål at skabe et tematisk kort over dataene, samt sortere i temaerne af forskellige årsager. Eksempelvis kan det forekomme, at to forskellige temaer kan kombineres under et, eller at et tema indeholder adskillige udsagn, og derfor bør opdeles i flere distinkte temaer for at kunne være

dækkende. For at kunne lave disse vurderinger opstiller Braun og Clarke (2006) to trin, som skal hjælpe forskeren. Det første trin er at gennemgå de kodede udsagn under hvert tema for at sikre sig, at der er et tydeligt og gennemgående mønster under det pågældende tema. Det kan gøres ved både at revurdere de kodede udsagns placering eller selve temaet. Det andet trin er at sætte de fundne temaer i relation til hele datasættet og vurdere, hvorvidt de fundne individuelle temaer er valide både i henhold til det pågældende datasæt, men også i forhold til problemformuleringen. Her fik vi gennem bearbejdelse af vores otte temagrupper præciseret de dertilhørende koder til fem temaer: 1) Forventninger til mødet, 2) Rammer for disclosure, 3) Anerkendelse, 4) Fysiske oplevelser og 5) Selvforståelse og identitet.

I forlængelse af denne fase er den femte fase, som omhandler specificering af de enkelte temaer. Her skal det specificeres og defineres, hvad temaerne konkret rummer - altså hvad de er, og omvendt hvad de ikke er. Det væsentligste er at have konkrete, meningsfulde temaer, som bidrager til ens undersøgelse (Braun & Clarke, 2006). Efter grupperingerne af udsagnene og de fundne temaer og subtemaer diskuterede og vurderede vi dem i plenum. I denne proces var vi særligt opmærksomme på ikke at frasortere temaer udelukkende på baggrund af antal udsagn tilknyttet. Temaerne, som vi fandt relevante, og som kunne belyse vores problemformulering, blev efter sorteringen præciseret for at kunne konkretisere, hvad de rummer. Vi gennemgik de fem temaer i plenum og fandt frem til at et af temaerne gav bedst mening at inkorporere som en del af de andre temaer. Vi diskuterede de tilbageværende fire temaer og blev enige om, hvad de konkret omfattede. De endelige fire temaer var: 1) Forventninger til mødet, 2) Omstændigheder for disclosure, 3) At blive mødt og 4) Selvforståelse.

Slutteligt er den sjette og sidste fase, der handler om udarbejdelsen af den endelige rapport. Mens hele datamængden udgør grundlaget for analysen, er det kun udvalgte dele af analysen, som fremhæves i selve rapporten. Derfor er det essentielt at vælge nuancerede, interessante og meningsfulde eksempler fra dataene, der har relevans for den pågældende problemformulering. Endelig er det vigtigt at relatere de enkelte udsagn og eksempler til problemformuleringen gennem metodisk og teoretisk argumentation, således at den kan besvares på en tilfredsstillende måde (Braun & Clarke, 2006).

Det er med udgangspunkt i denne analytiske metode, at vi vil belyse vores genstandsfelt og forsøge at besvare specialets problemformulering. Det er blandt andet i denne proces, at vores videnskabsteoretiske ophav anvendes. Først isolerer vi de temaer, som findes særligt relevante for vores informanter, hvorefter specifikke citater vil illustrere, hvordan temaerne kommer til udtryk hos vores informanter. Herefter vil vi distancere os fra vores empiri og forsøge at forstå de fremhævede temaer ud fra udvalgte psykologiske teorier og begreber. Herved tydeliggøres det, hvordan især abstraktion og abduktion anvendes i praksis i specialets analyseafsnit.

6. Analyse

Dette kapitel har til formål at skabe en dybere forståelse for, hvordan kvinder oplever at dele deres voldtægtshistorie med omverdenen herunder formelle og uformelle instanser, og derfor vil vores analyse tage afsæt i de fire interviews, som vi udførte med vores informanter. Indledningsvist vil vi præsentere vores informanter og deres voldtægtshistorie, hvorefter deres beskrivelser fra interviewene vil blive analyseret. Gennem vores analyseproces fandt vi fire temaer, vi betragter som værende særligt relevante, og disse vil danne strukturen for analyseafsnittet: 1) Forventninger til mødet, 2) Omstændigheder for disclosure, 3) At blive mødt og 4) Selvførståelse. Temaerne er udvalgt, fordi de hver især berører aspekter af kvindernes tanker og overvejelser fra før, under og efter disclosure. Under bearbejdelsen af interviewene fandt vi, at det ikke gav mening at se hver disclosure-situation som isolerede oplevelser. Enhver oplevelse som en af vores informanter beskriver, skal ses i den kontekst, som den forekommer i, men også som en oplevelse, der er influeret af tidligere erfaringer. Idet vi ønsker at skabe et helhedsbillede af kvindernes oplevelser med disclosure, er temaerne udvalgt, fordi de hver især kigger på forskellige aspekter af disclosure, men tilsammen bidrager til, at vi kan opnå en helhedsorienteret forståelse af kvindernes oplevelser. For at kunne belyse og uddybe vores informanters oplevelse i tiden efter deres voldtægt samt deres disclosureproces vil vi inddrage og anvende relevant psykologisk teori. De førnævnte temaer vil ligeledes udgøre udgangspunktet for den efterfølgende diskussion, hvor vi vil udforske mulige forklaringer på hvilke generative mekanismer, der kan forme kvindernes oplevelser.

Som forskere indtager vi en position hvor vi antager at informanternes beskrivelse er sande og at de afspejler det de faktisk har oplevet. Herved kommer den feministiske videnskabsteori i spil. Ydermere vil vi gøre opmærksom på, at vi ikke alene fokuserer på den første disclosure-oplevelse, som kvinderne har efter voldtægten, men i stedet medtager vi alle de gange, hvor informanterne vælger at dele deres historie, og hvad deres oplevelse er heraf. Begrundelsen for dette er, at vi fandt, at nogle af møderne og måden, hvorpå kvinderne oplever dem, har influeret de efterfølgende møder og valg omkring disclosure. Det betyder, at når vi henviser til mødet i teksten, så er der altså ikke kun tale om det første møde, men det kan henvise til alle møderne med formelle og uformelle instanser.

6.1 Præsentation af informanter

I dette speciale består vores informanter af fire kvinder, som alle er blevet voldtaget. I forbindelse med at interviewene blev transskriberet, har vi anonymiseret deres fortællinger, og derfor har vi valgt at tildele hver informant et pseudonym i dette speciale. Med henblik på at skabe et indblik i hver af kvindernes fortællinger fremgår der her korte beskrivelser af deres historier.

Rosa. Vores første informant er Rosa, som er en 46-årig kvinde. Hun har været i to parforhold, som var præget af psykisk og fysisk vold samt voldtægter. Vores interview med Rosa fandt sted i et lokale i Aarhus, hvor hun startede med at beskrive de fysiske og psykiske følgevirkninger af voldtægterne, som fortsat er gennemgående for hendes hverdag. Hun beskrev desuden de møder, hun har haft med især formelle instanser, og den betydning, de har haft for hendes liv efter voldtægterne. Løbende i sit interview giver hun udtryk for, at manglende viden er en af de største problematikker, som hun har mødt i sin disclosure-proces.

Liv. Livs interview foregik online af praktiske årsager, og foran os sad en ung kvinde på 24 år. Hendes voldtægter fandt sted i et parforhold, som hun befandt sig i et par år forinden. Hun beskrev den proces, hun har været igennem for at kunne anerkende og bearbejde voldtægterne. Hendes fortælling havde især fokus på uformelle instanser samt det behandlingsforløb, som hun har været igennem, og stadig gennemgår den dag i dag. Hendes grundlag for at deltage bestod i et ønske om at vænne sig til sin egen fortælling, samt at forsøge at nedbryde det tabu, som hun har oplevet, der kan være omkring voldtægt.

Viola. Vores tredje informant er en 20-årig kvinde ved navn Viola, som vi besøgte hjemme i hendes lejlighed i Aarhus. Hendes voldtægt fandt sted til en festival, hun deltog i forrige sommer, hvor en bekendt voldtog hende. Hun mistænker, at hun blev drugged inden voldtægten, fordi hun ikke var ved fuld bevidsthed, da den fandt sted. I hendes interview beskriver hun, hvordan det har været at fortælle både partner, familie og venner om voldtægten, men også processen omkring at anmelde det til politiet. Hun karakteriserer de forskellige reaktioner, hun har mødt gennem processen og understreger især vigtigheden af at kunne snakke åbent og ærligt om voldtægt.

Sofia. 24-årige Sofia er vores sidste informant, og vi udførte interviewet med hende i Aalborg. Hendes voldtægt fandt sted i en park efter en koncert, hvor en mand, som hun havde mødt samme aften, tilbød at følge hende hen til hendes cykel. Sofia sætter ord på de forskelligartede oplevelser, hun har haft med både politiet, samt uformelle instanser. Hun fortæller desuden om det fællesskab, hun har fundet i den kriseorganisation, hvor hun er frivillig, og fremhæver især vigtigheden af vidensdeling.

6.2 Forventninger til mødet

Det første tema, vi har identificeret i vores interviews, er forventninger til mødet. Dette tema indebærer de overvejelser, som informanterne har gjort sig, inden de har fortalt om eller anmeldt voldtægten til forskellige instanser, samt hvilke forventninger de har til mødet - hvordan de forventer, at de bliver mødt, og hvilke forventninger de har til udfaldet af deres disclosure. Der vil således i dette tema ikke være fokus på det reelle møde med andre, men derimod hvilke tanker informanten har gjort sig, inden de vælger at fortælle det til eksempelvis familie, venner eller politi. Til trods for at dette tema ikke beskriver, hvilke oplevelser ofrene har i selve mødet med omverdenen, finder vi det stadig relevant at undersøge informanternes forventninger, idet de påvirker deres tilgang til mødet.

Vi ser hos alle vores informanter, at de har forventninger til, hvordan de vil blive mødt, især i forbindelse med disclosure til formelle instanser. Dette ses for eksempel i følgende udtalelser af henholdsvis Rosa: “... *som udgangspunkt så har jeg jo den der, at jeg bliver mødt af, at jeg er en løgner*” (Interview 1, l. 764f), og Viola:

“... jeg følte mig rimelig godt rustet til at gå derind [til afhøring], fordi jeg godt vidste, at det godt kunne være ubehageligt, og det fortalte min veninde også. Hun var sådan, det er ubehageligt, men de [politiet] er neutrale” (Interview 3, ll. 224-226).

Forventninger dannes på baggrund af stereotyper og attituder, som bliver formet af egne såvel som andres oplevelser. Ifølge Gordon Allport (jævnfør Fiske, 2005) er det nødvendigt for mennesket at danne stereotyper, da det giver individet mulighed for at fungere i verden - disse påvirker os til at handle på bestemte måder. Denne form for

kategorisering giver os information, der gør os effektive i interaktionen med andre. Gennem stereotyper danner individet en forventning til, hvad der vil ske i interaktionen, og derved hvordan det skal interagere med andre. Individet danner både stereotyper omkring den gruppe, vedkommende selv tilhører, og de grupper, vedkommende ikke tilhører. Ofte har stereotyperne omkring de grupper, individet ikke identificerer sig med, flere negative konnotationer end stereotyperne omkring egne tilhørsgrupper (Hilton & von Hippel, 1996).

“... jeg tror sådan hele mit ophav for at stole på politiet, det var bare noget prut, altså sådan jeg tænkte bare sådan, nå I sidder der og danderer den, og så tænker I nok, at vi [voldtægts ofre] er lidt sarte” (Interview 4, ll. 322-324).

Ovenstående citat stammer fra Sofia, som tydeligt skitserer en ‘os’ og ‘dem’ opdeling. Der er ‘os’, som er voldtægts ofre, hvor hun har et tilhørsforhold. Modsat er der ‘dem’, politiet, der ikke er til at stole på, som ikke laver deres arbejde, og ikke tager anmeldelser af voldtægt seriøst. En stereotyp, som har udformet en negativ attitude mod politiet. Samme mønster ses hos Viola, som også frygtede interaktionen med politiet, fordi hun havde en forestilling om, at de ville være ubehagelige og uretfærdige i afhøringerne af hende (Interview 3, ll. 224-226). Ligeledes udtrykker Liv og Sofia en forventning om, at politiet ville udvise mistro til dem, og at de derfor ville være nødt til at forsvare dem selv og deres historie overfor politiet (Interview 2, ll. 98-106, 624-627; Interview 4, ll. 280-288). Det er vigtigt at påpege, at de negative attituder, der skabes blandt informanterne, ikke kun omhandler politiet. Viola fortæller eksempelvis, at hun havde en fordom om den psykologistuderende, hun blev tilknyttet hos krisecenteret, af den ene årsag, at det var en studerende. Violas fordom blev dog hurtigt afkræftet, da hun havde en god oplevelse med den studerende (Interview 3, ll. 411-417). Attituder afspejler således ikke nødvendigvis virkeligheden, og de kan være irrationelle, men det er attituderne, som repræsenterer vores opfattelse af verden, og påvirker vores interaktion med forskellige aspekter af verden (Ajzen & Cote, 2008). Denne påvirkning ses blandt andet hos Sofia: *“... jeg tror grunden til, at jeg ikke anmeldte, det var, fordi jeg var sådan, der er ikke nogen, der skal så tvivl”* (Interview 4, l. 340f), og hos Liv:

“... det, der har holdt mig tilbage fra at snakke om det. Fordi jeg har godt vidst, at det var noget, jeg virkelig skulle argumentere for og kæmpe for, og det har jeg bare ikke haft kræfterne til. Det er også derfor, at jeg ikke har gået til politiet, fordi jeg vidste, at jeg bare ville tabe” (Interview 2, ll. 618-622).

For at forstå, hvordan kvindernes attituder og forventninger har formet deres adfærd, anvendes *The Theory of Planned Behavior*. Ifølge Ajzen og Cote (2008) bliver individets handlinger påvirket af tre forhold. Det første forhold er en vurdering af handlingens sandsynlige konsekvenser. Det betyder, at individet sammenstiller en given handling og alle dens potentielle udfald, og udformer derefter enten en positiv eller negativ holdning til, hvorvidt handlingen bør udføres. I citaterne fra Liv og Sofias interviews ser vi, hvordan deres forventning om, at politiet ikke vil tro på deres anmeldelse, og at de skulle kæmpe for at blive hørt og taget alvorligt, har influeret deres handling. Vi vil argumentere for, at begge kvinder vurderer, at deres anmeldelse sandsynligvis vil have et negativt udfald. Derfor vælger Sofia i første omgang at afholde sig fra at anmelde voldtægten (Interview 4, ll. 162, 1133-1135), mens Liv slet ikke anmelder det (Interview 2, ll. 98-101).

Individet kan ligeledes overveje handlingens mulige konsekvenser gennem en risikovurdering. Joffe (1999) definerer en risiko som sandsynligheden for et overvejende negativt udfald og dets følgevirkninger. På baggrund af en vurdering af risikoen kan individet således tage et aktivt valg for så vidt muligt at undgå det negative udfald. Når en beslutning tages ud fra en risiko, accepteres det, at der satses på udfaldet - der tages en beslutning, uden man kender dens konsekvenser med sikkerhed, og man kan derfor kun forestille sig de mulige konsekvenser (Kahneman & Tversky, 2013). Informanterne beskriver alle, at de oplever, at der er en risiko forbundet med at anmelde eller fortælle om voldtægten, og at denne risiko er at blive mødt med mistro og misbilligelse. Det er ikke muligt for individet at tænke sig til samtlige mulige scenarier - der er altid faktorer, som er ukendte. Eksempelvis fortæller Sofia, at *“der findes jo rådne kar overalt”* (Interview 4, l. 308f), og så er det i sidste ende et spørgsmål om tilfældighed, hvis man bliver behandlet af en af de dårlige. Derudover er individet mest tilbøjelig til at være risikosøgende, når det omhandler tab (Kahneman & Tversky, 2013). Vores informanter fortæller alle om forventningen om mistro og misbilligelse

fra andre, og har dermed en forudindtagethed om, at situationen vil føre til tab. Vi vil dog argumentere for, at de alle må have en forhåbning om, at de kan tage fejl i deres formodninger, og at der er en lille, men mulig sandsynlighed for et positivt udfald. Derfor vælger informanterne at løbe risikoen og fortælle det, fordi der er en chance for, at de 'vinder' ved at mødet er positivt.

Det andet forhold er individets subjektive antagelser om, hvad omverdenens normative forventninger er til den givne handling. Dette forhold understreger det sociale aspekt af at planlægge handlinger, idet individet har en forventning om, hvorvidt vedkommendes handling vil blive accepteret eller afvist af andre personer eller grupper (Ajzen & Cote, 2008). Dette kommer til udtryk i interviewet med Liv: “... alle kunne lide Emil. Der var ikke nogen, der tænkte, ej han er sgu lidt af en gal gut. Så jeg gad slet ikke at tage den kamp” (Interview 2, ll. 101-103). Citatet viser, at Liv har en antagelse om, at Emil er en vellidt mand, som andre ikke vil mistænke for at have voldtaget hende. Rosa fortæller ligeledes, at hun forventer, at folk vil stole mere på hendes tidligere partner Nicklas, fordi han fremstår som en succesfuld og præsentabel mand (Interview 1, ll. 611-613). Rosa beskriver desuden, at hun har hørt fra bekendte, at mistro er et generelt problem, som kvinder møder fra offentlige instanser, når de anmelder voldtægter umiddelbart efter de har fundet sted:

“... det er præcis det samme fra det offentlige, vi [voldtægts ofre] hører. Der er kvinder, der har oplevet, hvor de ringer til politiet og melder voldtægter, der lige er blevet begået, [politiet responderer følgende] men du er også bare sådan en hysterisk kælling, du må komme på mandag, hvis du virkelig gider at holde fast i det her”. (Interview 1, ll. 387-391).

Rosa oplever, at der er en normativ tendens til, at kvinder anses for at være hysteriske kællinger, når de forsøger at anmelde deres voldtægt. Disse oplevelser, som Rosa har hørt om fra andre kvinder, er med til at forme hendes forventning om, at man ikke bliver taget alvorlig, hvis man anmelder en voldtægt - selv lige efter den har fundet sted.

Det tredje forhold er faktorer, der enten kan facilitere eller hæmme udførelsen af en handling. Disse faktorer kan både være interne og eksterne - det kan være tanker fra

individet selv såvel som omverdenens reaktioner og handlinger (Ajzen & Cote, 2008). De faciliterende eller hæmmende faktorer har også indflydelse på informanternes valg om, hvilken handling de skal udføre, eksempelvis hvorvidt de skal anmelde voldtægten eller ej. Da Sofia vælger at anmelde sin voldtægt, kører hendes mor hende til politistationen, og deltager i dele af afhøringen for at støtte hende:

"Ja, og allerede der var jeg sådan, mor jeg skider i mine bukser, jeg ville ikke alligevel, og min mor var sådan, nu er jeg fandme kørt herop [...] Hun var sådan, du gør det. Det kan du godt finde ud af. Du er bare bange"
(Interview 4, ll. 226-229).

Citatet illustrerer, hvordan Sofias mors støtte og opfordring til at anmelde voldtægten kan anses som faciliterende faktorer, hvorimod Sofias egen frygt er en hæmmende faktor. Et andet eksempel på en hæmmende faktor kan ses i Livs interview, hvor det, at hendes veninde ikke tror på hendes historie, og får Liv til at overveje hvilke konsekvenser, det vil have for udøveren, gør, at Liv vælger ikke at anmelde voldtægten, fordi hun får den opfattelse, at hun ikke er blevet voldtaget (Interview 2, ll. 133-143). Ydermere kan informanternes overskud og energi anses for at være afgørende for deres disclosure-proces. Da Sofia tænker tilbage på, hvorfor hun ikke anmeldte voldtægten umiddelbart efter den fandt sted, fortæller hun, at hun ikke kunne håndtere den måde, som hun ville blive mødt af politiet på:

"... det havde jeg aldrig overlevet. Der var jeg sådan, ved du hvad, hvis jeg var kommet derind dagen efter, så var jeg hoppet ud fra min altan på tredje sal. Det havde jeg simpelthen ikke kunne overskue, at du havde siddet og fortalt mig, at jeg ikke havde gjort nok" (Interview 4, ll. 1140-1144).

Sofia beskriver dog også, at hun ikke ønsker at sende sin voldtægtsmand videre til en anden kvinde, og at det er det faktum, som får hende til at anmelde voldtægten omtrent et år efter (Interview 4, ll. 640-643). Her kan man tale om, at hendes søgen efter retfærdighed på sigt bliver en faciliterende faktor for hendes anmeldelse, selvom hun ikke havde overskuddet i starten.

De hæmmende og faciliterende faktorer fungerer således som kontrolfaktorer, idet individet selv vurderer, hvad deres mulige handlinger er i en given situation. Vi kan heraf udlede, at informanterne gør sig overvejelser om, hvorvidt de vælger at dele deres voldtægtshistorie, samt med hvem de deler dem med.

6.2.1 Opsamling

Vi ser en tendens til, at vores informanter skaber en række forventninger og attituder til mødet med andre, som former deres interaktion med omverdenen. Attituderne påvirker informanternes vurdering af, hvordan de vil blive mødt i en eventuel interaktion. Der bliver således lavet en evaluering af konsekvenserne ved at fortælle om voldtægten, og ud fra denne evaluering tages der et valg om, hvilken handling der skal udføres. Ud fra Ajzen og Cote (2008) bliver deres beslutningstagen vurderet ud fra den sandsynlige konsekvens, forventningerne til modtagerens respons og hæmmende eller faciliterende faktorer. Her fremhæver vi informanternes manglende energi og overskud til at skulle kæmpe og møde modstand, som en fremtrædende hæmmende faktor. Informanterne italesætter alle en forventning om mistro og skepsis, men en uudtalt forhåbning om et muligt positivt udfald, giver dem styrken til at løbe risikoen.

6.3 Omstændigheder for disclosure

I løbet af de fire interviews med vores informanter bliver vi præsenteret for mange forskellige aktører - såsom venner, forældre, kollegaer og forskellige fagpersoner. Informanternes relation til disse aktører og deres oplevelse med disclosure varierer på tværs af interviewene, men det, som vi anser som fælles for dem alle, er deres forbundethed. Jævnfør vores metodologiske ophav anser vi individet for at være en del af en bredere kontekst. Det betyder, at de handlinger, som individet udfører, ikke kan isoleres fra den sammenhæng som de udføres i, fordi det netop er konteksten, som gør handlingen meningsfuld. Alle vores informanter beskriver, hvordan samfundet og dets forskellige aktører forholder sig til dem som voldtægtsofre - men også hvordan de på forskellige måder forholder sig til deres omgivelser. For at få et dybere indblik i, hvilken mening vores informanter danner i deres oplevelser med disclosure til forskellige aktører, så vil vi inddrage to forskellige teoretiske perspektiver, som kan belyse dette på forskellig vis. Begrundelsen for at dette perspektiv er inddraget i specialet er altså,

at det kan undersøge, hvilken indflydelse omgivelserne har på individets oplevelser med disclosure efter en voldtægt.

I den første del af dette analyseafsnit, vil der anvendes positioneringsteori ved at tage udgangspunkt i enkelte disclosure-situationer fra interviewene med informanterne. Herved vil vi illustrere, hvordan informanterne både positionerer sig selv og andre, men også hvordan de oplever at blive positioneret af de pågældende aktører. I anden del af analysen vil Hochschilds teori om emotionsarbejde inddrages med henblik på at undersøge de følelser og følelsesregler, der kan eksistere i sociale interaktioner, og som kan siges at være rammesættende for vores informanternes oplevelser.

6.3.1 Positionering

Gennem interviewene med vores informanter, blev vi opmærksomme på, at der potentielt er forskel på, hvor stor betydning hvert møde har for dem, og at nogle instanser også kan have større indflydelse end andre. I tre af interviewene beskriver informanterne, at de har haft oplevelser med politiet, og at de har varieret i forhold til, om de har været overvejende positive eller negative. Derfor vil dette afsnit tage afsæt i de oplevelser med politiet, som beskrives i interviewene, da disse anses som centrale for vores informanter.

Viola beskriver, at hun oplevede, at politiet ikke ville tage imod hendes anmeldelse, fordi den pågældende politibetjent fremstillede voldtægten på en sådan måde, at den ikke fremstod som alvorlig nok til at blive meldt til politiet (Interview 3, ll. 147-161).

“... han [politibetjenten] havde åbenbart afhørt ham, der voldtog mig, før jeg var blevet afhørt. Han [politibetjenten] var ligesom sådan, jamen jeg kan forstå på det hele, at du var på [navn udeladt] festival, og her mødte du Asbjørn, og I havde sex i hans telt. Han [politibetjenten] startede med sådan, selvfølgelig ville man ikke melde det“ (Interview 3, ll. 214-219).

For at opnå en dybere forståelse af, hvad der udspiller sig i netop denne interaktion mellem Viola og politiet, vil vi inddrage Rom Harrés positioneringsteori, særligt *positioneringstrekanten*. Første del af trekanten er *speech-acts*, der er en udtalelse eller en

handling, som får tilskrevet en mening gennem den sociale interaktion. I dette tilfælde er det eksempelvis den fortælling, som politibetjenten gengiver for Viola, og som er beskrevet i citatet ovenfor. Denne speech-act finder sted i en specifik *storyline*, som kan forstås som en skabelon for, hvordan lignende sociale interaktioner typisk udspiller sig med udgangspunkt i, hvilke forventninger der gør sig gældende (Harré & Moghaddam, 2003). Storylines er den anden del af positioneringstrekanten. I dette eksempel kan det både være, hvordan Viola og politibetjenten sidder overfor hinanden, og at det er politibetjenten som leder ordet, fordi det er ham, der udgør autoriteten i situationen. I disse storylines kan individet give udtryk for, hvilken position de indtager. Enhver *position* - bevidst eller ubevidst - udgør den tredje del af trekanten, og ledsages af forskellige rettigheder og pligter (Harré & Moghaddam, 2003). For politibetjenten kan det eksempelvis være, at han indtager en position, som indebærer en rettighed til at afgøre, hvordan sagens handlingsforløb kan forstås - hvad han anser for faktisk at være sket. Når man anser politibetjenten for at indtage denne position, så medfører det også, at han indirekte placerer Viola i en position, hvor hun fratages retten til at give sin udlægning af sagen først. Denne positionering medfører, måske uden at politibetjenten er bevidst om det, at Violas og hendes egne oplevelser fra voldtægten fremstår som mindre troværdige. Desuden kan politibetjentens position ligeledes anses for at indebære en pligt til at fortælle Viola, at han har afhørt Asbjørn, samt hvilken forståelse det har givet ham af, hvad der udspillede sig under voldtægten. Det er denne speech-act Viola anser som en måde, hvorpå politibetjenten fremstiller voldtægten som samtykkende sex, der ikke burde være blevet anmeldt til politiet. På den ene side kan det give os en indsigt i de delelementer, der tilsammen udgør den oplevelse, som Viola har i den pågældende situation - at hun positioneres i en mindre privilegeret position i forhold til politibetjenten. På den anden side kan det også siges at illustrere et eksempel på, hvordan der kan være forskel på, hvilken position en person selv indtager, og hvordan andre positionerer vedkommende.

I sit interview beretter Sofia om, at hun har haft en oplevelse af, at politiet ofte anvender bortforklaringer og ansvarsfralæggelse under hendes sagsbehandling: "... *hov du er lige røget ned mellem to stole*" (Interview 4, l. 924f). Sofia opfatter denne speech-act som et udtryk for politiets ligegyldighed og uansvarlighed, samt at hendes position derfor er underprioriteret sammenlignet med andre politisager. Formuleringen om at være røget ned mellem to stole kan fortolkes som et udtryk for politiets position og en

dertilhørende rettighed til at vurdere, hvilke sager der prioriteres. Selvom udsagnet kan tolkes som et forsøg på ansvarsfralæggelse fra politiets side, så kan det ligeledes anses som et udtryk for, at de anerkender deres pligt - at de burde have sikret, at sagen ikke faldt ned mellem de to stole. Samtidig vil vi også argumentere for, at politiet med udsagnet sætter Sofia i en position, hvor hun burde forstå, at der er tale om et uheld, idet politibetjenten selv anser forklaringen for at være legitim.

Følelsen af at være ligegyldig og nedprioriteret hos politiet er også noget, som Rosa beskriver i sin fortælling. I forbindelse med et muligt selvmordsforsøg har Rosa en interaktion med en betjent, som forløber således:

“... der står kraftedeme en betjent inde i mit køkken og siger til mig, ja det nytter jo heller ikke noget at forsøge at komme og redde jer i de her vold og voldtægter, fordi i går jo bare tilbage igen. Jeg siger til ham, ved du, hvorfor vi gør det? [Betjenten responderer] nej, og han var faktisk ligeglad, og så gik han [...] Det er præcis det samme fra det offentlige, vi [voldtægts ofre] hører. Der er kvinder, der har oplevet, hvor de ringer til politiet og melder voldtægter, der lige er blevet begået, [politiet responderer følgende] men du er også bare sådan en hysterisk kælling, du må komme på mandag, hvis du virkelig gider at holde fast i det her” (Interview 1, ll. 357-361; 386-390).

I citatet giver Rosa udtryk for politiets manglende forståelse og prioritering af voldtægtssager. Betjentens udtalelse i første del af citatet kan forstås ved, at han indtager en position, hvor han anser sig selv for at have rettighederne til at vurdere, hvilken værdi Rosa og hendes sag har. Rosa har en oplevelse af, at betjenten positionerer både hende og voldtægts ofre i en position, hvor de anses som nytteløse og hjælpeløse. Dette kan også forklare, hvorfor politibetjenten gik uden at have hjulpet, da han potentielt har følt, at han ikke havde en pligt til at hjælpe Rosa på grund af hendes position, som han kan have anset for at mangle værdi. Storylines som denne er kendetegnende for Rosas interaktioner med politiet. Hun oplever nemlig, at politiet typisk positionerer hende, men også voldtægts ofre generelt, i en uønsket position med negative attributter (Interview 1, ll. 1272-1277). Denne oplevelse som Rosa har, kan anses som en ondartet, indirekte positionering. Disse ondartede positioneringer kan på sigt lede til, at der

udvikles mere generelle storylines, som bekræfter den indledende positionering (Sabat, 2003). Rosa fortæller følgende i sit interview:

“... det er den der med, når jeg så bliver presset, så vælger jeg at provokere. Det ved jeg jo også godt, at det skal man ikke [...] De første 10 minutter jeg snakker med dem [politibetjente], der bruger jeg også et ordentligt sprog, men når de mere eller mindre presser mig i forhold til at kalde mig løgner, så bliver jeg presset, og så får jeg denne her uhensigtsmæssige reaktion” (Interview 1, ll. 593-595; 600-604).

I citatet beskriver Rosa, at hun i mødet med politiet, ofte tyer til det, som hun kalder uhensigtsmæssige reaktioner. Det kommer til udtryk gennem provokerende adfærd, hvor hun udfordrer politiet, fordi hun selv føler sig presset af politibetjentene. Dermed kan det siges, at Rosa selv reagerer negativt på den ondartede positionering, som hun oplever fra politibetjentene, selvom hun rationelt godt ved, at det ikke er hensigtsmæssigt. På den ene side kan denne storyline udspille sig på baggrund af de pågældende positioner og speech-acts i den givne situation. På den anden side kan det også være forårsaget af de generelle storylines, hun har udviklet om politiet gennem tidligere erfaring - at de tillægger hende og andre voldtægts ofre negative attributter. Det vil på sigt også have indflydelse på hendes forventninger til mødet med politiet i fremtiden.

Som opsummering kan det altså siges, at vores informanternes oplevelser med politiet kan beskrives gennem samspillet af storylines, positioner og speech-acts, der kommer til udtryk i interaktionen, og som gensidigt påvirker hinanden, som interaktionen udfolder sig. Her bærer vores informanternes beskrivelser særligt præg af oplevelser, hvor politiet anvender ondartet positionering af dem selv og voldtægts ofre generelt. I afsnittet illustreres det desuden, hvordan vores informanternes oplevelser i enkelte situationer kan skabe mere generelle storylines, som bliver grundlaget for deres forventninger til fremtidige møder med formelle instanser. Afsnittet har særligt taget udgangspunkt i informanternes oplevelser med disclosure til politiet, som typisk er kendetegnet ved, at informanterne både direkte og indirekte tillægges negative attributter fra politiet. En undtagelse er dog, at Sofia bliver mødt af en politibetjent, som hun oplever som både tålmodig, omsorgsfuld og forstående. Den interaktion udspiller sig i en storyline, hvor betjentens positionering af Sofia, samt hans speech-acts tilsammen udgør

en positiv disclosure-oplevelse for Sofia. Her er det dog også væsentligt at påpege at denne situation, på trods af dens betydning for Sofia, ikke bliver kendetegnende for hendes oplevelser med politiet efterfølgende. For alle tre informanter kan det nemlig udledes, at de gennem deres erfaringer har udviklet en generel storyline om, at oplevelser med politiet oftest er præget af negative speech-acts og positioner.

6.3.2 Emotionsarbejde

“... bare det at turde at fortælle om det er jo enormt sårbart. Man har jo også nået sine egne grænser på alle mulige måder, fordi det er jo en af de mest intime [ting] i ens liv, man fortæller om” (Interview 1, ll. 393-396).

Gennemgående for de fire kvinders fortællinger er, at de beskriver voldtægt og det at have været udsat for en voldtægt som værende noget, der er svært at dele og italesætte over for andre, fordi emnet er af sårbar karakter. Vores informanter fortæller, at de har forskellige oplevelser af, hvorvidt det er tilladt at udtrykke dem selv, især følelsesmæssigt. Her finder vi det særligt interessant, hvilken betydning de fællesskaber, som de oplevede med andre voldtægts ofre, har for deres mulighed for at udtrykke sig.

Sofia beskriver, hvordan de følelser, der kommer til udtryk i tiden efter voldtægten, kun er gængse for personer, der selv har været udsat for seksuelle krænkelse eller voldtægt, og derfor kan det være sværere at fortælle om det til andre, som ikke har en forståelse af dette:

“Jeg tror, der er vildt mange følelser og tanker, som er gængse for rigtig mange voldtægts ofre. Den skam. Jeg har oplevet skam udover min voldtægt, men den skam fra min voldtægt var helt bare anderledes. Det var ikke bare at snyde mig til en gratis billet i bussen [...] [Det at] skulle forklare nogle tanker og følelser, det kan eddersparkeme være svært, og det kan være så svært at virkelig nøgternt sige, jamen det er sådan her jeg har det til folk, der ikke kan relatere, men så gerne vil. Så prøver man jo lidt at oversætte det, som man tit gør, til noget fra sit eget liv eller prøver at grave i sig selv og finde den der følelse frem, der bliver talt om. Den følelse, tror jeg bare ikke, man kan finde andre steder. Så tit, hvis folk har

været sådan åhh, er det lidt sådan her, og så er jeg sådan nej, og ved du hvad, dejligt at du ikke forstår det. Altså jeg ville ikke ønske for noget i hele verden, at du forstår, hvordan jeg har det” (Interview 4, ll. 659-663, 669-678).

Således giver Sofia udtryk for, at det ikke er muligt for andre, der ikke har været udsat for en voldtægt, at kunne skabe eller fremprovokere de nøjagtige følelser, som hun oplever, og skal håndtere i hverdagen. Dette finder hun beroligende og rart, fordi det betyder, at de ikke har oplevet et voldsomt traume, og derfor kan de ikke sætte dem selv i hendes sted. Dog har det også betydning for, hvem Sofia føler, at hun kan åbne op overfor og dele sine følelser med uden at blive mødt af uforståenhed. Hertil fandt vi, at dette gjorde sig gældende for alle vores informanter. De oplever det altså som værende sværere at fortælle om voldtægten til nogen, som ikke har været offer for en voldtægt, fordi der ikke i forvejen eksisterer en forståelse for deres situation og følelser. Sofia beskriver i citatet nedenfor, at hun gennem en veninde, som ligeledes har været udsat for en voldtægt, har fundet et fællesskab, hvor det ikke er nødvendigt at forklare sig i detaljer, fordi veninden implicit har en forståelse for Sofias situation:

“Jeg har også en veninde, der har været udsat for en voldtægt. Det var jo det samme med hende. Der fandt man jo også det her fællesskab i, at jeg ikke behøver at forklare dig alting, og selv der forstår du mig ikke. Du forstår mig lidt på forhånd. Det ligger lidt i kortene, hvordan du har det, fordi jeg forstår det faktisk godt” (Interview 4, ll. 694-702).

Ligeledes fortæller Viola, at hun har en veninde, som også har været udsat for en voldtægt, og hvordan deres relation er yderst vigtigt for hende og hendes bearbejdelse af voldtægten og følgerne heraf, fordi hun kan være åben og ærlig (Interview 3, ll. 185-195). Rosa fremhæver selvhjælpsgrupperne for vold- og voldtægtsofre som værende centrale i hendes erkendelse og bearbejdelse af voldtægterne (Interview 1, ll. 403-408). Således oplever kvinderne, at de kan være sig selv. De kan være et voldtægtsoffer og det, som det indbefatter - uden at frygte for at blive ydmyget, nedgjort eller ødelægge stemningen. For ofre kan fællesnævneren, voldtægt, skabe et fællesskab, hvor kvinderne kan føle sig spejlet og dermed forstået.

For at kunne skabe en dybere forståelse af, hvorfor fællesskabet har en betydning for kvindernes oplevelse, vil vi anvende Arlie Russell Hochschilds teori vedrørende *emotion work* (emotionsarbejde). Ifølge Hochschild (1979) skal emotionsarbejde ses i et interaktivt perspektiv. Med dette menes der, at individet aktivt kan kontrollere og regulere sine emotioner, samt at sociale faktorer herunder normer og regler påvirker, hvordan vi opfatter og agerer i situationer. Således argumenterer Hochschild for, at individet vil regulere sine emotioner afhængigt af, hvilken situation vedkommende befinder sig i. Individet udfører emotionsarbejde, fordi vedkommende ønsker at passe ind i den pågældende situation, og derfor udføres emotionsarbejde på baggrund af sociale normer og regler, der gør sig gældende i omgivelserne. Disse sociale faktorer skal guide individet til, hvordan vedkommende bør have lyst til at føle afhængig af konteksten, og hvilke følelser der er legitime at føle i konteksten. Disse guidelines kaldes for *feeling rules* (følelsesregler). Individets følelsesmæssige adfærd kan både være passende og falde udenfor den sociale konteksts følelsesregler.

Med udgangspunkt i Hochschilds teori vil vi argumentere for, at fællesskabet, som kvinderne finder hos andre voldtægtsofre, er baseret på en gensidig forståelse af, at voldtægt rummer mange følelser. Af den grund er de alle berettiget og bemyndiget, og derved kan følelsesreglerne i fællesskabet anses som fleksible og omfavnende. Idet følelsesreglerne i dette fællesskab kan betragtes som fleksible og løse, så kræver det ikke på samme måde, at voldtægtsofferet udfører emotionsarbejde - altså undertrykker eller regulerer sine emotioner. Dette kan eksemplificeres gennem Sofias udtalelse:

“... der er jo også bare noget meget specielt i [at] nogen ved lige nøjagtig, hvad det er du tænker, eller lige nøjagtig hvordan du har det. De der ting, man føler sig totalt alene med og føler sig sær med eller føler sig forkert med eller tænker kæft man det er mit lod i livet fra nu af, og måske bliver det bedre, måske gør det ikke. Jeg ved det sgu ikke engang selv, men at der er nogen, der forstår de bekymringer også om det her med altså er jeg i stand til nogensinde at have et normalt liv, hvor jeg ikke tænker på det her. Kommer der nogensinde en dag, hvor det her ikke fylder mine tanker, når jeg går i bad, fordi der kan jeg ikke høre podcast. Den forståelse, tror jeg bare, er enorm speciel hos [navn på organisation udeladt] eller rum, hvor man er sammen med andre [voldtægtsofre]” (Interview 4, ll. 680-692).

I citatet ovenfor udleder vi, at forståelsen, som Sofia møder i fællesskabet med andre voldtægtsofre, gør, at hun kan tillade sig selv at være i de mange følelser og tanker uden at føle sig forkert eller malplaceret. Hendes følelser er acceptable, og derfor må hun godt udtrykke dem. Eftersom følelserne accepteres som værende normale af andre voldtægtsofre, vil vi argumentere for, at det skaber følelsesregler, der gør, at samtalen om disse bliver normaliseret, og derfor bliver det noget, som man kan snakke om over en kop kaffe:

“... vi sidder bare over kaffen til et eller andet møde, og så fortæller en eller anden lige lidt om deres voldtægtshistorie. Så er man sådan nåå ja gud, det kan jeg godt huske, det var da ham der. På en eller anden måde bliver [det] ligesom at tale om sin skole eller sit arbejde, fordi så ved vi jo alle sammen godt, hvordan det er at gå gennem en voldtægt, så det bliver på en eller anden måde lidt let. Du skal ikke forklare alt muligt, der kan man jo seriøst bare sige voldtægt, og så sådan okay det bare helt nok. Du behøver næsten ikke engang at sige ordet, så forstår folk ret meget af hvordan du har det, eller hvordan du har haft det. Det føles som et meget trygt forum” (Interview 4, ll. 614-624).

Den forståelse, som kvinderne beretter om i fællesskaberne, er ikke altid eksisterende, da de oplever, at de i andre sammenhænge føler sig nødsaget til at undertrykke og regulere sine følelser. Informanterne beskriver, at de oplever, at omverdenen til tider undviger italesættelse af elefanten i rummet - voldtægten. Rosa beskriver, at det er svært at turde fortælle personer, som ikke har kendskab til eller været udsat for voldtægt, om selve voldtægten, når man tidligere er blevet mødt med hån, latterliggørelse og at blive kategoriseret som en løgner (Interview 1, ll. 62-65). Ydermere fortæller Viola, hvordan hun oplever, at hendes familiemedlemmer forsøger at undgå at snakke om voldtægten, samt hvordan hun har det, når de har været samlet til familiefødselsdage eller andre familiebegivenheder. Det oplever hun som værende udmattende og trist, fordi voldtægten og følgerne heraf faktisk fylder i hendes liv, og derfor har hun et behov for at kunne snakke om det:

“... hvor det ligesom bliver pakket lidt mere ind, fordi man skal passe på ikke at sige ordet voldtægt. Jeg kan godt have svært ved det, hvis folk

pakker det for meget ind, og jeg forstår [det] godt. De gør det nok for sig selv og nok også af hensyn til mig, men kom nu med det, vi tænker det begge to” (Interview 3, ll. 390-394).

Ud fra disse beskrivelser kan det udledes, at kvinderne oplever situationer, hvor deres følelser ikke er berettigede og dermed forkerte, hvilket kræver, at de skal regulere sig selv for ikke at komme til at gøre situationen akavet eller ubehagelig. I disse situationer kan det siges, at kvinderne undertrykker deres følelser og behov for at udvise disse for ikke at påvirke omgivelserne negativt (Hochschild, 1979). Således vil vi argumentere for, at der uden for interaktionerne i fællesskaberne eksisterer følelsesregler, som er mere stringente og begrænsende, og det influerer kvindernes emotionsarbejde - og muligvis også deres følelse af, at de som individer er legitime. Dog kunne man forestille sig, at det ikke alene er omstændighederne, der gør, at kvinderne undertrykker visse følelser i bestemte kontekster, men det også er kvindernes forventninger til, hvordan de andre deltagere vil reagere på disse malplacerede følelser.

En mulig forklaring på, hvorfor disse mere stringente følelsesregler eksisterer udenfor fællesskabet, er lykkekulturen. Ester Kofod (2020) argumenterer for, at en mulig årsag til, hvorfor mennesket forsøger at undgå eller finder det udfordrende at italesætte emner af vanskelig og ubehagelig karakter, er, at det er modstridende med samfundets søgen efter *happiness* (lykke). Det centrale mål for tilværelsen er at være lykkelig og opretholde ens egen såvel som andres lykke - det er individets pligt, ansvar og aktive valg at praktisere lykke uagtet dets omstændigheder. Således anses lidelse for at være en grundlæggende unødvendig og meningsløs tilstand, eftersom det forhindrer individet i at opnå lykke. På baggrund af Kofods forståelse af, hvordan individet bør håndtere lidelse, kan det siges, at samfundet forventer, at individet fravælger og tilsidesætter sin lidelse for at kunne tilvælge og gøre plads til lykken - både for sig selv men også for andre omkring en. Dermed opstilles der rammer for, hvad der er rigtigt og forkert adfærd, når det handler om at være menneske - og særligt et menneske, som lider.

Det, at lykkekulturen påvirker de følelsesregler, som eksisterer uden for fællesskabet, kan eksemplificeres gennem interviewet med Viola. Hun beskriver, hvordan hun oplever, at hendes familie er gode til at undgå at snakke om noget, som kunne risikere at ødelægge stemningen: “... jeg tror egentligt specielt på min mors side, så er det sådan

noget, de er gode til sådan lad os nu bare lade være med at snakke om det. Altså det skal ikke dræbe stemningen” (Interview 3, ll. 345-347). Således er der en forventning om, at deltagerne i disse familiebegivenheder forsøger at opretholde en god stemning, og det kan kræve, at den enkelte udfører emotionsarbejde - i Violas tilfælde at undertrykke sit behov for at italesætte sine følelser.

Eftersom Violas familie opsætter disse følelsesregler til, hvordan Viola må agere til familiebegivenheder, kan det siges, at de forsøger at undgå, at hun dræber stemningen. De ønsker ikke, at Viola skal være en killjoy. Begrebet killjoys refererer til, at nogen ødelægger stemningen i en forsamling ved at bryde de følelsesregler, som er gældende for den specifikke kontekst. En killjoy er således en, der spreder negative følelser og dårlig stemning (Ahmed, 2010). Med udgangspunkt i Violas beskrivelse kan det antages, at familiens frygt for, at Violas følelser vil ødelægge stemningen, afholder dem fra at spørge ind til voldtægten, og hvordan hun har det. Frygten gør dermed, at familien positionerer Viola på en måde, hvor hun ikke kan eller må tale om sin voldtægt, og dermed gør de hende til en killjoy.

På baggrund af ovenstående vil vi argumentere for, at voldtægtsofre kan betragtes som nogen, der kan sprede negativ stemning og følelser. Det er, fordi deres oplevelser ofte forbindes med emner såsom ubehag, sex, krænkelse og lidelse. Af den grund holder offeret såvel som andre sig ofte fra at tale om voldtægten. Dog finder vi i vores empiri, at fællesskabet mellem voldtægtsofre er centralt i at kunne udtrykke sig følelsesmæssigt uden at blive mødt af uforståenhed, fordømmelse og fordømmelse. Kofod (2020) argumenterer for, at det kan være givende og styrkende at mødes med andre, der befinder sig i en lignende situation, fordi individet ikke skal korrigere sig selv efter, hvad samfundet forventer og dikterer. Som Sofia siger:

“Jeg tror, der er vildt mange følelser og tanker, som er gængse for rigtig mange voldtægtsofre [...] Der er jo også bare noget meget specielt i [at] nogen ved lige nøjagtig, hvad det er, du tænker, eller lige nøjagtig hvordan du har det” (Interview 4, ll. 659f, 680f).

I disse fællesskaber - om det er med en enkelt veninde eller i organisationer for voldtægtsofre - er det givet, at individet kan snakke bramfrit om sine følelser, tanker og om

selve voldtægten. Således kan fællesskabet anses som en måde at bryde samfundsidéen om, at individet skal være lykkeligt. Herved kan den åbne, ærlige og sårbare dialog muliggøres og skabe situationer, hvor følelsesreglerne opleves som mere fleksible og omfavnende. På den måde bliver lidelsen, der kan synes meningsløs, transformeret til at være noget, som har et formål - at bryde tabuet omkring voldtægt, samt skabe et rum for at dele sine oplevelser og følelser.

6.3.3 Opsamling

I dette afsnit har vi præsenteret to forskellige perspektiver på, hvordan konteksten har indflydelse på informanternes oplevelse med disclosure. Nogle omstændigheder opleves som mere faciliterende for en positiv disclosure-oplevelse. Dette gør sig særligt gældende for de fællesskaber, som informanterne beskriver, hvor de kan være åbne og ærlige omkring deres følelser - de kan tillade sig selv at indtage en position som voldtægts ofre og de pligter og rettigheder, der følger med. Samtidig præsenterer kvinderne dog også, at de oplever, at andre situationer vanskeliggør disclosure. Her fremhæver de særligt nogle storylines, der involverer politiet, hvor de på forskellig vis oplever, at politiet sætter dem i positioner, som er præget af negative attributter, der underprioriterer informanterne og begrænser deres rettigheder. Dette perspektiv kan relateres til situationer med andre aktører, hvor følelsesreglerne begrænser kvindernes muligheder for at give udtryk for deres følelser og få anerkendt deres oplevelser.

6.4 At blive mødt

Noget af det vigtigste, som kvinderne i vores empiri fremhæver, når de bliver spurgt om deres positive oplevelser med at fortælle forskellige instanser om, at de er blevet voldtaget, er at blive mødt med anerkendelse og forståelse. Vi finder det derfor relevant at se nærmere på, hvilken betydning denne anerkendelse og forståelse har for voldtægts offeret i disclosure-processen. Således omhandler dette tema, hvordan modtagelsen og afvisningen af anerkendelse og forståelse påvirker kvindernes oplevelser med at fortælle om voldtægten.

Behovet for anerkendelse og forståelse er noget, der går igen hos alle fire informanter. I følgende citat beskriver Viola, hvordan det, at andre folk er anerkendende og forstående overfor hendes situation, påvirker hende meget:

“... det, der har påvirket mig mest, er måske, at jeg kunne blive rørt over, hvis folk siger, det forstår jeg virkelig godt, hvis det er hårdt. Meget anerkendende [...] Det der med, at jeg forstår virkelig godt, hvis det påvirker dig, og hvis du er ked af det, og hvis du synes, det er hårdt. Det har været noget af det rareste at få at vide” (Interview 3, ll. 535-540).

Liv beskriver ligeledes vigtigheden af, at andre folk er anerkendende og forstående overfor hendes situation: *“... det handlede for mig, om at få noget accept og noget anerkendelse i de ting, jeg fortalte, at der var sket”* (Interview 2, l. 413f).

For at forstå individets behov for anerkendelse, vil vi anvende Axel Honneths anerkendelsesteori. Anerkendelse bliver defineret som *“the granting of a certain status”* (Honneth, 1995/1996, p. viii), og heri ligger der desuden, at denne status er positiv. Således forstås anerkendelse som den handling, hvor andre tilskriver et individ eller en gruppe af individer en positiv status. Honneth argumenterer for, at individet har behov for anerkendelse for at kunne udvikle og opretholde ens *relation-to-self* (relation-til-selv), altså et godt forhold til sig selv. Det at have et godt forhold til sig selv er ligeledes vigtigt i udviklingen af ens identitet. Hvis ikke vores syn på os selv bliver bakket op af andre i form af anerkendelse, så kan det bringe vores identitet i fare. Honneth argumenterer for, at der findes tre former for anerkendelse, som man kan modtage fra andre; kærlighed, respekt og værd. Disse tre former for anerkendelse er indenfor hver deres sfære - kærlighedssfæren, den retslige sfære og den solidariske sfære (Honneth, 1995/1996). I de følgende afsnit vil vi undersøge vores informanternes oplevelser med at fortælle andre om deres voldtægtshistorie gennem inddragelse af Honneths anerkendelsesteori om de tre sfærer.

6.4.1 Kærlighedssfæren

I kærlighedssfæren er der fokus på, at individet har behov for anerkendelse fra nære relationer såsom venner og familie. Man lærer først om anerkendelse i kærlighedsforholdet mellem mor og barn. Dette sker, når barnet begynder at løsrive sig fra sin mor og blive uafhængig. Her opdager det, at det, som en selv-eksisterende person uafhængigt af moren, har brug for omsorg. Barnet vil kun udvikle sin relation-til-selv, når det bliver bevidst om, at det bliver elsket af en person, som er uafhængig af det selv,

og som det ligeledes elsker. Således er anerkendelse her en form for kærlighed, som bliver givet af et andet menneske, som er uafhængigt af en selv, og som støtter en uafhængigt af dem selv (Honneth, 1995/1996). Honneth bruger voldtægt som et eksempel på, hvordan manglende anerkendelse kan have store konsekvenser for individets selvrespekt. Idet man bliver udsat for en voldtægt, så mister man alt kontrol over ens krop, og det gør, at man mister sin uafhængighed. I en sådan situation bliver man ikke respekteret af udøveren, hvilket bringer offerets identitet i fare (Honneth, 1995/1996). I kraft af at offeret er blevet behandlet respektløst under voldtægten, vil vi argumentere for, at offeret har et endnu større behov for at blive mødt med anerkendelse af sine omsorgspersoner efter en voldtægt. Hvis offeret ikke modtager denne form for anerkendelse fra de nære relationer, skader det offerets person og relation-til-selv yderligere (Honneth, 1995/1996).

I den indsamlede empiri ses der flere eksempler på situationer, hvor kvinderne bliver mødt med den her form for anerkendelse i form af omsorg og kærlighed fra deres nære venner og familie. Sofia beskriver, hvordan det, at hendes veninder har hjulpet hende gennem den svære tid efter voldtægten, føles som en kærlighedserklæring: *“... og så den der med jeg føler ikke engang, at jeg står i gæld til jer. I gør det bare helt naturligt, fordi I holder af mig. Det er en ret fin kærlighedserklæring at få midt i det hele”* (Interview 4, ll. 571-573). Her ses det tydeligt, hvordan Sofia er meget taknemmelig over den ubetingede omsorg, som hun mærker fra sine veninder. Det, at veninderne hjælper, gør også, at Sofia får nemmere ved at komme igennem hverdagen og håndtere de udfordringer, hun møder.

Ligeledes fortæller Liv, hvordan hun nu har nogle venner, som hun har været tryk ved at dele sin historie med:

“... jeg har jo skiftet hele min vennegruppe på et halvt år. De veninder, jeg har nu, de ved godt, hvad der er sket, og de har 100% taget mig i forsvar og spurgt, hvordan de kan hjælpe mig. [De] er der for at støtte mig, og er også sådan med i, når jeg skal lave eksponeringsterapi og har brug for hjælp, så er de der. Så det er virkelig nice faktisk at have nogen, hvor jeg virkelig kan stole på dem” (Interview 2, ll. 299-305).

Senere i interviewet kommer Liv ind på, hvordan det at have nogen i omgangskredsen, der er forstående overfor hendes oplevelser, hjælper hende med at håndtere den efterfølgende proces bedre.

Ydermere beskriver Viola, hvordan hendes kærestes mor tog sig af hende, efter Viola havde fortalt hende om voldtægten: *“... dagen efter voldtægten, der [...] var jeg ude ved min kærestes mor, fordi jeg havde haft ringet til hende, og hun var sådan, Viola skal ikke være alene lige nu”* (Interview 3, ll. 122-125). Viola fortæller efterfølgende, hvordan hendes kærestes mor hjalp hende med at kontakte politiet for at anmelde voldtægten. Denne reaktion, som kærestens mor har på, at Viola fortæller hende om voldtægten, kan anses som omsorg. Kærestens mor får ikke selv noget direkte ud af at hjælpe Viola, så derfor formodes det, at hun alligevel vælger at støtte Viola, fordi hun bekymrer sig for hende og forstår, at Viola står i en svær situation, hvor hun vil få brug for hjælp og omsorg til at håndtere sine oplevelser. Dette sker altså af kærlighed, uden at Viola direkte har bedt hende om hjælp. Kærestens mors reaktion gør, at Viola får taget det første skridt mod at anmelde voldtægten - et skridt, som hun måske ikke ville kunne have taget uden støtte fra sine nære. Viola italesætter dog også, hvordan støtten kan forekomme uhensigtsmæssigt. Hendes mor er meget ivrig efter at udvise støtte gennem en løsningsorienteret tilgang, hvilket havde den modsatte effekt end hensigten. Viola endte med at føle sig frustreret over sin mor, frem for at se hendes hjælp som støttende:

“... i forhold til min mor kan mærke, at hun er meget handlekraftig. Det er hendes måde at håndtere det på. Hun vil rigtig gerne finde nogle løsninger, og jeg godt kan blive sådan, hvor hun tit bringer det op og er sådan, vi skal lige, hvor jeg er sådan, årh jeg gider slet ikke snakke om det lige nu. Altså hvis det bliver bragt op på et tidspunkt, som jeg ikke er klar på, så synes jeg det godt kan være svært, hvis hun lige pludselig kommer med et eller andet praktisk, amen vi skal også lige have ringet til din advokat og lige have styr på det her. Hvor jeg sådan, jeg gider slet ikke, jeg kan blive så frustreret” (Interview 3, ll. 499-508).

Det, at moren for eksempel meget gerne vil hjælpe Viola med at ringe til advokaten, sker måske for hurtigt i forhold til, at Viola har nået at processere voldtægten

konsekvenser, så hun ikke føler sig klar til at modtage denne form for hjælp. Her tilføjer Viola desuden, at det faktisk er vigtigere for hende at føle, at hun bliver anerkendt og forstået i den situation hun er i, end at de skal prøve at løse problemet, fordi det ikke bare sådan lige lader sig "fikse". Selvom støtte kan anses som værende en del af den anerkendelse, man har behov for at modtage i kærlighedssfæren, så kan støtten altså i visse situationer også få den modsatte effekt. Viola kan således få en følelse af ikke at være forstået, og dermed føler hun ikke, at hendes behov bliver anerkendt.

På samme vis som at anerkendelse fra nære venner og familie kan bidrage til at kvinder får en positiv oplevelse med at fortælle om voldtægten, så kan manglen på anerkendelse fra disse personer have en negativ effekt på ens relation-til-selv, og det kan mindske troen på en selv. Her beskriver Liv, hvordan det, at hendes veninde ikke troede på hende, da hun fortalte om, at hendes kæreste havde voldtaget hende, gjorde, at hun begyndte at tvivle på sig selv, og om hun egentlig var blevet voldtaget. Som følge heraf er Liv ikke længere veninder med denne person:

"... det sidste halve år af vores venskab efter hun havde taget ham i forsvaret, der kunne jeg jo også godt mærke, at jeg trak mig mere og mere. Jeg havde bare sådan en, der er ikke plads til mig i det her venskab mere. Hun anerkender ikke mig mere, og begyndte faktisk at stole mindre og mindre på hende, og blive mere og mere irriteret, når hun skrev eller ringede og var sådan, kan du ikke bare lade mig være" (Interview 2, ll. 311-317).

Det, at Liv vælger at stoppe kontakten til veninden, kan tolkes som, at Liv beskytter sig selv mod mistro fra sig selv og andre. Da Liv ikke oplever at få anerkendelse fra veninden i form af omsorg og forståelse for hendes oplevelser, vælger hun at omgive sig med nogle nye venner, der, som nævnt ovenfor, forstår og støtter hende. Herigennem kan hun således få opfyldt det behov, hun har for anerkendelse i kærlighedssfæren.

Et andet eksempel på, hvordan manglende anerkendelse har betydning for kvindernes oplevelse af at fortælle andre om voldtægten, er Violas historie omkring, da hun fortalte om det til sin far og faster:

“... hvor jeg sagde, at jeg ikke havde sagt nej [under voldtægten], hvor jeg havde sagt nej tidligere, men hvor jeg sagde, at jeg ikke havde ikke gjort modstand og bare ligget, hvor de [faren og fasteren] var sådan, jamen så kan du heller ikke regne med, at han ved det. Jeg begyndte bare at hulke. Jeg var sådan, mener I - jeg tror, jeg kom til at sige er i syge i hovedet, hvad er der galt med jer. Altså hvis I har sex med nogen, og de ligger stille og ikke bevæger sig, vil I så bare fortsætte. Hvad mener I?” (Interview 3, ll. 658-665).

Her oplever Viola, at hun ikke bliver mødt med anerkendelse og forståelse for sin situation, men nærmere en mistro til hendes fortolkning af voldtægtssituationen. Denne reaktion fra faren og fasteren gjorde Viola vred og ked af det, og senere fortæller hun, hvordan hun ville have ønsket, at de havde undladt at sige det højt. Viola beskriver ydermere, hvordan hendes far og faster forsøgte at trække det lidt tilbage - måske fordi de fortrød at have sagt det, efter de så Violas reaktion (Interview 3, ll. 681-683). Viola oplever en frustration over, at faren og fasteren ikke møder hende på en anerkendende måde, og dette kan have bidraget til, at Viola har fået et andet syn på sin far og faster, som måske gør, at hun ikke en anden gang vil gå til dem omkring en sårbar hændelse.

6.4.2 Den retslige sfære

I den retslige sfære tages der udgangspunkt i, at alle mennesker er retslige personer med rettigheder og forpligtelser overfor samfundet. Vi er således alle lige for loven med de samme juridiske rettigheder, samtidig med at vi alle har pligt til at orientere os mod moralske normer. Det er i opfyldelsen af disse betingelser, at denne form for anerkendelse ligger. Heri indgår ligeledes, at man som menneske fortjener nogle sociale standarder - et vist minimum af omsorg til alle - der gør, at man kan leve efter disse moralske normer, hvilket også skal afspejle sig i vores lovgivning. Hvis man oplever denne form for anerkendelse, vil man føle sig respekteret af andre, hvilket herefter fører til øget selvrespekt. Hvis individet ikke modtager denne form for anerkendelse, eksempelvis hvis det bliver kritiseret eller strukturelt ekskluderet fra sine rettigheder i samfundet, vil det opleve at blive retsligt krænket (Honneth, 1995/1996).

I tre ud af fire af vores interviews kommer kvinderne ind på negative oplevelser, som de har haft med at anmelde deres voldtægt til politiet. Den sidste kvinde, Liv, valgte ikke at anmelde voldtægten til politiet, fordi det at anmelde voldtægten føltes som en “... *lost cause*” (Interview 2, l. 100), fordi hun ikke troede på, at anmeldelsen ville føre til sigtelse.

Både Rosa og Viola har en oplevelse af ikke at blive taget alvorligt af politiet, samt at deres oplevelser bliver undervurderet i mødet, hvor de fortæller om voldtægten: “... *de har ikke direkte sagt, at du ville jo gerne, men det er med den der tone, at så slemt var det jo nok heller ikke*” (Interview 1, l. 1276f). Her fortæller Rosa, hvordan hun oplever, at politiet bagatelliserer hendes oplevelser som noget, der ikke var så slemt, som hun gjorde det til. Ligeledes beskriver Viola følgende:

“... *det var som om, hun [politibetjenten] bare havde trykket start på en eller anden knap, og så svinede hun det bare til. Altså jeg hulkede, og hun var bare så led, og jamen jeg skulle ikke bare komme her og tro, at det her var alvorligt nok til at melde, og altså virkelig bare talte det ned*” (Interview 3, ll. 147-151).

Som det kan ses ud fra disse to citater, så har Viola og Rosa i høj grad den samme oplevelse af ikke at blive taget seriøst, samt at deres oplevelser ikke er “alvorlige” nok til at anmelde. Man kan her argumentere for, at de to kvinder har en oplevelse af ikke at blive mødt af retssystemet. Som Honneth (1995/1996) beskriver, fortjener alle mennesker nogle sociale standarder i form af et vist niveau af omsorg. Det kan der argumenteres for, at Rosa og Viola ikke bliver mødt af. Ikke nok med at deres oplevelser bliver undervurderet, så har de også begge en oplevelse af ikke at blive troet på, og der er sågar flere af politibetjentene, der anbefaler dem ikke at anmelde voldtægten, fordi det formentlig ikke vil føre noget med sig. Man kan her argumentere for, at kvinderne ikke bliver stillet lige for loven, der går ud fra et princip om, at alle har ret til en retfærdig rettergang, fordi politiet “... *ville jo ikke tage imod min anmeldelse*” (Interview 3, l. 161). Således får Viola og Rosa ikke den anerkendelse, som de har behov for indenfor den retslige sfære, hvorfor man kan argumentere for, at de bliver retsligt krænkede. Ydermere beskriver både Viola og Rosa, hvordan de oplevede, at udøveren blev taget i forsvar af politiet. Rosa beskriver, hvordan hun følte, at hendes ord blev

taget for løgne, mens hendes eksmands ord blev taget for sandheder (Interview 1, l. 706f). Ligeledes fortæller Viola følgende om en af sine afhøringer hos politiet:

“... han [politibetjenten] havde åbenbart afhørt ham, der voldtog mig, før jeg var blevet afhørt. Han [politibetjenten] var ligesom sådan, jamen jeg kan forstå på det hele, at du var på [navn udeladt] festival, og her mødte du Asbjørn, og I havde sex i hans telt ” (Interview 3, ll. 214-217).

I begge disse tilfælde kan man argumentere for, at kvinderne ikke bliver behandlet på lige fod med deres udøvere, idet udøvernes ord vejer tungere end ofrenes. I citatet med Viola ses det, hvordan udøveren, Asbjørn, blev afhørt før hende, og hvordan politimanden derfor går ud fra, at det, som Asbjørn fortalte, var sandt i afhøringen af Viola. Desuden beskriver hun nærmere, hvordan selve behandlingen under afhøringen påvirker hende:

“... jeg kan huske, da jeg kom ud fra afhøringen, at jeg var så vred. Jeg gik bare i stilhed og græd igennem de der gange. Jeg tænkte bare over det der med, at de betjente, der sad inde i de der rum med åbne døre, kunne se mig gå derind. [Jeg var] sådan, nu gør jeg det her, og jeg har sådan en tro på mig selv. Så kommer [jeg] tilbage en time efter og bare er så lille og vred” (Interview 3, ll. 261-267).

Her ses det tydeligt, hvordan mødet med politiet gør, at Viola ændrer syn på sig selv. Før hun gik ind til afhøringen, var hun kampklar og med oprejst pande, og da hun kom ud efter afhøringen, var hun blevet lille og vred. Således ses det, hvordan Viola ændrer syn på sig selv, idet hun ikke bliver mødt på en retfærdig måde af dem, som egentlig har ansvaret for at føre og kæmpe hendes sag.

Af empirien fremgår også nogle positive oplevelser med at blive mødt med anerkendelse af autoritære personer, såsom politiet og medarbejdere på krisecentre. Sofia fortæller, hvordan en af hendes oplevelser med politiet var meget positiv, fordi hun følte, at hun blev troet på, og at hun ikke blev mødt med fordømmende antagelser:

“... han var bare så sød til konstant at sige, sådan bare så du ved det, jeg tror godt på dig, [og] det kan godt være det bliver svært, men jeg tror på dig [...] [Jeg] nævnte jo også flere gange i løbet af min afhøring, det her med jeg havde drukket øl og sådan, og han spurgte mig aldrig på et tidspunkt, sådan hvor fuld var du eller. Altså han var bare virkelig kærlig i sin afhøring” (Interview 4, ll. 256-258, 261-264).

I citatet ses det, hvordan Sofia ikke har en oplevelse af, at hendes sag vægter mindre, eller at hun er mindre værd, fordi hun havde indtaget alkohol inden, hun blev voldtaget. Det, at man har drukket alkohol inden en voldtægt finder sted, er noget, som man kan blive beskyldt for, fordi nogle mener, at man kunne have forhindret voldtægten, hvis man ikke var påvirket af alkohol. Dette kan være et eksempel på en af de voldtægtsmyter, der eksisterer i samfundet, og som kan påvirke individets vurdering af offerets troværdighed. Dette anses dog ikke altid for at være sandt. Idet politimanden ikke beskylder hende for at have drukket, føler Sofia sig mødt af et retfærdigt retssystem, som er mere interesseret i hendes oplevelse af voldtægten frem for at lave tolkninger på baggrund af antagelser - voldtægtsmyter. Således tolker vi, at Sofia føler sig sat lige for loven, samt føler sig respekteret af politimanden under denne afhøring.

Viola beskriver desuden, hvordan det at blive mødt med tro og forståelse af et krisecenter også på sin vis vejer højere end at blive mødt med forståelse fra venner og familie, idet hun anser medarbejderne på krisecentret som autoriteter og dermed på en eller anden måde som en del af systemet:

“... de [medarbejderne på krisecentret] var sådan [...] det er det, du har oplevet, og det er der ikke nogen, der kan ændre. Altså de var simpelthen så søde, og bare det, at de troede på mig, gjorde indtryk på mig. Altså mine venner og familie har også troet på mig, men det der med at nogen, som virkede lidt mere autoritære, der også gjorde det. Det gjorde virkelig stort indtryk, og de var så søde. Det var to ældre mennesker, der var frivillige derinde, og det var bare fantastisk. Jeg blev - jeg var så rørt, da jeg sad derinde og fik at vide, at det var min oplevelse, og det er der ikke nogen, som kan tage fra mig, og der er ikke nogen, som kan sige, at det er forkert, fordi de var der ikke” (Interview 3, ll. 93-102).

Citatet ovenfor illustrerer, hvordan anerkendelse fra en formel instans kan være særligt betydningsfuld. Denne form for anerkendelse fra samfundet medfører, at ens historie tildeles værdi, og at den ikke kan tages fra en. Dette står i modsætning til, hvordan flere af kvinderne blev mødt af politiet, hvor deres historier blev undervurderet og ikke taget alvorligt. Krisecentret giver Viola en oplevelse af, at hun og hendes historie er værdifuld, og at hun også har ret til at fortælle sin historie og blive mødt retfærdigt heri på lige fod med alle andre.

6.4.3 Den solidariske sfære

I den solidariske sfære har individet behov for at blive anerkendt for at have et socialt værd. Det betyder, at man føler, at man er en betydningsfuld del af et samfund eller et fællesskab, hvor man kan bidrage med unikke perspektiver blandt de andre medlemmer. Med andre ord kan man sige, at individet har behov for at være en del af et fællesskab eller samfund, hvorigennem individet bliver tilskrevet en vis social værdi. Når man bliver anerkendt som en del af et fællesskab, vil man se positivt på ens træk og evner, og dermed skabe en bedre relation-til-selv samt et bedre selvværd. I det moderne samfund er det svært at opnå denne form for anerkendelse, fordi ens sociale værd ikke kun defineres af selve fællesskabet, som man er en del af. Offentlighedens opmærksomhed og holdninger er også med til at bestemme værdien af gruppen og dens ambitioner. Jo mere succesfuld et socialt fællesskab er med at få opmærksomhed fra offentligheden, jo mere værdi vil fællesskabets træk og evner tilskrives, og jo højere socialt værd vil medlemmerne af fællesskabet have. Hvis man ikke bliver accepteret i samfundet, som den man er og det fællesskab, man er en del af, opnår man ikke social anerkendelse. Det vil betyde, at man mister selvrespekt samt føle sig mindre værd i sociale sammenhænge, hvilket kan føre til negative reaktioner såsom skam, vrede, ærgrelse eller følelsen af smerte (Honneth, 1995/1996).

Som det også er nævnt i analysens afsnit 6.3.2 *Emotionsarbejde*, så føler flere af kvinderne, at de især opnår meget forståelse, når de deler deres oplevelser med andre, som også har oplevet at være blevet voldtaget. Dette illustreres i Sofias interview, hvor hun fortæller, hvordan det er at være en del af et fællesskab, hvor man bliver accepteret for den, man er, og hvor det faktisk ikke opleves som svært at dele sin historie om at være blevet voldtaget (Interview 4, ll. 617-631).

den, man er, og hvor det faktisk ikke opleves som svært at dele sin historie om at være blevet voldtaget (Interview 4, ll. 617-631).

I den situation som Sofia omtaler, ses det, hvordan det at tale om ens voldtægtshistorie i dette forum bliver normaliseret, hvor Sofia sammenligner det med at snakke om arbejde eller skole. Her kan man argumentere for, at Sofia føler, at hendes historie bliver hørt og accepteret i fællesskabet af voldtægts ofre, hvor de kan spejle sig i hinanden og anerkende hinandens historier, og det gør, at Sofias historie bliver socialt værdifuld - hun føler, at hun er noget værd i denne sociale sammenhæng. Sofia beskriver desuden senere, at hun også delte sin historie i et ungdomsmagasin, hvor hun efterfølgende oplevede at få mange beskeder fra folk, hun ikke kendte, om at de havde oplevet de samme reaktioner, eller at det var dejligt, at hun delte det (Interview 4, ll. 208-213). Dette er også med til at støtte Sofias selvværd og sociale værd, idet hun bliver mødt positivt af samfundet, hvor det, at hun vælger at fortælle andre om sin voldtægtshistorie, bliver anset som noget positivt, og noget, som har bidraget til, at andre har følt sig mødt og anerkendt i, at de ikke er alene i deres følelser og reaktioner. Vi tolker således, at Sofia i høj grad oplever sig selv som værende en del af et fællesskab, men også at hun kan bidrage på en unik måde til, at andre føler sig som en del af et fællesskab.

6.4.4 Opsamling

Ud fra ovenstående analyse kan især anerkendelse fremhæves som et centralt behov for individets eksistens jævnfør Honneth (1995/1996). Anerkendelse er nødvendigt, når individet skal lære at forstå sig selv såvel som at forstå sig selv i relation til andre. Denne anerkendelse er vigtig fra både formelle og uformelle instanser. I informanternes historier ses det tydeligt, hvordan det at modtage anerkendelse og forståelse i alle tre anerkendelsessfærer, har stor betydning for, hvordan kvinderne opfatter sig selv. En anerkendende tilgang fra instanserne giver kvinderne et indtryk af, at de er elskværdige, de har samme rettigheder som deres medmennesker, og de har social værdi. Den anerkendelse, de modtager, er med til at opbygge tillid til, at de kan komme igennem de udfordringer, som er forbundet med voldtægt. Omvendt kan mangel på anerkendelse forårsage, at kvinderne bliver mistroiske overfor sig selv, og hvad der faktisk er sket.

6.5 Selvføståelse

En central del af menneskets eksistens er identitet. Det er vores indre billede af, hvem vi er, og hvordan vi ser os selv i forhold til verden omkring os. Vores identitet påvirkes af vores erfaringer, relationer, kultur og selvopfattelse. Identitet kan anses for at være fundamentet for vores selvføståelse. At blive udsat for voldtaget er en traumatisk oplevelse, der kan ryste individets fundament - ryste dets identitet. Gennemgående for vores informanter var, hvordan deres selvføståelse har ændret sig som følge af voldtægten og den efterfølgende proces med at møde omverden. I relation til dette beskriver informanterne også vejen frem til at erkende, at det var en voldtægt, der fandt sted, samt de følelser som denne erkendelse bragte med sig. Det er dette tema og de relaterede problematikker, som vil undersøges i de kommende afsnit.

6.5.1 Identitetstab og ruptures

"...for mig har der jo også været identitetstab" (Interview 1, l. 1320f). Citatet er fra Rosas interview, hvor hun sætter ord på sin oplevelse af at miste sin identitet som følge af voldtægterne, hun var udsat for i sine tidligere parforhold. Hun beskriver, hvordan hun engang var en kvinde, der elskede sit arbejde, og som kunne arbejde op mod 60 timer om ugen i perioder, mens hun samtidig prioriterede at være mor for sine børn. Hun var kendt som fællesskabets midtpunkt, og hun inviterede ofte til arrangementer for både familie og venner. Da hun i interviewet ser tilbage på sit liv inden voldtægterne, er det tydeligt, at hun bliver berørt, hvilket understøttes yderligere af hendes beskrivelse af sig selv: *"... jeg er ingenting, jeg har ingenting"* (Interview 1, l. 1394). Identitet er et begreb, som både indebærer, hvordan andre ser en, men også hvordan man ser sig selv - ens holdninger og overbevisninger. Identitet kan betegnes som noget relativt stabilt, som er udgjort af mange forskellige aspekter. Nogle aspekter af hvem vi er, kan anses som relativt konstante, mens andre kan forandre sig og udvikles gennem forskellige identitetsprocesser hen over tid (Zittoun, 2012). Når Rosa beskriver, at dele af hendes identitet er gået tabt, så er det blandt andet begrænsningen af hendes muligheder for at være den forælder, hun engang var, den kollega hun plejede at være og den selskabelige person, som hun var kendt som. De aspekter var netop de ting, som kendetegnede Rosa, og som var gennemgående for hendes identitet og selvføståelse, men som hun ikke længere har kunne opretholde i tiden efter voldtægterne. Under interviewet med Liv beskrev hun følgende om hendes oplevelser i processen efter

voldtægten: “... *man mister hele sit liv efter sådan en oplevelse typisk. Altså det er bare, det er så skræmmende*” (Interview 2, l. 360f). Denne beskrivelse drager paralleller til Rosas betragtninger, som er beskrevet ovenfor, idet de begge har en oplevelse af, at deres liv har ændret sig markant siden voldtægten. Det anses derfor som relevant at undersøge, hvordan en hændelse såsom en voldtægt kan blive startskuddet for, at hele individets liv ændrer sig.

Ifølge Zittoun (2012) gennemgår mennesket en udvikling gennem hele livet, og forandring er derfor et fundamentalt vilkår for menneskets eksistens. Det er gennem den konstante udvikling af både vores miljø og os selv, at vi danner en meningsfuld forståelse af os selv, som de mennesker vi er i relation til, og den verden og den tid, vi er indlejret i. Hver forandring, vi gennemgår i vores liv, vil have forskellige konsekvenser for os. Nogle gange skabes der nye muligheder, mens der andre gange opstår begrænsninger. Som mennesker udvikler vi os og foretager valg på daglig basis, men det er de færreste af dem, som får vidtrækkende og vedvarende konsekvenser for vores liv og selvforståelse. Der findes dog situationer, som er så skelsættende for individet, at de fungerer som vendepunktet for individets udvikling. Zittoun betegner disse situationer som *ruptures*, og de er kendetegnet ved at være intransitive forandringer, som skaber en helt ny og irreversibel position for individet. Dette er netop, hvad Liv, Rosa og Viola fortæller i deres interviews i forhold til at miste deres liv og deres identitet. Vi vil argumentere for, at voldtægt generelt kan anses som en ekstern og ufrivillig rupture på grund af de fysiske og psykiske konsekvenser, det kan have, når en person udøver samleje med en kvinde mod hendes vilje. Viola beskriver dette i sit interview, hvor hun sætter ord på de vidtrækkende konsekvenser, som hendes voldtægt kommer til at have for hele hendes liv: “... *jeg har nok svært ved at acceptere, at det er nok noget, som kommer til at påvirke mig resten af livet*” (Interview 3, l. 427f). Når en rupture finder sted, og individet konfronteres med den realitet, at alt kommer til eller allerede har ændret sig for det, så vil intet være det samme bagefter.

Som tillæg til dette perspektiv vil vi ligeledes argumentere for, at det potentielt ikke kun er voldtægten i sig selv, der kan skabe en rupture hos voldtægtsofrene. Rosa understreger i hendes interview, at hun har oplevet hendes møde med formelle instanser som mere traumatiserende end voldtægten i sig selv (Interview 1, ll. 58-60). Hun føler, at det har været “... *så voldsomt et overgreb på mig at blive behandlet, som jeg er*

blevet af dem [politiet]” (Interview 1, l. 994f). Rosa fortæller desuden, at hun fortryder, at hun anmeldte voldtægterne til politiet, fordi det har været retraumatiserende for hende (Interview 1, ll. 988-990). Vi argumenterer for, at mødet med instanser ligeledes kan skabe en situation for individet, hvor deres selvforståelse udfordres i en sådan grad, at det opleves som en irreversibel ændring af deres position - de oplever med andre ord en rupture. Dermed kan det udledes, at det ikke blot er voldtægterne, der kan betragtes som ruptures for Rosa, men at det i høj grad også er hele disclosure-processen til politiet. Dette perspektiv kan uddybes af Sofias interview, hvori hun flere gange beskriver, hvordan disclosure-processen til politiet har krævet, at hun konstant skal forholde sig til voldtægten, og at det derfor kommer til at flyde ud i andre aspekter af hendes liv. Det er en oplevelse af, at hun gang på gang bliver nødt til at smide, hvad hun har i hænderne og sætte alt på spil med henblik på at hjælpe sin egen sag (Interview 4, ll. 852-882). Sofia beskriver det på følgende måde i sit interview: *“Altså at det har været telefonisk uden advarsel, så jeg har jo ikke haft mulighed for, at der var en bi-sidder [...] Det i sig selv føltes vildt utrygt ikke at kunne vide, hvornår du skal ind og have dit liv torpederet”* (Interview 4, ll. 873f, 876f). Citatet understreger, hvordan disclosure kan opleves som retraumatiserende for voldtægtsofre, fordi de konstant skal konfronteres med de følelser og den usikkerhed, som voldtægten har forårsaget. Heri ligger også argumentet som understreger, hvorfor det giver mening at anvende begrebet rupture om andet end selve voldtægten.

6.5.2 Er jeg et voldtægtsoffer?

Flere af vores informanter beskriver i deres interviews, at de i processen efter deres voldtægt havde oplevet at tvivle på eller benægte, at voldtægten faktisk havde fundet sted. Rosa fortalte, at hun først indså, at det var en voldtægt, da hun hørte et oplæg om fysisk, psykisk og seksuel vold fra en fagperson, hvor hun kunne genkende sit eget forhold i fortællingerne (Interview 1, ll. 253-275). På samme vis var det først efter forholdet var afsluttet, at Liv reflekterede over, hvad hun havde oplevet i forholdet med sin daværende partner:

“... da jeg ligesom var kommet ud af det forhold, der begyndte jeg ligesom at tænke rigtig meget over sådan situationer og ting, han havde sagt, ting han havde gjort, alle sådan nogle ting, og begyndte faktisk at være sådan

lidt vent, voldtog han mig? Var det det han gjorde, og [jeg] var virkelig sådan i tvivl om det, fordi i mit hovede, der det eneste tidspunkt en kvinde bliver voldtaget på, det er, når hun går alene hjem fra byen på og på en mørk station. Det er det eneste sted. Der var aldrig nogensinde nogen, der havde fortalt mig, at det ville være den mand, der lå ved siden af mig i sengen og sagde, at han elskede mig” (Interview 2, ll. 109-117).

Citatet illustrerer, hvordan Liv tvivlede på, hvorvidt hendes oplevelser med sin tidligere partner faktisk kunne karakteriseres som voldtægt. Hun havde, som mange andre, en overbevisning om, at voldtægter kun finder sted, når en kvinde venter på en mørk station, eller når hun er på vej hjem fra byen alene. Denne overbevisning kan betegnes som en voldtægtsmyte, fordi den bygger på en stereotyp forståelse af, hvad voldtægt er - og hvem der kan være offer for dem. Ikke desto mindre var det den eneste forståelse, som Liv kendte til, og derfor havde hun intet udgangspunkt for at kunne genkende og erkende sine egne oplevelser for, hvad de faktisk var - voldtægter. På baggrund af dette kan det udledes, at kvindernes forståelse af både voldtægt og deres egne oplevelser har en indflydelse på, hvordan de orienterer sig selv i tiden efter deres voldtægt. Dette blev ligeledes omtalt i det tredje interview, som var med Viola: “... jeg vidste ikke helt, hvad der var sket, så det blev også sådan lidt, jamen var det min skyld, eller var det en voldtægt det her” (Interview 3, l. 776f). Viola beskriver, at denne tvivl opstod i forbindelse med, at hun skulle fortælle hendes kæreste om voldtægten, da hun blev hentet efter festivalen, hvor den havde fundet sted. Hun nævnte ligeledes, at det sandsynligvis er en problematik, som er typisk for, når kvinder skal fortælle deres kæreste om en voldtægt. Det kan skyldes, at relationen kan medføre, at man bliver i tvivl om, hvorvidt man selv bærer en del af ansvaret for, at voldtægten fandt sted. Som tillæg hertil kan det bemærkes, at Viola ligeledes havde en oplevelse af, at hendes kæreste var i tvivl om hændelsesforløbet omkring voldtægten, og at han derfor distancerede sig fra deres relation, efter hun fortalte om voldtægten. Det kan dog også skyldes, at mange kvinder og mænds forståelser af voldtægt er baseret på de voldtægtsmyter, som eksisterer i samfundet, og som ofte er udgangspunktet for en ensidig opfattelse af voldtægt.

I analyseafsnittet 6.4 *At blive mødt* er det beskrevet, at det er afgørende, at voldtægts ofre føler sig anerkendt og støttet, når de fortæller om deres voldtægt til både formelle

og uformelle instanser. Mødet efter en voldtægt er centralt, fordi det kan have en indflydelse på deres relation-til-selv og dermed også deres selvforståelse. Vi vil argumentere for, at anerkendelse fra instanser ligeledes har den centrale funktion, at det kan bekræfte kvinderne i deres oplevelser og således bidrage til deres erkendelse af, at voldtægten har fundet sted, og at deres reaktioner herpå er valide. Det er relevant at fremhæve, at Zittouns (2012) forståelse af situationer, som forårsager ruptures, fordrer, at en person anser en oplevelse som signifikant for dem selv. Denne anerkendelse af situationen som signifikant kan både ske umiddelbart efter, at situationen fandt sted, men også uger, måneder eller år efter. I forlængelse af dette vil vi argumentere for, at når nogle kvinder, som det var tilfældet med Liv og Rosa, først erkender deres oplevelser som voldtægter efter en periode, så er det først herefter, at rupturen finder sted. Indtil da forstår offeret nemlig ikke, hvilken betydning voldtægten har, og den anerkendes derfor ikke som signifikant i en sådan grad, at den kan forårsage en rupture. Her er det væsentligt at understrege, at vi ikke antager, at en kvinde ikke er fysisk eller psykisk påvirket i tiden efter en voldtægt. Dog vil vi argumentere for, at det potentielt først er, når voldtægten erkendes, at offeret kan skabe rum til refleksion og forståelse for sine oplevelser og reaktioner. Dette argument understøttes af Violas interview, hvor hun blandt andet reflekterer over, da hun startede terapi et par måneder efter, at hun var blevet voldtaget:

“... hun var mega god, men det var sådan lidt fremtvungen på en eller anden måde, altså da vi gjorde det, fordi det var kort tid efter [...] Jeg var stadig i chok. Jeg havde svært ved at komme helt ind til det” (Interview 3, ll. 417-421).

I citatet påpeger hun, at terapisessionerne var svære for hende, fordi hun synes, at der var gået for lidt tid siden voldtægten fandt sted. Derfor var hun fortsat i en choktilstand, hvor hun ikke var helt sikker på, hvad der var foregået, og om hun rent faktisk var blevet voldtaget.

For både Rosa, Liv og Viola var erkendelsen af sig selv som voldtægtsoffer noget, som blev udviklet i løbet af tiden efter deres voldtægter. Som Liv beskriver det, så kan det være en lang proces (Interview 2, ll. 348-361), hvilket kan forstås ved, at ruptures såsom voldtægter kan medføre en oplevelse af at miste dele af sin identitet og

6.5.3 Ruptures og følelser

Ruptures er forandringer, som individet generelt oplever gennem blandt andet følelser. I analysens afsnit 6.4 *At blive mødt* har vi allerede berørt nogle af de følelser, som er rammesættende for manglende social anerkendelse. Under interviewene med vores informanter fremhævede kvinderne især skam og skyld som følelser, der har præget deres selvforståelse efterfølgende.

Følelser har typisk en kropslig dimension, og dette gør sig også gældende for skam. Zahavi (2014) anvender Sartres forståelse af kroppen som det observerbare objekt, der fungerer som et offentligt ydre for vores intime indre. Kroppen kan derfor siges at symbolisere vores forsvarsløse tilstand som objekter, der kan anskues og vurderes af andre. Når vi mister kontrollen over vores krop, er det således også forbundet med en særlig form for skam. Menneskekroppen og især dens kønsorganer kan anses som et symbol for vores krævende, dyriske og dødelige natur, og når kroppen er genstand for skam, så konfronteres vi med dette. Et eksempel på denne kropslige skam, som de fleste kan relatere til, er eksempelvis at tisse i bukserne eller kaste op, hvor man mister kontrollen over kroppens funktion. Dette tab af kontrol over egen krop kan relateres til det, som offeret oplever under en voldtægt, hvor en udøver netop fratager kvinden retten og muligheden for at bestemme over og kontrollere sin egen krop, idet voldtægten udføres mod hendes vilje.

Skam er en følelse, som vi alle har oplevet i vores liv. Det er følelsen af at have lyst til at grave sig selv ned i et hul, eller gemme sig væk fra andres blik for at undgå fordømmelse. Skammen kan karakteriseres som en selvrefleksiv følelse, der handler om at kunne forestille sig andres blik og mærke effekten af det (Stage, 2019; Zahavi, 2014). I vores interview med Sofia betegner hun netop skam som en typisk følelse blandt voldtægtsofre:

”Jeg tror, der er vildt mange følelser og tanker, som er gængse for rigtig mange voldtægtsofre. Den skam. Jeg har oplevet skam udover min voldtægt, men den skam fra min voldtægt var helt bare anderledes. Det var ikke bare at snyde mig til en gratis billet i bussen, da jeg var tolv eller sådan. Den slags skam og så blive opdaget og være sådan uhh, det var jo

voldtægt, men den skam fra min voldtægt var helt bare anderledes. Det var ikke bare at snyde mig til en gratis billet i bussen , da jeg var tolv eller sådan. Den slags skam og så blive opdaget og være sådan uhh, det var jo noget helt andet. Det var en følelse af, at jeg ikke engang kunne modtage et kram fra min mor i et helt år, fordi jeg var sådan, jeg er beskidt. Lad være med at røre mig, [fordi] det kan være at det kan smitte dig agtig”
(Interview 4, ll. 659-667).

I citatet beskriver hun også, hvordan skammen, som er forbundet med at være voldtægtsoffer, ikke kan sammenlignes med andre former for skam. Hun beskriver følelsen af, at hendes relation til eksempelvis hendes mor er blevet påvirket, fordi hun føler sig uren og smitsom, og derfor ikke kan have fysisk kontakt med hende, som inden voldtægten fandt sted. Ifølge Zahavi (2014) kræver skam ikke et publikum for at kunne opstå - det er nok, at vi forestiller os andres misbilligelse i forhold til konkrete situationer for at kunne føle skammen. Så selvom Sofias mor måske slet ikke forsøger at pålægge skam på Sofia, for at hun blev voldtaget, så er forestillingen om at blive fordømt af en ekstern kilde nok til, at skammen kan forekomme hos Sofia. Citatet illustrerer ligeledes, hvordan skammen har en kropslig dimension hos Sofia, idet hendes skam er forbundet med en følelse af at være beskidt og smitsom. Baseret på Sofias oplevelse og beskrivelse kan det antages, at skam er noget som ikke alene påvirker hendes håndtering og forståelse af selve voldtægten samt hendes disclosure-proces. Det infiltrerer alle aspekter af voldtægtsofferets liv - deres relationer, selvforståelse og meningsdannelse.

Som nævnt tidligere, så beskriver tre ud af vores fire informanter, at de i løbet af processen efter deres voldtægt enten pålægger skyld på dem selv, eller er i tvivl om, hvorvidt de er skyld i voldtægten. Man kan skelne mellem skam og skyld ved, at skyld typisk er isoleret til en enkeltstående hændelse, og det omhandler også typisk en relation til et andet menneske - at man føler sig skyldig over, hvordan man agerede eller ikke-agerede i en specifik situation, og de følger som ens handlinger har haft for et andet menneske (Stage, 2019). I interviewet med Liv, beskriver hun, at hendes veninde afviser hende, da hun forsøger at fortælle hende, at hun blev voldtaget af sin tidligere partner:

“... i situationen, der bebrejdede jeg helt vildt meget mig selv. Altså jeg tog alt på mig selv og følte virkelig meget skam. Altså sådan tænke at jeg kunne sige sådan noget om ham, og sådan at jeg følte, at jeg gik og løj for mig selv [...] Det var 100% mig selv. Jeg gik og slog mig selv i hovedet over det” (Interview 2, ll. 270-273, 274f).

Liv begynder at føle skyld over, at hun anklagede sin tidligere partner for at have voldtaget hende, fordi hendes veninde negligerede og ikke anerkendte hendes oplevelse. Skylden er altså først og fremmest forbundet til Livs relation til sin tidligere partner, fordi det er ham, hun anklager. Det er dog venindens reaktion på Livs fortælling, som viser Liv, at hun bør være skyldig over at anklage sin tidligere partner. Skammen kommer som følge heraf, og forekommer som en internalisering af venindens fordømmelse af Livs oplevelse af voldtægten. Det er ikke blot hendes handling, men hele hendes identitet, som Liv oplever, bliver vurderet negativt. Som beskrevet tidligere i afsnittet fylder skyldfølelse ligeledes hos Viola i tiden efter voldtægten, fordi hun tvivler på, hvorvidt hun selv bærer en del af skylden for sin voldtægt, mens Rosa flere gange nævner skyld og skam i forbindelse med, at en kvindelig politibetjent spørger, om hun skreg under voldtægten: *“... nu trigger du jo en af mine skyld og skam punkter. Det er, at nej det gjorde jeg ikke, fordi det burde jeg jo have gjort”* (Interview 1, l. 725-727). I både Violas og Rosas tilfælde er det altså aspekter ved selve voldtægtssituationen, som er kilden til følelser af skyld og skam hos dem, mens Livs skyld stammer fra selve mødet med veninden, hvor hun bliver udskammet for at anklage sin tidligere partner for voldtægt.

Ud fra kvindernes historier ses det, at skyld og skam er helt centrale følelser, som er forbundet til det at være et voldtægtsoffer. Dette ses både i forbindelse med, at de erkender voldtægten og dens påvirkning på dem, men også hvordan de bliver påvirket af disclosure-processen og andres reaktioner på deres disclosure. Vi vil ydermere argumentere for, at følelser af skyld og skam ikke kun er til stede i forbindelse med erkendelsen af voldtægten samt i forbindelse med disclosure-processen. Skyld og skam kan forfølge individet længere end dette, og dermed have indflydelse på individets selvforståelse resten af livet. Dette kan udledes af følgende citat af Rosa, hvor hun beskriver den store effekt, som disse ruptures har haft på hendes liv:

“... i stedet så går jeg og frygter for, når min datter bliver 18, ikke, at hun ikke kommer hjem. Jeg er så nedbrudt. Faktisk, det værste er, at jeg frygter faktisk, at hun kommer hjem, fordi jeg har ikke energi til at tage mig af hende, fordi jeg kan ikke engang tage mig af mig selv” (Interview 1, ll. 1372-1377).

De voldtægter, som Rosa har været udsat for og den efterfølgende proces, har påvirket Rosas liv i en sådan grad, at hun ikke har kunnet tage vare på sine børn. I citatet ovenfor udtrykker Rosa yderligere et ønske om, at hendes datter vil komme hjem til hende igen, når hun fylder 18, og derfor kan bestemme selv. Dog trækker Rosa dette ønske tilbage, idet hun indser, at hun faktisk ikke har energien eller overskuddet til, at datteren kommer hjem, fordi hun ikke engang evner at passe på sig selv. Når man læser citatet, kan man nærmest mærke den gennemtrængende følelse af skyld og skam over, hvordan det må være ikke at kunne varetage sit eget barn. Skylden over at være så nedbrudt, at man ikke har overskud til sine egne børn, må siges at være noget af det værste, man kan forestille sig - at skulle skuffe sine egne børn, som man af natur har et ansvar for at opfostre og beskytte. Det, at hun ikke længere kan være den mor for sine børn, som hun ønsker, kan opleves som skam over, at hun har forandret sig - at hun har været udsat for et identitetstab. Dette viser, hvordan skyld og skam ikke kun er lagret i individets tanker om voldtægten og disclosure-oplevelsen, men at det faktisk er følelser, der forfølger dem resten af livet. Dermed kan man argumentere for, at disse følelser bliver en del af det at være et voldtægtsoffer.

6.5.4 Opsamling

Som opsummering vil vi argumentere for, at voldtægter kan belyses på baggrund af Zittouns (2012) forståelse af forandring gennem livet. Ved at trække på denne teori har vi kunne forstå voldtægt som en særegnet oplevelse for kvinderne, der adskiller sig fra andre situationer på grund af dets dybdegående og vidtrækkende følger for kvindernes identitet og selvforståelse. Med udgangspunkt i vores informanternes oplevelser har vi ligeledes undersøgt, hvordan både voldtægten og processen efterfølgende kan opleves som ruptures af ofrene. Afslutningsvist har vi undersøgt skyld og skam som to centrale følelser som vores informanter fremhævede i deres interviews. Skyld og skam er følelser som har både intrapersonelle og interpersonelle aspekter, idet

følelserne både opstår som følge af ens egen meningsdannelse, men også af de forventninger man har til andres reaktion på specifikke situationer.

6.6 Opsummering af analysen

Gennem vores analyse af kvindernes oplevelse med at dele deres voldtægtshistorie med andre fandt vi, at voldtægt er et komplekst fænomen, idet det ikke alene er voldtægten, som er af betydning for kvindernes liv. Tiden efter voldtægten - herunder deres disclosure - har stor betydning for, hvordan kvinderne forstår sig selv og det, som de er blevet udsat for.

I analysen identificerede vi nogle aspekter, som vi vil argumentere for har haft indflydelse på kvindernes oplevelse med disclosure. Det var fremtrædende, at alle informanterne havde gjort sig en del overvejelser og tanker om, hvem de ville dele deres voldtægtshistorie med, samt hvordan den pågældende instans ville modtage deres disclosure. Her fandt vi, at fordomme og stereotyper havde betydning for, hvem de ønskede at dele deres oplevelse med. På tværs af informanternes forestillinger omkring disclosure, var politiet særligt den instans, som de fandt det vanskeligt at fortælle om voldtægten til, fordi fordommene og de stereotype forestillinger om instansen var af negativ karakter. Med udgangspunkt i vores analyse kan det udledes, at disse forventninger til politiet bekræftes qua politiets ageren overfor kvinderne under deres disclosure. Ud fra informanternes beskrivelser udleder vi, at politiet på sin vis tildeler kvinderne negative attributter, og derved begrænser dem, og skaber en følelse hos dem om, at de er underprioriteret. Dette medfører, at disse fordomme og stereotyper oftest kan betragtes som værende gyldige.

I forlængelse heraf fremhævede vores informanter også, hvordan omstændighederne havde indflydelse på oplevelsen af at dele deres voldtægtshistorie. Det er vigtigt at se individet og dets handlinger i forbindelse med den kontekst, som vedkommende befinder sig i. Baseret på vores analyse finder vi, at omstændigheder kan være faciliterende eller hæmmende for disclosure, samt influere, hvordan den egentlige oplevelse af disclosure er. Særligt for informanterne var fællesskabet, som de fandt i selskab med andre ofre for voldtægt eller seksuelle krænkelser. Her oplevede informanterne at blive mødt med forståelse og anerkendelse, hvilket gjorde, at de kunne udtrykke deres

emotioner uden frygt for, at modtageren ville afvise dem. I andre henseender var omstændighederne med til at vanskeliggøre disclosure, fordi de var påvirket af forudindtagethed om, hvad det vil sige at være voldtægtsoffer, og hvordan et voldtægtsoffer bør agere.

Ud fra kvindernes beskrivelse af, hvordan de forskellige omstændigheder havde betydning for deres oplevelse, kunne vi identificere vigtigheden i, at voldtægts ofre bliver mødt i deres disclosure. Det, at blive mødt, indbefatter særligt anerkendelse og forståelse fra omverdenens side. Anerkendelse anses som yderst centralt for mennesket, fordi det har indflydelse på, hvordan individet forstår og opfatter sig selv. Derfor kan manglen på anerkendelse fra omverdenen medvirke til, at vores informanter ikke føler sig mødt i deres sårbarhed, samt kan det skabe tvivl om, hvorvidt deres oplevelse egentlig er legitim. Denne manglende anerkendelse fra omverdenen sammen med selve voldtægten kan beskrives som ruptures - livsomvæltende begivenheder. Disse har konsekvenser for informanterne og deres væren, idet de beretter om, at det har påvirket deres forståelse af dem selv - hvem er jeg, hvem er jeg i relation til andre, og hvad er min mening?

Således vil vi, med udgangspunkt i vores analyse af informanternes fortællinger, argumentere for, at voldtægts ofre ikke alene i voldtægtsøjeblikket kan opleve viktimisering. Dette kan også forekomme efter voldtægten, da formelle og uformelle instansers behandling og modtagelse af kvinderne og deres fortælling kan påvirke kvindernes opfattelse af dem selv og deres oplevelse negativt. Som Rosa beskriver det: “... *de traumer, det har givet mig [...] Jeg vil faktisk vove at påstå, at det er [...] det offentlige [...] der har givet mig flere traumer end voldtægterne har*” (Interview 1, ll. 56f, 58, 59-60).

7. Diskussion

Specialets diskussionen er todelt. Der vil først være en diskussion af forskellige perspektiver i relation til vores genstandsfelt, og disse vil tage afsæt i fundene fra analysen. Efterfølgende vil specialets fremgangsmåde og gyldigheden af de fundne tendenser diskuteres.

7.1 Diskussion af emnet

Denne del af diskussionen vil undersøge forskellige aspekter af emnet voldtægt, samt de mulige generative mekanismer, som vi antager, kan ligge til grund for, at kvinderne har de oplevelser, der kommer til udtryk i empirien. Disse mekanismer vil præsenteres og diskuteres, og der vil inddrages relevant litteratur fra blandt andet scoping reviewet. Ydermere vil der i afsnittet indgå udtalelser fra forskellige instanser, som blev indhentet gennem et skriftligt interview med ni spørgsmål. I denne forbindelse blev en samtykkeerklæring ligeledes sendt til og underskrevet af repræsentanterne, som besvarede spørgsmålene (se Bilag 7). Spørgsmålene blev sendt ud til og besvaret af Voldtægts- ofres Vilkår, Center for Voldtægtsofre, Gødstrup, og Joan-Søstrene (se Bilag 8 for deres besvarelser). Center for Voldtægtsofre, Aarhus, havde ikke ressourcer til at besvare vores spørgsmål, men de tilsendte os deres årsrapport⁸. Vi kontaktede desuden politiet for at få indblik i deres håndtering af voldtægtsofre, men de ønskede ikke at deltage.

7.1.1 Voldtægt

Dette diskussionsafsnit vil tage afsæt i nogle af de temaer, som blev belyst i analysen. Med henblik på først at situere os selv og vores egne forståelser, vil vi kort diskutere de voldtægtsrelaterede attituder og normer, som præger vores hverdag. Med afsæt i dette vil vi lave en diskussion af de normative forståelser af voldtægt og dermed diskutere nogle af de rammer, som eksisterer for disclosure i Danmark. Det efterfølgende afsnit vil have til formål at illustrere de forskelligartede reaktioner og senfølger, der kommer til udtryk i forbindelse med disclosure-processen, og som kan have vidtrækkende konsekvenser for voldtægtsofferet. Til sidst vil der være en diskussion af

⁸ Årsrapporten vil ikke fremgå af bilagene da den endnu ikke er udgivet, men vi har fået tilladelse til at referere til og citere materialet.

forståelsen og anvendelsen af ordet voldtægt, samt de normer og voldtægtsmyter, som ordet kan siges at bidrage til.

7.1.1.1 Vores perspektiv

Vi startede allesammen dette speciale med en nogenlunde fælles antagelse om, hvad voldtægt er, hvem der typisk er offer for en voldtægt, og hvordan de bliver håndteret af samfundet. Vores forståelse er blandt andet blevet formet gennem medier såsom nyheder, film og serier og de bøger, vi læser, men også menneskerne omkring os - vores familie, venner og andre bekendte. I medierne hører vi oftest om voldtægter, som bliver begået i forbindelse med store begivenheder, eller som er særlig voldelige. Det er med andre ord typisk de mest dramatiske og sensationelle sager, som når ud til os, og som har skabt billedet af, hvad en voldtægt er.

Når vi tager i byen med vores venner og veninder om aftenen for at drikke et par øl, så ender aftenen altid med, at vi minder hinanden om at skrive, når vi er hjemme. Det er et produkt af det råd, vi gang på gang er blevet mindet om af blandt andet forældre og forskellige autoriteter, samt gennem sociale medier, hvor eksempelvis hashtagget #textmewhenyougethome fik gennemslagskraft i 2021 (Prakash, 2021). Hashtagget har synliggjort en problematik, som vi, samt mange andre kvinder, har oplevet gennem størstedelen af vores liv; forestillingen om at blive overfaldet og trukket ind i en gyde på vej hjem, når det er blevet mørkt, er blevet en iboende frygt hos kvinder generelt - os selv inkluderet. At kigge sig over skulderen jævnligt, skrue ned for musikken i sine høretelefoner, have sine nøgler klar mellem fingrene og ringe til nogen, når man går alene, er blot få eksempler ud af mange på, hvilke forholdsregler man benytter sig af som kvinde. De her råd og forholdsregler forekommer ofte for kvinder i forbindelse med, at vi indtager alkohol, men i vores gruppe kan det også bare være, når vi skal hjem efter en sen forelæsning.

Allerede inden vi påbegyndte dette projekt, var det tydeligt for os, at de ovennævnte råd og forholdsregler har haft, og fortsat har, en stor indflydelse på os som unge kvinder - de er rammesættende for vores hverdag. Det var dog ikke åbenlyst for os hvorfor, da vi jo netop beskriver i indledningen, at vi, sammen med resten af verden, altid har anset Danmark for at være et tillidsfuldt land. Hvad er det, der ligger til grund for, at

vi, som kvinder i Danmark, har disse oplevelser - og hvilken betydning har dette for kvinders oplevelser med disclosure efter en voldtægt?

7.1.1.2 Den "rigtige" voldtægt

"... i mit hoved, der det eneste tidspunkt en kvinde bliver voldtaget på, det er, når hun går alene hjem fra byen" (Interview 2, l. 113f). I dette citat sætter Liv ord på den voldtægtsmyte, som er bredt accepteret i den danske befolkning, og som vi også kan nikke genkendende til; at overfaldsvoldtægten er den "rigtige" voldtægt, og det sker kun, når kvinden går alene hjem fra byen. Den stereotype forståelse af overfaldsvoldtægten er, når et offer er blevet tvunget af en ukendt udøver til at have sex i det offentlige rum, og hvor voldtægten indebærer fysisk vold mod kvinden (Skov & van Mastriht, 2021). Denne definition af voldtægt er blot en ud af tre definitioner, som der typisk skelnes mellem. Den anden type, kontaktvoldtægten, indebærer, at offeret har en relation til sin udøver - denne relation kan spænde mellem at være perifer, hvor man kun har mødtes enkelte gange, eller mere indgående, hvor man måske har været venner eller kollegaer gennem længere tid. Den tredje form for voldtægt er partnervoldtægt, hvor voldtægten begås af en udøver, som offeret enten har en nuværende eller tidligere parforholdsrelation til (Jensen, n.d.). Vi ser, at der i samfundet er en diskurs om, at overfaldsvoldtægten er den "rigtige" voldtægt, men er det den form for voldtægt, som er hyppigst forekommende i det danske samfund?

På baggrund af en spørgeskemaundersøgelse fra 2023 estimerer Justitsministeriets Forskningskontor, at mellem 11.000 og 17.000 kvinder i alderen 16 til 74 år blev voldtaget eller forsøgt voldtaget i perioden 2021-2022. I denne periode var gennemsnitsalderen for kvindelige voldtægts ofre 24 år, og 73% af ofrene havde en relation til gerningsmanden – dette tal inkluderer ikke overfaldsvoldtægten (27%), men både kontaktvoldtægten (47%) og partnervoldtægten (26%). Derudover er det omtrent 75% af de kvindelige ofre, som fortæller, at voldtægten eller forsøget herpå fandt sted i en privat bolig (Pedersen & Balvig, 2023). De fremsatte tal indikerer således, at den typiske voldtægt indebærer, at offeret har en relation til udøveren. Samtlige af de formelle instanser, som vi har modtaget besvarelser fra, vurderer, at deres henvendelser primært kommer fra yngre kvinder i alderen 18-30 år. Center for Voldtægts ofre, Gødstrup, skriver følgende:

“Det er oftest piger mellem 16 og 23 år, og de har været til fest, der er alkohol involveret og udøveren var en, som de troede, var deres bedste ven. Det er yderst sjældent, at det er de skræmmende historier, hvor man bliver taget med i en bil og man vidste ikke, hvem personen var. Disse har vi omtrent 2 af om året. Det er oftest en bekendt som har voldtaget eller forsøgt at voldtage, dem som henvender sig til centreret.” (Bilag 8.1).

På den ene side stemmer statistikken fra Justitsministeriets Forskningskontor overens med det, som Center for Voldtægtsofre, Gødstrup, oplever i praksis, hvor der er en overvægt af kontaktvoldtægter, hvor offeret er blevet voldtaget af en person, som de havde tillid til, og som de troede, var deres ven. På den anden side så viser Justitsministeriets Forskningskontors data også, at der er nogenlunde samme forekomst af overfaldsvoldtægter og partnervoldtægter (Pedersen & Balvig, 2023), hvilket vi undrede os over. I citatet ovenfor beskriver repræsentanten fra Center for Voldtægtsofre, Gødstrup, at de sjældent bliver opsøgt af ofre for overfaldsvoldtægt, og derfor indikerer det et andet billede end det, Justitsministeriets Forskningskontor beskriver i deres data. En forklaring på denne forekomst kunne være, at mange kvinder, som er blevet udsat for en overfaldsvoldtægt, måske kontakter politiet i stedet for psykologiske behandlingstilbud såsom Center for Voldtægtsofre, fordi de ønsker at anmelde deres voldtægt. Denne form for voldtægt indebærer, som nævnt tidligere, tvang og/eller fysisk vold, og derfor sætter kvinderne ikke nødvendigvis spørgsmålstegn ved deres oplevelse - hvorvidt de faktisk blev voldtaget. Vi udleder, at tvivl kan være en medbestemmende faktor for, hvor offeret søger hjælp efter en voldtægt, men også hvilken type hjælp. Hvor politiet kan hjælpe offeret ved at tage imod deres anmeldelse og søge retfærdighed for dem, så er psykologens rolle at hjælpe med de traumerelaterede symptomer: *“Vi skal lære dem at leve med symptomerne, således de ikke bliver en forhindring.”* (Bilag 8.1).

Man kan undre sig over, hvorfor overfaldsvoldtægten anses for at være den typiske voldtægt, når Justitsministeriets Forskningskontors data viser, at partnervoldtægt er ligeså prævalent i Danmark. Ud af vores fire informanter har to været udsat for partnervoldtægt. Liv siger, at *“... der var aldrig nogensinde nogen, der havde fortalt mig, at det ville være den mand, der lå ved siden af mig i sengen og sagde, at han elskede mig”* (Interview 2, ll. 115-117), og ligeledes giver Rosa udtryk for, at hun havde en

overbevisning om, at “... *man kan jo ikke voldtage sin kone*” (Interview 1, l. 303). Disse citater kan opstille en mulig årsag til, hvorfor partnervoldtægter udgør cirka 1/4 af de estimerede voldtægter, som finder sted i Danmark. Kvinder, der oplever voldtægt i deres parforhold, anerkender måske ikke altid deres oplevelse som en egentlig voldtægt. De oplevelser, de har haft, stemmer nemlig ofte ikke overens med de stereotype forestillinger om, hvad en “rigtig” voldtægt er. Dette kan være en af årsagerne til, at kvinder, der er udsat for partnervoldtægt, er mindre tilbøjelige til at anmelde deres voldtægter, og dermed også hvorfor der potentielt er et stort mørketal af partnervoldtægter i statistikken.

Dermed kan det siges, at overfaldsvoldtægten er en bredt accepteret voldtægtsmyte i Danmark, som for mange determinerer, hvad en “rigtig” voldtægt er. Vi anser dette for at være problematisk af flere årsager. Først og fremmest er der ikke overensstemmelse mellem denne voldtægtsmyte og den egentlige forekomst af voldtægter, som ses i virkeligheden. Denne tendens illustreres blandt andet gennem vores informanter, hvoraf to har været udsat for partnervoldtægt, og to har været udsat for kontaktvoldtægt. Derudover oplever mange ofre for partnervoldtægt, at de ikke anser deres egne oplevelser som egentlige voldtægter, fordi deres oplevelser typisk ikke stemmer overens med den gældende voldtægtsmyte og stereotype forståelse af, hvad den “rigtige” voldtægt er. Dette gør sig potentielt også gældende for ofre for kontaktvoldtægt, som ligeledes er underlagt voldtægtsmyten, og derfor kan være i tvivl om, hvorvidt deres oplevelser kan betegnes som voldtægter.

Ud fra diskursen og adfærden i samfundet er det overfaldsvoldtægten, der er den gængse forståelse af voldtægt, men ifølge statistikkerne er det kontaktvoldtægten, der oftest forekommer i Danmark. I analysen udledte vi, at stereotyper og attituder påvirkede vores informanternes adfærd i interaktionen med instanser, dog kan disse attituder og stereotyper også påvirke andres adfærd i interaktionen med voldtægts ofre. Det kan anses som særligt problematisk i en retslig kontekst, hvor professionelle i offentlige instanser er under tidspres, og beviserne og informationerne er mangelfulde eller ambivalente. I sådanne pressede situationer bearbejder individet særligt informationer gennem dets allerede eksisterende skemaer - dets stereotyper. Hvis vurderingen af voldtægts plausibilitet og troværdighed bliver influeret af den stereotype forståelse af den “rigtige” voldtægt, er der risiko for fejlvurdering og sekundær viktimisering af

ofrene (Skov & van Mastrigt, 2021). Det betyder, at fagpersoner kan komme til at rette mistro, bebrejdelse og ufølsomhed mod ofre, hvilket nogle ofre oplever som endnu et overgreb (Hansen & Hansen, 2021). Således vil vi argumentere for, at den stereotype forestilling om, hvad en "rigtig" voldtægt er, påvirker kvindernes oplevelse af at blive mødt af omverdenen.

7.1.1.3 Reaktioner og senfølger

I analysens afsnit 6.5 *Selvforståelse* fandt vi, at voldtægter kan betegnes som ruptures, fordi de ligesom andre traumatiske oplevelser er irreversible hændelser, som aldrig kan omgøres. Voldtægter kan medføre vedvarende senfølger og fjerne offerets følelse af ejerskab over dem selv – deres kroppe, psyke og liv (van der Kolk, 2014). Ydermere analyserede vi nogle af de livsomvæltninger, som vores informanter beskriver, hvor flere af dem har en følelse af at miste sig selv og deres selvforståelse efter voldtægten. Disse livsomvæltninger forekommer blandt andet på baggrund af de fysiske og psykiske senfølger, som de oplever efter deres voldtægter. Rosa beskriver i sit interview, at hun *"... har belastningsreaktioner og angst. Jeg har måske kompleks PTSD. Jeg er faktisk så syg af de her overgreb og af jeres [myndighedernes] svigt, at jeg er på førtidspension"* (Interview 1, ll. 962-964). Desuden har hun selvmordstanker, og har forsøgt at begå selvmord flere gange siden voldtægten (Interview 1, ll. 100, 355). Liv beskriver, at hun fortsat er i behandling for en PTSD-diagnose, samt at hun også har udviklet både angst og depression (Interview 2, ll. 229-233). I relation til dette beskriver hun, at hendes fysiske symptomer har haft konsekvenser for hendes arbejde, som hun har været sygemeldt fra (Interview 2, ll. 831-837). Viola fortæller, at hun især har haft svært ved at vænne sig til tanken om, at hendes voldtægt vil påvirke hende resten af hendes liv, og at hun er begyndt ved en sexolog, fordi hun synes, det er svært at have sex efter voldtægten (Interview 3, ll. 427-447). Sofia karakteriserer sin voldtægt, samt de fysiske og psykiske reaktioner hun oplever, som en *"... meget tung bagage"* (Interview 4, l. 752f). For hende kommer senfølgerne især i forbindelse med kropslig berøring fra andre, som hun ofte oplever som grænseoverskridende: *"... jeg kan desværre ikke lide, hvis du rører mig her, her og her, og jeg kan heller ikke rigtig lide, hvis du kysser mig bagfra eller krammer mig eller giver mig et nus på ryggen"* (Interview 4, ll. 746-750). Derudover har hun oplevet angstanfald i forbindelse med sine genafhøringer (Interview 4, l. 877f).

Med udgangspunkt i vores informanternes reaktioner og senfølger illustreres det ikke blot, hvor forskelligartede voldtægtsoffers reaktioner er, men også hvor indgribende og langsigtede konsekvenser en voldtægt kan have for individet. Mens nogle af vores informanter primært oplever konsekvenserne i forbindelse med deres arbejde og uddannelse, hvor de enten er sygemeldt eller på førtidspension, så kommer det til udtryk hos andre i deres relationer til familie, venner og kærester. Langt størstedelen af de fysiske og psykiske reaktioner, som ligger til grund for disse konsekvenser, er senfølger, der udvikles i tiden efter voldtægten, og som vil have indvirkning på ofrene i både uger, måneder og år efter voldtægten, mens andre vil følge dem resten af livet.

Ofrenes reaktioner og senfølger kan siges at afhænge af forskellige faktorer, som spænder fra individniveau til samfundsniveau. Herunder kan eksempelvis forholdet mellem offer og udøver, mødet med retssystemet, voldtægtsmyter og støtte fra formelle og uformelle instanser (Hansen et al., 2021) fremhæves som særligt relevante for vores informanter. Dermed vil vi argumentere for, at det ikke er muligt at danne et universelt gældende billede af, hvordan voldtægtsofferet bør reagere efter en voldtægt, da det afhænger af specifikke faktorer, som afhænger af det enkelte individ og dennes kontekst. Vi har dog det indtryk, at det ikke er ofrenes oplevelse i praksis, at alle reaktioner bliver forstået og anerkendt. En anden voldtægtsmyte er nemlig, at offeret bør reagere på specifikke måder, efter man er blevet voldtaget. Ifølge denne voldtægtsmyte bør offeret være tydeligt oprørt og udtrykke en række negative følelser i forbindelse med disclosure. Udtrykker offeret derimod følelser såsom latter eller har mangel på følelser, kan dette mistolkes som, at hun lyver om voldtægten (Skov & van Mastrigt, 2021).

I forlængelse af det ovenstående bør offeret anmelde sin voldtægt umiddelbart efter den har fundet sted, da det ellers kan tolkes som, at hun er i tvivl eller opdigter voldtægten. Dermed udgør det temporale aspekt i forhold til, hvornår voldtægten anmeldes, også en central del af voldtægtsmyten. Der er dog en række faktorer som kan gøre, at et voldtægtsoffer vælger at vente med at anmelde en voldtægt. Eksempelvis beskriver både Viola og Sofia, hvordan støtte og opfordring fra uformelle instanser kan facilitere anmeldelsesprocessen (Interview 3, ll. 122-128; Interview 4, ll. 226-229). Dog kan der gå tid inden offeret føler sig klar til og vælger at fortælle det til sine nærmeste, og anmeldelsesprocessen kan derfor blive udsat. Modsat kan en negativ eller ikke-

anerkendende disclosure-oplevelse også hindre et offers beslutning om at anmelde voldtægten. Her kan Liv inddrages, idet hun fortæller det til sin veninde, som tager udøveren i forsvar og advarer hende mod at anmelde det (Interview 2, ll. 133-145). Dette kan være medvirkende til, at Liv ikke vælger at anmelde voldtægten. Desuden kan offeret også være i tvivl om, hvorvidt det, der skete, var en voldtægt, som vi så ved både Rosa (Interview 1, ll. 295-308) og Liv (Interview 2, ll. 109-121). Ifølge Skov og van Mastrigt (2021) tager det oftere længere tid for en kvinde, der accepterer udbredte voldtægtsmyter, at anmelde voldtægten, fordi de ikke anerkender deres situation som en voldtægt, da den ikke stemmer overens med den "rigtige" voldtægt. Den sene anmeldelse kan dog også skyldes, at offeret anser sig selv som utroværdig i retslig kontekst, fordi offeret eksempelvis ikke har udvist fysisk modstand under voldtægten, og dermed er det svært at bevise, at voldtægten fandt sted. Dette kan eksemplificeres med Livs beskrivelser af, hvorfor hun ikke havde lyst til at gå til politiet. Liv fortæller, at en eventuel retssag ville ende i ord mod ord grundet mangel på beviser, som hun med sikkerhed ville tabe, fordi alle kunne lide Emil, voldtægtsudøveren, og derfor ikke ville mistænke ham for at have gjort noget ulovligt (Interview 2, ll. 98-106). Fordi Liv ikke tror på, at hun vil være troværdig i en retslig kontekst, vælger hun altså ikke at anmelde voldtægterne til politiet. To af de artikler, der er inkluderet i vores scoping review, Patterson (2011a; 2011b), understreger netop vigtigheden af det temporale aspekt, som vi ligeledes har fundet i vores empiri. Kvinder, der anmeldte voldtægten selv få timer efter hændelsen, oplevede, at deres sag var mindre tilbøjelig til at blive retsforfulgt (Patterson, 2011b). Desuden blev kvinderne med retsforfulgte sager oftere behandlet med større seriøsitet og sensitivitet af politibetjente end kvinder med sager, der ikke blev retsforfulgt (Patterson, 2011a; Patterson 2011b).

Som opsummering kan det siges, at vores informanternes reaktioner og senfølger er forskellige, men at de alle har længerevarende indvirkning på deres liv. I forlængelse af dette beskrev vi, at der er en gængs opfattelse af, hvordan ofre bør reagere efter deres voldtægt, hvilket kommer til udtryk som en voldtægtsmyte. Denne myte indebærer både et temporalt aspekt, samt et emotionelt aspekt i forhold til deres fremtoning og troværdighed i forbindelse med anmeldelse af deres voldtægt, hvilket kan have indflydelse på, hvordan de formelle instanser møder dem.

7.1.1.4 Ordet voldtægt

I ovenstående afsnit har vi diskuteret nogle af de individuelle og samfundsmæssige antagelser, der findes omkring voldtægt - de voldtægtsmyter, som præger den normative opfattelse af voldtægter, forholdsreglerne, som vi kvinder anvender i dagligdagen for at forebygge voldtægterne, og de specifikke faktorer, som influerer offerets reaktioner og senfølger. Et åbenlyst, endog yderst væsentligt aspekt af denne diskussion, er ordet, som vi indtil nu har anvendt med en vis selvfølgelighed - voldtægt.

I dette speciales indledning findes en begrebsafklaring af ordet voldtægt, som fastslår, at begrebet dækker over, når et individ har samleje med en anden person, som ikke har givet sit samtykke til det. Det er ligeledes denne definition som forekommer i Straffelovens §126, stk. 1, efter at den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse trådte i kraft i januar 2021 (Lovforslag LSF 85). Der er to grundlæggende præmisser, som udgør denne definition – to personer har sex, og en af parterne har ikke indvilliget i det. Modsat indebar den tidligere formulering i straffeloven, at voldtægt krævede tilstedeværelsen af vold, trusler, tvang, eller at offeret havde været i en hjælpeløs tilstand. Dermed kunne der tidligere være sager, hvor et offer har sagt nej til samleje, men hvor det i sig selv ikke er nok grundlag for at vurdere, at en situation kan betegnes som voldtægt. Formålet med at indføre den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse har ifølge Justitsministeriet været at sikre retten til seksuel selvbestemmelse – at man ikke har pligt til at sige fra eller kæmpe imod, men at man derimod har retten og den frie vilje til at samtykke (Lovforslag LSF 85). Implementeringen af samtykkeloven kan anses som et udtryk for en udvikling i samfundets forståelse af, hvad en voldtægt er. Derfor kan man undre sig over, hvilken gennemslagskraft lovændringen vil have, når det fortsat er begrebet voldtægt og de dertilhørende voldtægtsmyter, der anvendes i praksis. Med udgangspunkt i de emner, som er diskuteret ovenfor, så anses det som relevant at diskutere, hvorvidt det giver mening at bevare begrebet voldtægt.

Ordet 'voldtægt' omfatter to separate forståelser. Først og fremmest indebærer det, at der er blevet begået vold mod en person, og på den anden side at noget er blevet taget – kort sagt betyder voldtægt, at noget er taget med vold (Vestergaard & Vogt, 2023). Denne forståelse af voldtægt lægger sig tydeligt op ad den tidligere forståelse i Straffeloven, mens dens relation til den nye samtykkelov er mindre åbenlys. I forslaget til

ændringen af straffeloven til en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse, præsenterer Justitsministeriet en lignende overvejelse i forhold til, hvorvidt en anden betegnelse bør anvendes, da lovteksten til den nye voldtægtsbestemmelse ikke indebærer vold. Dog konkluderede de, at voldtægt fortsat er relevant at anvende, da ordet understreger alvorligheden af krænkelsen af offerets selvbestemmelsesret og integritet – uanset om der er tale om fysisk vold eller ej (Justitsministeriet, 2020). Dette indikerer, at der i forbindelse med voldtægtsbestemmelsen anvendes en forståelse af vold, som ikke kun begrænser sig til fysisk vold i selve gerningsøjeblikket. Med udgangspunkt i denne pointe kan man diskutere, hvorvidt det måske alligevel giver mening at bevare begrebet voldtægt.

Ifølge Butler (2020) kan vold enten forekomme som dyadisk eller strukturel og systemisk. På baggrund af vores informanternes senfølger kan vi argumentere for, at begge former for vold kan forekomme i forbindelse med voldtægt. Den dyadiske vold er den vold der udføres af et menneske mod et andet – det er selve voldtægtsøjeblikket. Den strukturelle og systemiske vold er derimod mere abstrakt og diffus, idet den omhandler de underliggende sociale strukturer, som på forskellige måder kan være voldelige – det er blandt andet politibetjente, der nedprioriterer voldtægtssager, eller familie og venner som ikke anerkender voldtægtsoffers oplevelser og reaktioner. Dette illustrerer også, hvordan vold i forbindelse med voldtægt både kan forekomme under selve voldtægten men i høj grad også efterfølgende. Rosa understreger i sit interview, at hendes møde med det offentlige har givet hende flere traumer end selve voldtægterne har (Interview 1, l. 59f), og på den måde kan man sige, at volden fra hendes synspunkt særligt har fundet sted i tiden efterfølgende. Derudover har vi i dette diskussionsafsnit beskrevet, hvordan voldtægtsmyter også påvirker mødet mellem instanser og voldtægts ofre. Eksempelvis bliver kontakt- og partnervoldtægter ofte mødt med mistro og skepsis, hvilket kan føre til sekundær viktimisering - netop som Rosa beskriver.

Individet er særligt udsat og sårbar efter en voldtægt, og denne øgede usikkerhed medfører, ifølge Butler (2020), at man er i højere risiko for at opleve vold. Dermed kan Butlers forståelse af vold anvendes til at forstå, hvordan det både er voldtægtssituationen, men også processen efterfølgende, som kan opleves som voldelig for individet. Vold er altid genstand for fortolkning, hvilket medvirker at vurderingen af, hvorvidt noget er voldeligt, altid afhænger af det perspektiv og den kontekst, man ser

handlingen fra (Butler, 2020). Derfor er det også væsentligt at bemærke, at de situationer i disclosure-processen, som vi og potentielt også vores informanter vil betegne som voldelige, ikke nødvendigvis vil karakteriseres på denne måde af instanserne selv. I bogen Missoula påpeger Krakauer (2015), at fysiske beviser såsom kradsemærker og vaginale skader ofte kan bortforklares på mange måder, idet de sagtens kan forekomme under samtykkende sex. Derfor understreger han, at de psykiske beviser i form af reaktioner og senfølger bør anses som gyldige beviser på de oplevelser, som kvinderne har haft. Med andre ord, så kan både dyadisk og strukturel vold sætte sine spor på kroppen, og begge disse former for vold bør derfor anerkendes.

I forlængelse af ovenstående kan Nixons (2011) begreb om *slow violence* inddrages. På samme vis som Butlers forståelse af vold, så breder Nixons begreb om *slow violence* også den gængse forståelse af vold ud, og anvender det i en abstrakt forståelsesramme. Nixon anvender begrebet i forhold til især miljømæssige problematikker til at beskrive den usynlige vold, der er spredt over tid og sted, men som trinvis vokser gennem tiden, og som på sigt kan have ødelæggende konsekvenser. Nixons forståelse illustrerer, hvordan volden foregår i det skjulte og akkumulerer sig udenfor vores opmærksomhed, hvilket også belyser, hvorfor det ofte er problematisk at forebygge volden – både på et retsligt, politisk og socialt plan. Hans begreb indebærer nemlig, at en handling, der ikke synes voldelig, kan være starten på en ond cirkel, hvis konsekvenser strækker sig langt ud over det enkelte individ. Med udgangspunkt i vores empiri og egne erfaringer vil vi fremhæve tre måder, hvorpå *slow violence* kan appliceres på dette emnefelt.

Første måde er i forhold til almenbefolkningen. I begyndelsen af dette afsnit beskrev vi, hvordan vores egen ageren er påvirket af de voldtægtsmyter, som er bredt accepteret i samfundet. Selvom voldtægtsmyterne fører til, at vi udfører handlinger, som kan forebygge og beskytte os, så er vores handlinger samtidig med til at bekræfte og opretholde myterne. Et eksempel på dette kunne være, at vi beder hinanden om at skrive, når vi kommer hjem om aftenen. I kraft af at vi konsekvent gør dette, er vi med til at bevare en diskurs om, at der er en årsag til, at man skal skrive, når man kommer hjem - altså underforstået at det ikke er garanteret, at man faktisk kommer hjem. Modsat skriver vi ikke til vores veninder, hver gang vi har været sammen med vores partner eller en bekendt, for at informere dem om at vi er okay, da vi ikke anser denne situation

som en potentiel voldtægtssituation. Man kan så undre sig over, hvor god mening det giver, at vi kun er bekymrede for, om hinanden bliver udsat for en overfaldsvoldtægt, når Justisministeriets statistik vurderer, at der er ligeså stor risiko for at blive offer for en partnervoldtægt. Dette illustrerer, hvordan vi, som unge kvinder, også er med til at holde voldtægtsmyterne i live ved at handle på den frygt, der er blevet pålagt os af blandt andet venner, familie og politi. Herved viser almenbefolkningen de formelle og uformelle instanser, at voldtægtsmyterne er valide, og derfor får myterne potentialet til at influere, hvordan kvinder mødes af omverden efter en voldtægt.

En anden måde, hvorpå slow violence kommer til udtryk, er gennem de formelle instanser. Der kan være flere forskellige faktorer, som er afgørende for, hvilken tilgang en fagperson anvender i mødet med voldtægtsofre. Det kan både være mere faglige faktorer såsom ressourcer, erfaringer og arbejdsopgaver, men også mere personlige faktorer såsom ens attituder, normer, værdier og livserfaringer. Jævnfør Nixons begreb om slow violence kan menneskers indflydelse på hinanden fremhæves. Når en politibetjent, som det var tilfældet i Violas fortælling, negligerer alvorligheden af en voldtægtsanmeldelse (Interview 3, ll. 147-151), så kan det have videre konsekvenser for Viola som enkeltindivid og hendes egen anerkendelse af voldtægten, men også sætte en præcedens for, hvordan voldtægtssager kan og bør behandles. Dermed kan en fagpersons negative tilgang have indflydelse på andre fagpersoners behandling af voldtægtsofre i fremtiden, hvilket kan anses for at være et udtryk for slow violence. Her er det relevant at påpege, at en fagperson også kan have en positiv indvirkning på sine kollegaer. Sofia karakteriserer den første betjent hun møder, som både anerkendende og tålmodig (Interview 4, ll. 256-274), hvilket på samme vis kan sætte en præcedens for, at dette er kerneværdier for, hvordan voldtægtsofre bør behandles.

Endelig, så kan en lignende pointe fremhæves omkring voldtægtsofre. Liv beskriver i sit interview, at hun oplever en tendens til, at kvinder ikke bliver hørt, og derfor oftere taber til mænd i retssager om voldtægter. Hun fortæller i denne forbindelse, at hun har en veninde som tabte sin retssag:

“... [min veninde] kom i retten, og hun tabte. Hun havde alt bevismaterialet, men fordi han var en mand, så vandt han [...] Det bliver sværere at snakke højt om, når det er, at man alligevel ikke bliver hørt, fordi man er

en kvinde [...] Det er meget det, der har holdt mig tilbage fra at snakke om det” (Interview 2, ll. 603f, 609f, 618f).

I citatet beskriver Liv, hvordan venindens oplevelser har afholdt Liv fra at anmelde sin egen voldtægt. Mere generelt kan det altså siges, at en kvinde, som har negative oplevelser i sagsbehandlingen af deres voldtægt, kan influere andre kvinders beslutning om at fortælle om deres voldtægtshistorie - både til formelle og uformelle instanser. Når kvinder såsom Liv afskrækkes fra at anmelde deres voldtægt, så vil det være endnu en voldtægt, der ikke fremgår af statistikken, og som derfor bidrager til det mørketal, der er et stort problem indenfor feltet. Det kan have konsekvenser for, hvorvidt formelle instanser har mulighed for at udvikle deres praksis, hvilket kan øge risikoen for, at instanserne bevarer de uhensigtsmæssige tilgange, som skader voldtægts ofre. Desuden vil viden og statistikker om voldtægter blive misvisende, idet nogle voldtægtstyper potentielt negligeres. Derudover kan det også have konsekvenser for, om voldtægter anerkendes, og hvorvidt ofre søger hjælp til behandling af de senfølger, som ofte finder sted efter en voldtægt. Dermed kan manglende anmeldelser have konsekvenser på både individ- og samfundsplan.

Afslutningsvist kan det siges, at ordet voldtægt fortsat anvendes, både juridisk og i daglig tale, i Danmark til at omfavne den nye samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse. Med udgangspunkt i Butlers (2020) forståelse af vold, vil vi argumentere for at den gængse forståelse af begrebet voldtægt primært omhandler den dyadiske vold, som finder sted i selve gerningsøjeblikket. Det er problematisk, idet vi netop har illustreret gennem vores informanter, samt dette diskussionsafsnit, at der findes forskellige former for voldtægt, hvoraf mange ikke involverer egentlig fysisk vold. Derudover vil vi ud fra begreberne om strukturel vold og slow violence argumentere for, at volden også ofte finder sted efter gerningsøjeblikket - i disclosure-processen, hvor offeret møder omverden og dens uformelle og formelle instanser. Vold finder sted i forbindelse med voldtægter, men ikke nødvendigvis kun i den forstand, som er mest åbenlys for almenbefolkningen.

7.1.1.5 Opsamling

Vi startede dette afsnit med at beskrive vores egne oplevelser med at være unge kvinder i et samfund, som fortæller os, at vi skal være bange for at gå alene hjem om aftenen. På den ene side kan det måske virke som en irrationel frygt, idet Danmark generelt har en lav forekomst af overfald og overfaldsvoldtægter, mens det på den anden side også kan anses for at være en realistisk frygt, fordi selvom det er usandsynligt, så er det ikke umuligt. Vi beskrev nogle af de forholdsregler, vi selv tager for at beskytte os selv, hvorefter vi konkluderede, at der er en diskurs i samfundet i dag, som beror på voldtægtsmyter. Disse myter tegner et stereotypet og ensidigt billede af, hvad den "rigtige" voldtægt er, samt hvilke offerreaktioner der betragtes som normative efter en voldtægt. Det har implikationer på både individ- og samfundsplan, og kommer til udtryk på flere forskellige måder - gennem håndteringen af voldtægtsorfres reaktioner og senfølger, men også gennem vores måde at forstå og tale om voldtægt på i Danmark. En central pointe, vi har fundet i dette afsnit, er, hvordan den almene forståelse af vold og voldtægt influerer kvindernes oplevelser. Ordet voldtægt refererer til selve gerningen, og derfor bør volden, som ordet indebærer, finde sted i og begrænse sig til gerningsøjeblikket. Dog har denne diskussion illustreret, at dette langt fra altid er tilfældet, og at volden også ofte forekommer som en usynlig form for strukturel vold, der har vidtrækkende konsekvenser for både individet og samfundet. Ud fra denne argumentation bør volden i forbindelse med voldtægt måske i virkeligheden ikke kun betegne det seksuelle overgreb i sig selv, men også disclosure-processen, som ofte er præget af sekundærviktimisering gennem vold fra uformelle og særligt formelle instanser. Tilsammen kan disse faktorer illustrere, at der i det danske samfund forekommer nogle forskellige normative holdninger til og forståelser af voldtægt, som kan sidestilles med det, som også kendetegner "en voldtægtskultur". Begrebet er ret diffust, men dækker over en række tendenser, der finder sted i det danske samfund. Det kommer tydeligst til udtryk som victimblaming og negligering af voldtægtsens alvorlighed - både for individet og som samfundsmæssigt problem (Everyday Sexism Project Danmark, n.d.).

Voldtægtskultur er ikke et begreb, som vores informanter nævner i deres interviews, men det er vores tolkning, at voldtægtskulturen på forskellige måder kan redegøre for,

hvorfor de har de oplevelser, som de har. Derfor argumenterer vi for, at voldtægtskulturen er en generativ mekanisme.

7.1.2 Politiet - røvhuller eller uvidende?

Dette diskussionsafsnit vil særligt omhandle de oplevelser, vores informanter har med politiet, fordi vi anser disse oplevelser for at have en væsentlig betydning for tre af vores informanter. Hertil vil vi blandt andet inddrage uskyldsformodningen og samtykke. Med udgangspunkt i dette vil vi diskutere, hvorfor de negative oplevelser især ses hos politiet og ikke andre formelle instanser herunder psykologer.

7.1.2.1 Skyldig eller uskyldig?

Liv beskriver i interviewet, hvorfor hun valgte ikke at melde voldtægterne til politiet. Hun fortæller, at hun havde en fornemmelse af, at det i forvejen ville være en *lost cause*, fordi det var sket for lang tid siden, og derfor ville der ikke være en betydningsfuld bevisbyrde - det ville være hendes ord mod hans (Interview 2, ll. 98-101). Under interviewet med Viola beretter hun, hvordan hun møder modstand fra politiet under sin anmeldelse i form af, at de beder hende genoverveje sin anmeldelse, idet den ville få konsekvenser for ham, som hun anklagede (Interview 3, ll. 201-203). Ligeledes fortæller Rosa, at hun har oplevelsen af, at politiet modarbejder hende, mens de støtter hendes eksmand, som voldtog hende adskillige gange samt udøvede psykisk og fysisk vold mod hende (Interview 1, ll. 101f). Sofia beskriver, at hun har følelsen af, at politiet behandler hende dårligt, og at de finder hende og hendes historie ligegyldig (Interview 4, ll. 951-963). Dette kan eksemplificeres med hendes sagsbehandler ved politiet:

“... jeg tror, han er et rigtig sødt menneske. Jeg tror bare nogle gange, han glemmer nogle gange at tage det lidt med på arbejde [...] Det er som om nogle gange, så skinner han lidt igennem, så er det som om mennesket i Oscar kommer frem i ham. Så er jeg sådan, gud du er nok bare sød, og du har nok børn og en kone, der elsker dig. Det kan jeg bare slet ikke forestille mig, når du sidder der og er et røvhul normalt” (Interview 4, ll. 1085-1094).

Citatet viser, hvordan Sofia kun oplever sin sagsbehandlers medmenneskelighed i små glimt. Størstedelen af tiden medfører hans adfærd, at hun ikke kan forestille sig, at han også er et menneske ved siden af sit arbejde, og hun ser ham derfor primært som "*et røvhul*".

Det, der kan siges at gøre sig gældende på tværs af vores informanter, er, at deres disclosure til politiet samt deres syn herpå generelt er af negativ karakter. Hvorfor dette er tilfældet, finder vi særligt interessant og relevant at diskutere. Vi vil argumentere for, at uskyldsformodningen har en implicit effekt på kvindernes oplevelse med disclosure til politiet, fordi formodningen er fundamental for den juridiske forståelse af individet i Danmark. Ved dette menes der, at enhver person, der anklages for en lovovertrædelse eller er mistænkt for en forbrydelse, skal betragtes som uskyldig, indtil vedkommendes skyld er bevist (European Union, 2007, art. 48). Idet vi betragter den enkelte som værende uskyldig til andet er bevist, så pålægges bevisbyrden anklageren - altså skal anklageren bevise, at der er blevet begået en konkret forbrydelse (Lovforslag LSF 85). I praksis betyder dette, at samfundet finder det værre at dømme en uskyldig end at lade en skyldig gå, og dette udgør uskyldsformodningen (Srinivasan, 2021/2022).

Ifølge Justitsministeriet (n.d.) er politiets ansvarsområde at opretholde sikkerhed, fred og orden ved at overvåge lovens overholdelse og håndhæve den gennem efterforskning og retsforfølgelse. På baggrund af beskrivelsen af politiets kerneopgaver kan det siges, at de er en faggruppe, hvis arbejde særligt er præget af uskyldsformodningen. I forbindelse med indførelsen af den nye samtykkebaserede voldtægtslovgivning er det således politiets opgave at balancere hensynet til beskyttelsen af voldtægtsofferet samtidig med at sikre, at den anklagedes retssikkerhed opretholdes, fordi uskyldsformodningen er gældende (Lovforslag LSF 85). Denne balancegang kan siges at være udfordrende for politiet i voldtægtssager af flere årsager.

For at politiet kan understøtte en sigtelse, er det væsentligt, at voldtægtsofferet, som har fremsat anklagen, kan bevise, at en forbrydelse har fundet sted. Ud fra beskrivelserne fra vores informanter kan dette anses som vanskeligt i voldtægtssager, fordi informanterne ikke melder deres voldtægt lige efter, det er sket, og af den grund går en væsentlig del af den fysiske bevisbyrde tabt. Som Sofia fortæller under interviewet,

fundt hun det ikke muligt at anmelde sin voldtægt lige efter hændelsen. Hun var i en tilstand, hvor hun ikke kunne håndtere modgang, fordi det ville have fatale konsekvenser for hende selv (Interview 4, ll. 1140-1146). I et forsøg på at sikre beviser på at hun var blevet voldtaget, gemte hun det tøj, som hun havde på under selve voldtægten. Under en interaktion med politiet blev hun gjort opmærksom på, at tøjet ikke kunne anvendes som bevismateriale, idet det ikke var blevet opbevaret under de rigtige forhold (Interview 4, ll. 907-918). Således er det stærkeste og mest ubestridelige stykke bevis på, at hun havde været udsat for en forbrydelse, blevet udeladt af Sofias sag. Dermed er der også en risiko for, at det i sidste ende bliver et spørgsmål om ord mod ord, og hvilken part der anses som mest troværdig.

Det, at voldtægtssager ofte ender i et spørgsmål om ord mod ord, kan siges at være særligt sårbart for voldtægtsofferet. Vi vil argumentere for, at disse situationer især er svære for kvinder, idet der ifølge Skov og van Mastrigt (2021) eksisterer en voldtægtsmyte om, at kvinder lyver om at være blevet voldtaget. Voldtægtsmyten hævder, at kvinder lyver i tilfælde, hvor de fortryder frivillig sex, og derfor kalder de det for voldtægt i forsøget på at beskytte dem selv. En konsekvens af denne voldtægtsmytes eksistens er, at kvinder mødes med mistro og skepsis, når de vælger at anmelde deres voldtægt. Dette kan understøttes af Srinivasan (2021/2022), som beskriver, at sager vedrørende seksuelt overgreb herunder voldtægt forfølges af en skepsis mod kvinder alene grundet deres køn.

I forlængelse heraf vil vi argumentere for, at myten understøttes af kendskabet til falske anklager⁹. En dansk undersøgelse af Laudrup et al. (2009) anslår, at omtrent 7% af alle voldtægtsanmeldelser er opdigtede, og dermed kan klassificeres som falske. Falske anklager kan betragtes som værende problematiske af flere årsager. På den ene side inkriminerer de en uskyldig person og medfører unødvendig brug af ressourcer, og på den anden side kan de medvirke til, at andre voldtægts ofre bliver tilbageholdende og bange for at anmelde deres voldtægt af frygt for ikke at blive troet på (Hilden & Jensen, 2019). På baggrund af dette, særligt det førstnævnte, vil vi argumentere for, at falske anklager kan have indflydelse på, hvordan voldtægts ofre opfattes, mødes og

⁹ En person anklages for en handling, der ikke har fundet sted, hvor der ændres forklaring undervejs, eller hvor der i lovens forstand ikke har været tale om en voldtægt (Hilden & Jensen, 2019).

behandles af politiet. Eftersom vi ikke vil dømme en uskyldig, og vi har kendskab til, at der eksisterer falske anklager, så vil vi være mere tilbøjelige til at møde og behandle et voldtægtsoffer med skepsis. Begrundelsen for dette ligger i tanken: Hvad nu hvis vedkommende lyver? Som beskrevet tidligere optræder denne skepsis særligt i vores informanternes møde med politiet. Dog forekommer den også under disclosure med uformelle instanser, hvilket Viola eksempelvis oplever med sin far og faster. Mens Viola er sammen med sin faster og far, kommer de til at snakke om selve voldtægten, og hvordan Viola har det. Under samtalen udtaler Violas far, at Asbjørn, voldtægtsudøveren, måske ikke var bevidst om, at Viola havde sagt nej og ikke ønskede samleje, fordi hun ikke kæmpede imod eller sagde nej, men lå stille under hændelsen (Interview 3, ll. 652-666). Et andet eksempel på denne skepsis er, da Livs veninde nægter at tro på, at Liv har været udsat for voldtægt i sit forhold. Hun råder desuden Liv til at passe på med, hvad hun siger, fordi det kan ødelægge Emils, voldtægtsudøverens, liv (Interview 2, ll. 133-138). Med udgangspunkt i eksemplerne vil vi argumentere for, at det ikke alene er politiet, som er influeret af bevidstheden om falske anklager samt grundantagelsen om at alle er uskyldige, indtil andet er bevist - de gør sig ligeledes gældende for den almene borger.

Det kan synes problematisk, at falske anklager har den negative effekt på tilgangen til voldtægtssager og dermed voldtægts ofre. I og med at det anslås, at kun 7 % af voldtægtsanmeldelser i Danmark kategoriseres som falske (Laudrup et al., 2009), kan det udledes, at der er større statistisk sandsynlighed for, at et offer taler sandt og har været udsat for en forbrydelse, end at det lyver. Hertil skal det tilføjes, at der fortsat er et stort mørketal, og derfor kan det antages, at den faktiske andel af falske anklager er lavere. Således kan det diskuteres om falske anklager i visse tilfælde kan komme til at vægte højere eller fylde mere, end de egentlig gør i de eksisterende statistiske opgørelser. Dette understøtter vores argument om, at uskyldsformodningen er stærkt forankret i politiet såvel som i almenbefolkningen.

Et andet perspektiv, som kan give en mulig forklaring på, hvorfor kvinderne oplever, at voldtægtsudøveren bliver taget i forsvar og beskyttet mere end ofre, er Butlers (2020) begreb om *grievability*. Begrebet anvendes til at beskrive, at en population eller et individ anses som værdifuld nok til at blive sørget over. Ifølge Butler relaterer *grievability* sig ikke kun til, hvorvidt en afdød kan og bør sørges over, men også til

hvorvidt en levende persons liv anses for så vigtigt, at det ville være værd at sørge over, hvis det blev tabt. Altså betyder det, at alle menneskeliv ikke har samme værdi, og det har indflydelse på, hvordan de behandles af omverdenen. Butler anser kvinder for at være en befolkningsgruppe, som i nogle henseender er *ungrievable*. Med udgangspunkt i den forståelse kan politiets håndtering af kvinderne forstås på den måde, at de "blot" efterlever den grad af grievability, som samfundet tillægger kvinder. De anser dem som værende af mindre værdi - og behandler dem derfor derefter. Som Rosa beskriver det: "... *mine ord, de er løgn. Min eksmands ord er sandheder. Det er det, man møder i det offentlige*" (Interview 1, l. 706f). Rosas citat kan tolkes som, at der er en generel forestilling om, at kvinder er mere tilbøjelige til at lyve. Denne forestilling vil vi, med udgangspunkt i Butlers begreb, argumentere for, kan forekomme, fordi kvinder ikke tillægges samme værdi og betydning som mænd. Rosas citat illustrerer ligeledes en af Butlers (2020) andre væsentlige pointer; at social interdependens er et vilkår ved menneskets eksistens. Som menneske skal vi altid forholde os til noget andet - en situation, et andet individ eller en institution. Denne afhængighed medfører, at vi er særligt sårbare over for at blive svigtet af de instanser, som vi er afhængige af i vores dagligdag. Denne interdependens og sårbarhed er et faktum, som er kendetegnende for hele livet, selvom den varierer alt efter, hvilken kontekst man befinder sig i. Butler argumenterer desuden for, at fordelingen af dependens i høj grad afhænger af kønsforskelle - forestillingen om, at maskuline figurer er mere uafhængige end feminine. På samme måde som dependens påvirker vores sårbarhed, så har dependens også indflydelse på vurderingen af grievability - det er altid *den anden*, som vurderer individets værdi. Dette illustreres i Rosas citat, hvor politibetjenten, en mand, udgør den anden, og dermed har potentialet til at vurdere Rosas grievability. Dette perspektiv vil Butler generalisere til at omhandle alle kvinder i enhver kontekst.

Vi finder det essentielt at pointere, at vi ikke tilslutter os denne antagelse om, at kønnet alene er årsag til, at kvinder har negative oplevelser med disclosure til politiet, som i vores informanternes tilfælde, ofte er mænd. Det, som vi tilslutter os i Butlers anvendelse af grievability, er, at voldtægtsmyter, der negligerer eller stereotypiserer kvinders voldtægter, blandt andet er et produkt af kvinders vurderede grievability - at deres liv generelt er mindre værd end mænds. Køn kan dermed i nogle tilfælde være en faktor, som har indflydelse på kvindernes oplevelser, men det er langt fra den eneste.

På baggrund af ovenstående vil vi argumentere for, at voldtægtsofferet oftest vil stå i en svagere position end voldtægtsudøveren, fordi vores menneskesyn i juridiske sammenhænge er stærkt præget af uskyldsformodningen. Det, at vi anser mennesket som værende uskyldigt, til andet er bevist, pålægger voldtægtsofferet et enormt ansvar for at bevise, at hun har været udsat for en forbrydelse. Dette kan være vanskeligt i mange voldtægtssager, fordi kvinderne ikke anmelder voldtægten lige efter, og derfor sikres de fysiske beviser på voldtægten ikke. Der findes forskellige forklaringer på, hvorfor kvinderne ikke anmelder. En mulig forklaring er, at kvinderne befinder sig i en choktilstand, som gør dem ude af stand til at forholde sig til, at de er blevet voldtaget, og dermed agere derpå. En anden mulig årsag er, at kvinderne frygter, hvordan de vil blive mødt, når de vælger at anmelde voldtægten. Idet Sofia afholder sig fra at anmelde det umiddelbart efter voldtægten, så vil den primære bevisbyrde bestå i hendes egne ord og erindringer af hændelsen. Således pålægges politiet ansvar for at vurdere, hvorvidt voldtægtsofferet fortæller sandheden eller lyver. Det, at sagens afgørelse vurderes på baggrund af politiets vurdering, kan synes problematisk, eftersom der eksisterer en forestilling om, at kvinder ofte lyver og fremsætter falske anklager om voldtægt. Dog skal det påpeges, at denne forestilling formentlig er ubevidst, og derfor ikke bliver indtaget intentionelt. Det kan således siges at være en tilgang, som politiet ikke nødvendigvis bevidst arbejder ud fra, men som eksisterer i deres forestilling og forventning til, hvordan voldtægtssager plejer at tage sig ud.

Vi vil argumentere for, at det ovenstående understøtter vores tidligere pointe med, at der udøves slow violence mod kvinder, som har været udsat for en voldtægt, fordi de på forhånd vurderes som værende utroværdige. Denne forestilling om, at kvinder lyver, kan siges at præge omverdenen og medvirke til, at de møder kvinderne med mistro og skepsis, fordi det er værre at dømme en uskyldig end at lade en skyldig gå fri. Dermed kan uskyldsformodningen siges at være af ambivalent funktion. På den ene side beskytter den uskyldige fra at blive dømt, men på den anden side beskytter den skyldige i sager, hvor det kan være svært at bevise, at en forbrydelse har fundet sted. Sidstnævnte kan antages at være tilfældet i mange voldtægtssager. Til trods for dette vil vi fortsat argumentere for, at uskyldsformodningen er anvendelig og vigtig indenfor mange forskellige aspekter af det danske retssystem, men også for vores forståelse af individet i juridiske sammenhænge.

7.1.2.2 Samtykke - sex eller voldtægt?

Som beskrevet i opgavens tidligere kapitel 2. *Historisk baggrund*, så har pornografien eksisteret og været en integreret del af den moderne kultur i årtier. Forskellen på nu og 1970'erne er særligt adgangen og tilgængeligheden. Hvor individet førhen aktivt skulle opsøge pornografi fysisk eksempelvis i butikker eller biografer, så er pornografien blevet mere tilgængelig, da enhver, som har adgang til internettet, kan tilgå det (Srinivasan, 2021/2022). Harder (2023) argumenterer for, at pornografi er blevet uundgåelig i den moderne digitale verden, fordi internettet tillader, at vi konstant kan eksponeres for pornografien. Vi vil argumentere for, at pornografien kan have indflydelse på individets forståelse af, hvad sex er, og derved også hvad samtykke er. I kraft af dette og at samtykke udgør en så væsentlig del af den nye lovgivning omkring voldtægt, så kan det derfor antages, at pornografi har en indvirkning på, hvordan voldtægts ofre bliver mødt af omverdenen under disclosure. Dog er det vigtigt for os at understrege, at vi ikke laver sammenslutningen, at det, at se porno, er ensbetydende med, at individet har større sandsynlighed for at begå overgreb mod andre. Med andre ord er porno ikke lig med voldtægt.

På den ene side kan pornografisk materiale bidrage til at normalisere og fremme positive og sunde forståelser af sex og samtykke, eksempelvis ved at illustrere kommunikation om ønsker og grænser. Dette kan være med til at give seerne noget at forholde sig til og navigere ud fra. På den anden side kan visse typer af pornografi have en negativ virkning på vores forståelse af samtykke og sex. Visse former for porno præsenterer en ensidig og urealistisk fremstilling af sex, hvor samtykke ikke er tydeligt og/eller respekteres. For eksempel kan noget pornografisk materiale fremstille situationer, hvor en af parterne ikke udtrykker tydeligt samtykke, men trods dette ser ud til at nyde den seksuelle aktivitet. Dette kan medføre misforståelser eller forkerte opfattelser af, hvad der udgør samtykke, og dermed også hvordan man giver samtykke (Harder, 2023).

At forstå samtykke som en aktiv og klar indikation på lyst til en handling er afgørende, men det er også vigtigt at erkende den kompleksitet, der kan opstå, når det kommer til at afgøre, hvad der udgør samtykke (DR Studie, 2024). Ordet samtykke antyder en klar og entydig godkendelse, dog vil vi argumentere for, at det i praksis ikke kan opstilles

så sort-hvidt. Samtykke kan være mere nuanceret og subjektivt, og derfor kan det også lettere misforstås grundet denne variation i, hvordan det udtrykkes og forstås.

For det første kan samtykke udtrykkes på forskellige måder, både verbalt og nonverbalt. Mens nogle mennesker er direkte og udtrykker deres samtykke med ord, kan andre udtrykke det mere subtilt gennem kropssprog, øjenkontakt eller andre nonverbale signaler. Problemet opstår, når disse signaler tolkes forskelligt af forskellige mennesker, hvilket kan føre til misforståelser og tvetydighed. Desuden kan samtykke også være betinget af en persons følelsesmæssige eller mentale tilstand på det pågældende tidspunkt. En person kan give samtykke til en handling i en bestemt situation, men senere fortryde eller ændre mening i situationen. Således er det væsentligt at erkende, at samtykke ikke er af statisk karakter, men det kan variere afhængig af konteksten og tiden. Vi vil argumentere for, at i henhold til voldtægtssager kan misforståelser og subjektive vurderinger af, hvad der udgør samtykke, gøre politiets arbejde ekstremt udfordrende. Når det er et spørgsmål om ord mod ord, og der ikke er klare beviser for samtykke eller mangel på samme, kan det være svært at afgøre, hvad der virkelig skete under en påstået voldtægt. Politiet står over for opgaven med at afveje forskellige versioner af begivenhederne og forsøge at afdække sandheden, mens de navigerer gennem komplekse følelsesmæssige og juridiske spørgsmål. Dette kan være en anden forklaring på, hvorfor kvinderne oplever at blive mødt med skepsis fra politiet - begge sider af historien kan i princippet være sande. Derfor bliver deres møde med politiet negativt, idet kvinderne ikke føler, at de bliver hørt og anerkendt for deres historier. For at adressere disse udfordringer er det vigtigt for politiet at have en dyb forståelse af den komplekse karakter af samtykke samt at være opmærksom på de forskellige måder, det kan udtrykkes på. Dette indebærer også, at politiet bør være opmærksom på, at misforståelser kan forekomme, og dermed bør de være påpasselige med at forkaste en af parternes udlægninger, idet deres fortolkning af situationen kan have været anderledes end den andens.

Vi finder det væsentligt at reflektere over samtykkeloven - har den haft ønskede effekt, eller har den egentlig skabt flere gråzoner, som problematiserer voldtægtssager yderligere? Eftersom Straffelovens forståelse af, hvad en voldtægt er, er blevet udvidet til at inkludere samleje, der er ufrivilligt, eller hvortil der ikke er givet samtykke (Lovforslag LSF 85), kan processen for politiet være blevet mere kompliceret. Årsagen til

dette er, at samtykke har en flertydig definition, hvilket kan siges at skabe flere gråzoner, idet det kan være vanskeligt at afgøre, hvad der udgør samtykke - især i tilfælde, hvor det er ord mod ord. Således vil vi argumentere for, at samtykkeloven på sin vis har gjort det sværere at bevise skyld i voldtægtssager grundet manglende enighed om definitionen på samtykke. Omvendt, som det blev præsenteret i 2. *Historisk baggrund*, så er antallet af anmeldelser steget markant efter indførelsen af loven, hvilket kan indikere, at samtykkeloven bevirker en større bevidsthed om vigtigheden af samtykke i seksuelle interaktioner. Det, at der skabes bevidsthed, kan siges at have potentiale for at ændre kulturelle normer og skabe et miljø, hvor samtykke findes mere væsentligt, da det prioriteres og fremhæves i retslige sammenhænge. Det kan medføre, at voldtægts ofre mødes på en mere anerkendende måde, og dermed resultere i, at de tør åbne op og fortælle om deres voldtægt. Dog gør dette sig ikke gældende hos vores informanter. Derfor kan samtykkeloven betragtes som et skridt i den rigtige retning for at kunne normalisere samt skabe fokus og dermed anerkendelse for ofre og deres voldtægtshistorier. Dog vil vi argumentere for, at den ikke er løsningen på alle de problematikker, som eksisterer i forbindelse med voldtægtssager.

7.1.2.3 Anerkendelse som bindeled

Vi finder det interessant at diskutere, hvorfor karakteren af kvindernes oplevelser varierer afhængig af hvilken formel instans, de deler deres voldtægtshistorie med. Vi vil argumentere for, at begrundelsen for disse forskelligartede oplevelser kan forklares ud fra instansernes formål.

For at skabe en forståelse af hvordan instansernes formål kan siges at have betydning for kvindernes oplevelse, vil vi eksemplificere dette gennem sammenligningen af politiets og psykologernes arbejde. Når vi ser på politiets og psykologers tilgang til voldtægts ofre, er det afgørende at erkende, at de opererer inden for forskellige rammer og med forskellige formål. Politiet har som primær opgave at finde sandheden og identificere, om der er sket en forbrydelse. Derfor vil politiets fokus være på at indsamle beviser, herunder vidneudsagn og fysiske beviser, der potentielt kan føre til en retssag og en eventuel domfældelse. Denne tilgang kan siges at være en mere objektiv undersøgelse af hændelsen, hvor voldtægts offerets psykologiske og følelsesmæssige behov ikke nødvendigvis tilgodeses eller prioriteres i samme grad. Psykologers tilgang kan

beskrives som mere empatisk, lyttende samt personcentreret, fordi deres primære fokus er individet herunder vedkommendes mentale og følelsesmæssige velvære, eksempelvis at hjælpe voldtægtsofferet med at bearbejde og forstå det traume, som hun har været udsat for, samt de problematikker som kan være en følge af traumet. Dette kan indebære diverse terapeutiske interventioner. Repræsentanten fra Center for Voldtægts ofre, Gødstrup, beskriver, at det centrale i en psykologs arbejde med voldtægts ofre er anerkendelse og at få voldtægtsofferet til at forstå, at det ikke er vedkommendes skyld, at han eller hun er blevet voldtaget. Hun uddyber og fortæller, at det således ikke er psykologers opgave at forholde sig til, hvad der er sandt, og hvad der reelt er sket under selve hændelsen (Bilag 8.1). Eftersom psykologer og politibetjente har forskellige formål og rammer for at forstå en hændelse såsom en voldtægt, så betyder det, at de også vil møde ofrene forskelligt. Som Sofia beskriver det under interviewet, så ydede hendes psykolog en enorm støtte, anerkendelse og forståelse for hende og hendes reaktioner efter hændelsen (Interview 4, ll. 544-548), hvorimod hun oplevede, at politiet nærmere modarbejdede hende og hendes voldtægtshistorie (Interview 4, ll. 951-983). Denne forskel på mødet hos forskellige instanser fremhæver en repræsentant fra Voldtægts ofres Vilkår også. Vedkommende beskriver, at det ikke er alle institutioner eller steder, som har samme tilgang til eller viden om voldtægt og ofrene heraf. Det har betydning for ofrene, særlig ved mangel på forståelse, da det leder til at ofrene føler sig tabt eller misforstået. Repræsentanten understreger, at det gør sig især gældende inden for retsvæsenet, herunder politiet (Bilag 8.2).

Med udgangspunkt i ovenstående kan det argumenteres for, at både psykologers og politibetjentes tilgang til voldtægts ofre er dybt forankret i deres faglige formål og forståelsesramme, og at denne forskel i tilgang kan have betydelige konsekvenser for voldtægts ofrenes oplevelse med at dele deres voldtægtshistorie. Som en repræsentant fra organisationen Joan-Søstrene argumenterer for, så har og skal de forskellige instanser have forskellige opgaver, tilbud og funktioner, fordi voldtægtssager er komplekse, og derfor spiller de alle en væsentlig rolle for, at kvinder kan komme sig godt over en voldtægt (Bilag 8.3). Derfor er det vigtigt at overveje, hvordan disse fagfolk kan arbejde sammen på tværs af deres forskellige roller for at sikre den bedst mulige støtte og retfærdighed for voldtægts ofrene. Repræsentanten fra Center for Voldtægts ofre, Gødstrup, fremhæver væsentligheden i, at kvinderne bliver mødt positivt, når de åbner op og deler, hvad de har været udsat for, fordi en god oplevelse med disclosure kan

fordre, at kvinderne tør række ud en anden gang (Bilag 8.1). Vi udleder, at det, at blive mødt, med andre ord kan beskrives som anerkendelse. Det er yderst centralt i arbejdet med voldtægts ofre at anerkende dem og deres historie, fordi det tildeler dem værdi som person. Som Viola beskriver det:

“... det, der har påvirket mig mest, er måske, at jeg kunne blive rørt over, hvis folk siger, det forstår jeg virkelig godt, hvis det er hårdt. Altså meget anerkendende [...] Det der med, at jeg forstår virkelig godt, hvis det påvirker dig, og hvis du er ked af det, og hvis du synes, det er hårdt. Det har været noget af det rareste at få at vide” (Interview 3, ll. 535-540).

Sofia deler ligeledes Violas oplevelse af vigtigheden af anerkendelse. Da Sofia vælger at anmelde sin voldtægt, bliver hun mødt af en ung politibetjent, og hun beskriver mødet således:

“... der var de [politibetjentene] sådan, du kommer ind, du skal ikke være her [forhallen]. Der følte jeg mig egentlig sådan, okay der er faktisk nogen, der bekymrer for, hvordan jeg har det [...] Han [politibetjenten] var bare så sød til konstant at sige sådan, bare så du ved det, jeg tror godt på dig. Det kan godt være det bliver svært, men jeg tror på dig [...] Enormt omsorgsfuld og enorm god til at sige sådan, tag det roligt, jeg har fri klokken sytten, klokken er elleve, hvis du vil være her til klokken nitten, så kan vi også godt være det” (Interview 4, ll. 236-238, 256-258, 267-269).

Gennem sine speech-acts giver betjenten Sofia sin anerkendelse, og derved skaber han tryghed og udviser tiltro til hendes oplevelse, hvilket har en positiv indvirkning på Sofia. Yderligere beskriver Sofia, at hun fandt det lettere at åbne op overfor den unge politibetjent, fordi han selv var sårbar, idet det var en af hans første afhøringer. Sofia fortæller, at politibetjentens kollegaer tjekkede op på ham løbende, mens han afhørte Sofia. Ifølge Sofia medvirkede betjentens usikkerhed og sårbarhed til, at hun følte, at de var på lige fod, og magtbalancen ikke var lige så asymmetrisk som forventet (Interview 4, ll. 243-265). Baseret på Violas og Sofias beskrivelser vil vi argumentere for, at til trods for at fagpersoner tjener forskellige formål og har forskelligartede rammer, så bør anerkendelse være et fælles fokuspunkt, idet det kan skabe en følelse hos

voldtægtssofrene, at de egentlig har en betydning, hvilket gør, at det er lettere for dem at åbne op og dele deres historie. Som Butler beskriver det ud fra begrebet grievability, så vurderer vores medmennesker vores eksistens - vores betydning og værdi. Af den grund vil vi argumentere for, at anerkendelse er yderst centralt for individet og dets meningsdannelse. Uden anerkendelse fra omverdenen - politibetjenten, psykologen, moren eller vennen - vil individets mening være vanskelig at identificere og skabe.

Vi er bevidste om, at både Butler og Honneth bruger begrebet anerkendelse, og at deres forståelser er forskellige. I specialet anvender vi primært Honneths forståelse af begrebet. Ifølge Honneth indebærer anerkendelse en positiv værdi - når anerkendelse tildeles en person, så indikeres det samtidig, at personen har en værdi. Butler kritiserer dette, fordi hun antager, at det indikerer, at individet allerede er et subjekt. I stedet argumenterer Butler for, at individet først bliver et subjekt, når det anses som anerkendelsesværdigt. Her kan hendes begreb om grievability inddrages, hvor hun eksempelvis anser kvinder for at være en gruppe, som i nogle tilfælde er ungrievable - de er ikke anerkendelsesværdige. Som nævnt tidligere, så forstår Butler, at alle mennesker er socialt dependente og at det enkelte individs værdi dermed vurderes af den anden. Honneth giver udtryk for, at han deler samme overbevisning og understreger ligeledes betydningen af det sociale i forbindelse med anerkendelse. Dog argumenterer Butler selv for, at hun ser anerkendelse som en mere dynamisk og strukturel proces, mens Butler anser Honneths forståelse for at være mere dyadisk og punktlig. Som konklusion på dette vil vi derfor argumentere for, at Honneth og Butler bruger anerkendelse på to forskellige måder. Dette er formodentlig forårsaget af, at de kommer fra to forskellige metateoretiske positioner. Derfor argumenterer vi for, at den ene teoretikers forståelse ikke udelukker den anden, men at de på hver sin måde bidrager til forståelsen af begrebet anerkendelse (Butler, 2021a; Honneth, 2021a; Butler, 2021b; Honneth 2021b).

7.1.2.4 Opsamling

Dette diskussionsafsnit fokuserer på kvinders oplevelser med politiet i forbindelse med anmeldelser af voldtægt. Diskussionen omhandler flere centrale emner, herunder betydningen af uskyldsformodningen, samtykke, og hvordan disse faktorer påvirker politiets tilgang til voldtægtssager. Uskyldsformodningen, et centralt princip i dansk ret, kan siges at have stor indflydelse på politiets arbejde, især i voldtægtssager, hvor

bevismaterialer ofte er begrænsede. Derudover kan forestillinger om falske anklager påvirke politiets vurdering, hvilket medfører, at der opstår skepsis omkring kvinders fortællinger. Samtykke er et andet vigtigt aspekt, der diskuteres. Pornografiens indflydelse på vores forståelse af samtykke, samt den subjektive karakter af samtykke, komplicerer politiets arbejde med at vurdere voldtægtssager. Samtykkeloven, selvom den har øget opmærksomheden omkring samtykke, har skabt nye udfordringer ved at udvide begrebet voldtægt og dermed skabe gråzoner. Vi anser forestillingen om hyppigheden af falske anklager samt forståelsen af samtykke som generative mekanismer for kvindernes oplevelser. Det er vores forståelse, at faktorer såsom uskyldsformodningen og pornografi har en virkning på disse mekanismer. Endelig diskuteres forskellen i politiets og psykologers tilgang til voldtægtsofre. Mens politiet primært fokuserer på at indsamle beviser, har psykologer typisk en mere empatisk og individcentreret tilgang til at støtte ofre gennem deres traume. Disse forskelle i tilgang kan påvirke, hvordan voldtægtsofre oplever deres møde med myndighederne.

Samlet set belyser denne del af diskussionen kompleksiteten i politiets arbejde med voldtægtssager og de udfordringer, de står over for i at balancere retssikkerhed, samtykke og anerkendelse af ofre. Disse forudsætninger, som politiet arbejder ud fra, kan medvirke til, at kvinderne beretter primært negativt om politiet og deres håndtering af voldtægtsofre.

7.1.3 Tillid

Under interviewet med Sofia beskriver hun, hvordan det at gå til politiet og anmelde sin voldtægt føles lidt som at overlade det dyrebareste, hun har i nogle andres hænder. Hun beskriver det som at give et andet menneske ansvaret for et arvestykke fra ens oldemor, hvorefter man bare kan stå og se til, mens de kaster det i Limfjorden. Det føles utroligt magtesløst, når man er så sårbar overfor andre og udviser tillid til, at de kan hjælpe en, og man så bare bliver ligegyldiggjort, sådan som Sofia oplever det (Interview 4, ll. 951-971). Tillid er noget, der er grundlæggende for os danskere. Faktisk er vi verdensmestre i social tillid, og dermed er vi dem i verden, der mener, at vi bedst kan stole på andre mennesker (Svendsen, 2020). Vores empiri viser dog, som det udtrykkes hos Sofia ovenfor, at tilliden ikke altid bliver indfriet. Eftersom vi har så stor tillid til hinanden i Danmark, så gør det måske også ekstra ondt, når denne tillid bliver

brudt. I det følgende afsnit vil vi særligt have fokus på informanternes negative oplevelser med politiet. Desuden vil det diskuteres, hvorvidt det er hensigtsmæssigt at have så stor tillid til hinanden i samfundet.

Ifølge Bernstein (2011) er vi som mennesker afhængige af hinanden. Vi er afhængige af, at der er nogen, der varetager de forskellige funktioner i samfundet, for eksempel at der er nogen, som producerer og leverer vores varer til supermarkedet, så vi kan handle ind og lave mad til familien. Ligeledes er vi afhængige af, at der er nogen, der kan passe vores børn, mens vi selv går på arbejde og bidrager til, at andre funktioner og institutioner i samfundet kan eksistere. Alle vores skæbner er interrelaterede, og derfor kan vi ikke nøjes med at bekymre os om os selv og vores nærmeste (Butler, 2020). Vi er med andre ord nødt til at have tillid til hinanden, for at samfundet kan fungere. Tillid bliver defineret som troen på et positivt resultat af en forpligtelse fra et andet menneske. Tillid er hermed til stede, når et individ tror på, at en anden person har kompetencerne til at varetage en bestemt sag eller opgave. Det, at have tillid til andre, kræver således, at individet løber en risiko, idet man risikerer, at den anden person ikke overholder sine forpligtelser. Individet finder først i fremtiden ud af, om tilliden var rigtigt eller forkert placeret (Zittoun, 2014). Når vi har tillid til andre, så gør vi os sårbare overfor dem med troen på, at de ikke vil udnytte denne sårbarhed (Butler, 2020). For eksempel må vi have tillid til, at politiet tager os alvorligt, når vi er sårbare og kommer til dem for at anmelde en forbrydelse, som vi har været udsat for. Hvis ikke vi har tillid til sådanne autoriteter, så tør vi ikke gå til dem, og så mister de deres funktion i samfundet, hvilket i sidste ende kan resultere i, at vores samfund heller ikke fungerer.

Ud fra en dansk forståelse er et velfungerende samfund således baseret på en tillid og afhængighed imellem borgerne, som bygger på, at vi hver især bidrager til, at samfundet kan fungere, samt at vi behandler hinanden godt. Denne tillid kan dog blive brudt, hvis individet for eksempel oplever, at nogen ikke varetager de opgaver, som forventes af dem, eller de ikke behandler andre godt. Bernstein (2011) bruger voldtægt som et eksempel på, hvornår tilliden mellem to mennesker bliver brudt. Under en voldtægt tager et menneske hele kontrollen over et andet menneske, og denne krænkelse af ens krop og overskridelsen af ens grænser gør, at offeret kan få en følelse af ikke at føle sig beskyttet, hvilket kan lede til, at offeret mister tilliden til samfundet og andre

mennesker. Når tilliden til verden bliver brudt, så skal individet genopbygge denne tillid, før vedkommende igen kan føle sig tryk blandt andre. Vi argumenterer for, at dette kræver, at individet vil blive mødt tillidsfuldt og anerkendende af andre mennesker, således at man igen vil blive overbevist om, at man kan stole på andre. På baggrund af empirien i dette speciale kan der argumenteres for, at den måde, som kvinderne bliver mødt på af særligt politiet, er med til at svække kvindernes tillid til samfundet, idet de ikke oplever, at deres sag bliver taget alvorligt. Dette ses i ovenstående beskrivelse af Sofias oplevelse med politiet, men det kommer også til udtryk hos de andre informanter. Eksempelvis hos Rosa, der beskriver, hvordan hendes eksmands ord bliver taget for gode varer af politiet, mens hendes udtalelser bliver anset for at være løgne (Interview 1, l. 706f). Rosa oplever altså at blive behandlet anderledes af politiet end hendes eksmand, og det gør, at Rosa mister tilliden til et retfærdigt retssystem, som jo har til opgave at se objektivt på sagen.

Idet at tilliden udfordres eller brydes i mødet med politiet, skabes der tvivl om, hvorvidt kvinderne kan stole på andre mennesker. I og med at kvinderne er blevet voldtaget, er deres tillid til, at andre mennesker vil dem det godt, allerede usikker. Da de efterfølgende anmelder voldtægten til politiet, antages det, at kvinderne fortsat har tillid til, at de lever op til deres funktion, nemlig at sikre og kontrollere at lovene overholdes. Kvinderne sætter sig selv i en yderst sårbar position, idet de fortæller politiet om en meget intim oplevelse og sætter deres lid til, at politiet vil gribe dem og hjælpe dem. Da kvinderne ikke oplever at blive grebet, bliver deres tillid brudt igen. Den grundlæggende antagelse, individet har om, at samfundet skal gribe en, falder fra hinanden, og kvinderne kan herefter begynde at miste tilliden til, at andre af samfundets funktioner vil blive varetaget. Det, at vi mister tilliden til samfundet, kan anses som problematisk, da det slår skår i vores forestilling om, at det danske samfund er baseret på gensidig tillid til hinanden. På baggrund af ovenstående vil vi argumentere for, at samfundet er nødt til at blive bevidst om den mistillid, der eksisterer til visse instanser, før vi kan omdanne mistilliden til tillid.

Det, at vi har et samfund, der er bygget så fast op omkring tillid, gør, at vi er nødt til at være sårbare overfor hinanden og lægge en del af os selv i andres hænder. Dette anses ikke nødvendigvis som en fordel. Kan vi have for meget tillid til vores institutioner? Eftersom vi er så afhængige af hinanden, har vi også lettere ved at blive skuffede

over andre, fordi vi er vant til, at vores forventninger og krav bliver efterlevet. Idet vi fra starten af forventer, at vi bliver grebet af systemet, og at vi har en positiv oplevelse med det, så er det svært ikke at blive skuffet, hvis oplevelsen afviger en smule fra dette. Med andre ord kan man sige, at fordi vi lever i et tillidsfuldt samfund, så forventer vi, at tilliden er givet på forhånd. Dette kan således også siges at ligge til grund for kvindernes negative oplevelser, både med formelle og uformelle instanser. Dette leder os til en undren over, hvorvidt vi overhovedet kan forvente, at samfundet kan leve op til de krav, vi stiller til det?

Her kan Butler (2020) og hendes begreb om globale forpligtelser inddrages. Butler beskriver globale forpligtelser, som nogle forpligtelser, der kommer alle mennesker til gode, for eksempel at stoppe hungersnød, og som vi derfor alle har et ansvar for at opfylde. Det kan antages, at det, at vi bør have tillid til hinanden, er en global forpligtelse, fordi det er noget, som kan komme os alle til gode, hvis vi kan stole på, at vi har hinandens tillid og ikke misbruger den. Butler (2020) er kritisk over for, hvorvidt det overhovedet er opnåeligt, at vi kan opfylde globale forpligtelser. Dette kan ligeledes overføres til det, at vi alle skal kunne have tillid til hinanden, idet det kan være forskelligt, hvordan man ser denne tillid, og dermed om man opfylder den. Således kan man overveje, om politiet føler, at de har udvist tillid til vores informanter, men at kvinderne ikke oplever det sådan, fordi de ser tillid som noget andet, end politiet gør. Tillid bliver dermed et fortolkningsspørgsmål, og det vil altid være subjektivt, om man føler, at den tillid, man giver andre, bliver indfriet. Derfor kan vi måske ikke forvente, at samfundet lever op til de krav, vi stiller til det, fordi vi alle har forskellige forestillinger om, hvor store disse krav skal være, og hvorvidt vi som borgere samt institutioner opfylder disse krav.

Yderligere kan det være relevant at vende tilbage til diskussionen i afsnit 7.1.2.1 *Skyldig eller uskyldig?*, hvor vi diskuterede uskyldsformodningen. Fordi politiet arbejder ud fra en tese om, at vi i retssystemet hellere vil lade en skyldig gå end at dømme en uskyldig, så gør det, at de er nødsaget til at have nogle stærke beviser for, at den anklagede er skyldig, hvilket der, som nævnt, ofte ikke er i voldtægtssager. Således vil politiet have svært ved at give kvinderne det, som de ønsker, når de anmelder en voldtægt, nemlig at udøveren bliver dømt. Dermed er den tillid, vi har til at politiet kan opklare sagen og dømme den skyldige, måske ikke hensigtsmæssig i voldtægtssager,

da det langt fra er givet, at politiet kan efterkomme dette. Omvendt anses det også som problematisk, hvis vi ikke kan stole på, at vores retssystem får dømt de skyldige. Derfor vil vi argumentere for, at det heller ikke er en hensigtsmæssig løsning at mindske vores forventninger og dermed tilliden til vores retssystem. I denne sammenhæng skal det pointeres, at det kommer til udtryk hos vores informanter, at det ikke nødvendigvis er den juridiske retfærdighed, der vejer højest hos dem. Det vigtigste for kvinderne er faktisk, at de bliver behandlet ordentligt og mødt med anerkendelse og støtte: “... *det der med at jeg forstår virkelig godt, hvis det påvirker dig, og hvis du er ked af det, og hvis du synes det er hårdt. Det har været noget af det rareste at få at vide*” (Interview 3, ll. 538-540). Dette anser vi som muligt til trods for, at politiet ikke nødvendigvis kan efterkomme den juridiske retfærdighed, som kvinderne også søger. Politiet skal således blive mere bevidste om, hvordan deres væremåde i interaktionen med voldtægts ofre har indflydelse på ofrenes oplevelse med henholdvis at anmelde en voldtægt samt deres forståelse af politiet som institution. Et eksempel på at politiet forsøger at udvise støtte og anerkendelse til vores informanter, er i Sofias sag, hvor betjentene oplyser hende om, at hun har en god sag. Sofia har dog en oplevelse af, at hendes sag alligevel ikke prioriteres, og at betjentenes opmuntring og støtte tværtimod bliver til misforstået anerkendelse. Hun tolker dette som falske forhåbninger: “... *vi ved alle sammen godt hvad statistikkerne er, de er lort. Altså jeg tror ikke, jeg har en god sag, så lad være med at fodre mig med det*” (Interview 4, ll. 904-906). Således ender den støtte, som Sofia modtager fra politiet, og som formodentlig er givet i god mening, faktisk med at have den modsatte effekt, og bidrager til at Sofia får nogle negative oplevelser med at fortælle om og komme igennem processerne efter voldtægten. Her vil vi argumentere for, at politiet bør være velovervejede omkring hvilket signal de sender til voldtægts ofre, så de ikke kommer til at give dem falske forhåbninger. Det betyder, at politiet skal være opmærksom på at anerkende voldtægts ofre og deres følelser, samtidig med at de forholder sig realistiske i forhold til at informere voldtægts ofre om hvilke scenarier, de kan møde og sandsynligheden for disse.

Vi anser det som centralt at genetablere tilliden - tilliden til, at man bliver mødt på en anerkendende og støttende måde, når man opsøger politiet. Ved at genetablere tilliden mellem voldtægts ofre og politiet, kan vi skabe et trygt rum som både har potentialet til at sikre at flere kvinder anmelder deres voldtægt til politiet, og at det bliver uden frygt for mistro og skepsis. Hvis voldtægts ofre bliver imødekommet i denne tillid,

kan det skabe rammen for, at offeret føler sig ordentligt behandlet og troet på, når de kommer til politiet for at anmelde en voldtægt. Dette ses for eksempel hos Sofia, som havde en rigtig positiv oplevelse med en ung betjent, fordi hun oplevede, at han ikke var fordømmende overfor hende, og at han eksplicit fortalte, at han troede på hendes historie. Sofia fortæller i den forbindelse også, at han er en del af grunden til, at hun ikke føler, at politiet har mistet alt deres menneskelighed, fordi der faktisk også findes gode betjente (Interview 4, ll. 259-265). Det afgørende er således måske nærmere, at vi skal kunne have tillid til, at andre mennesker griber os emotionelt, når vi er blevet udsat for noget så voldsomt som en voldtægt.

7.1.3.1 Opsamling

Faktum er, at der ofte kun er to parter til stede under en voldtægt, og at det er disses ord, der bliver den betydeligste bevisbyrde i sagen mod den anden. En anden væsentlig faktor er, at vores retssystem såvel som samfundet er bygget op omkring en formodning om, at man er uskyldig, indtil andet er bevist. Der findes ingen nem løsning på disse problematikker, og derfor kan det måske være svært at love alle voldtægtsofre, at de altid bliver grebet juridisk. Det skal dog også nævnes, at vores informant Sofia beskriver, at hun godt er bevidst om dette - hun ved godt, at hendes sag, som så mange andre voldtægtssager, er svær. Der er ofte få beviser og kun to vidner, men alligevel vælger hun at søge hjælp hos politiet. Dette indikerer, at hun har tillid - tillid til at politiet kan og vil hjælpe hende. Det er i det øjeblik, at Sofia og andre voldtægtsofre udviser tillid til politiet og satser på, at der er nogen, der griber dem, at de gør sig selv sårbare og lægger deres skæbne i en andens hænder. Det er denne tillid, som er så grundlæggende i det danske samfund, og som muliggør vores informanternes oplevelser - tillid er en generativ mekanisme. På baggrund af vores empiri har vi fundet, at en central og måske også meget simpel måde at indfri denne tillid på er at vise voldtægtsofrene, at deres sag bliver taget seriøst. At man som politibetjent tror på, at den kvinde der sidder over for en fortæller sandheden, og at man møder hende med medmenneskelighed og empati. Det er at give offeret de informationer, som de har behov for, samtidig med at anerkende hendes oplevelser uden, at det bliver til falske forhåbninger. Herved kan man potentielt forebygge nogle af de negative oplevelser, som forårsager mistillid til politiet og istedet sikre, at voldtægtsofres tillid mødes, og at der kommer flere positive oplevelser med at anmelde en voldtægt til politiet.

7.1.4 Opsummering - opretholdelse af generative mekanismer

I den første del af diskussionen har vi peget på forskellige generative mekanismer såsom voldtægtskulturen, forståelse af samtykke, forestillingen af hyppigheden af falske anklager og tillid. Disse mekanismer kan være nogle af de grunde til, hvorfor kvinderne i vores interviews har de oplevelser, som de har med at fortælle andre om, at de er blevet voldtaget. Ethvert objekt i en disclosure-situation har kausale potentialer, som alle har indflydelse på, hvorvidt oplevelsen bliver opfattet som positiv eller negativ for voldtægtsofferet. Hvilke potentialer, der bliver udløst i en given situation, afhænger af de generative mekanismer, som eksisterer i den specifikke kontekst - disclosure til formelle såvel som uformelle instanser. Dette kan eksemplificeres gennem ofrenes disclosure til politiet. I situationer, hvor kvinder anmelder deres voldtægt, kan den generative mekanisme være tillid. De oplevelser, som kvinderne kommer til at få hos politiet, er altså muliggjort, fordi de udviser tillid til, at politiet vil håndtere deres sag korrekt. Hvis denne tillid brydes, så vil kvinderne have en negativ oplevelse, hvorimod deres oplevelse vil være positiv, hvis deres tillid imødekommes. På samme måde kan det siges, at hvis kvinderne ikke går til politiet, fordi de ikke har tillid til dem, så kunne oplevelsen ikke have fundet sted.

Vi har argumenteret for, hvordan begrebet voldtægt og måden, vi snakker om det, har betydning for, hvad vi forstår som en voldtægt, og dermed hvad vi anerkender som en "rigtig" voldtægt. Derudover har vi diskuteret, hvordan voldtægts ofre kan reagere meget forskelligt efter en voldtægt, samt hvordan en uvidenhed overfor dette kan have en negativ betydning for voldtægtsofferets oplevelser med disclosure. På baggrund af disse faktorer har vi argumenteret for, at der i Danmark eksisterer en voldtægtskultur. Vi har ydermere diskuteret retssystemets processer i forbindelse med en voldtægtssag. Herigennem har vi reflekteret over, hvordan uskyldsformodningen kan spille en rolle for, hvordan politiet handler i håndteringen af voldtægtssager, samt hvorvidt dette har betydning for, hvordan offeret oplever at blive mødt. Vi har ydermere diskuteret forståelsen af den nye samtykkelov, og hvad den kan have haft af betydning for strafferechtslige afgørelser af voldtægtssager, og dermed om den kan have haft en betydning for voldtægts ofres følelse af juridisk retfærdighed i samfundet. I den sammenhæng har vi ligeledes diskuteret, hvordan porno kan bidrage til en uhensigtsmæssig forståelse af samtykke. Slutteligt har vi argumenteret for, at vi har en grundlæggende forventning

til, at vi skal kunne have tillid til hinanden, og når denne tillid bliver brudt, så forårsager det negative oplevelser med disclosure.

Vi argumenterer således for, at der eksisterer nogle generative mekanismer i samfundet, som kan være medvirkende til at forme kvindernes oplevelser med disclosure. Hertil kan der sættes spørgsmålstegn ved, om vi som samfundsborgere bidrager til at give kvinderne de oplevelser, når vi opretholder disse mekanismer. Når vi eksempelvis tabuiserer voldtægt i samfundet ved at undgå at snakke om det i sociale sammenhænge eller ved ikke at italesætte den manglende viden om voldtægt og håndtering af voldtægtsofre i samfundet, så er vi med til at gentage den onde cirkel. Det, at vi tabuiserer voldtægt i samfundet kan siges, at medvirke til, at ofrene føler sig mere skamfulde (Stage, 2019). Viola oplever eksempelvis, hvordan ordet voldtægt i nogle situationer “ ... bliver pakket lidt mere ind, fordi man skal passe på ikke at sige ordet voldtægt ” (Interview 3, l. 390f). Der opleves altså en form for berøringsangst omkring emnet, og dermed også en tabuisering af voldtægt, hvilket kan gøre, at ofrene føler sig forkerte eller til besvær. Alle vores informanter lægger ligeledes meget vægt på, at der generelt mangler viden om voldtægt og håndtering af voldtægtsofre hos fagpersoner, samt hvilke muligheder man som offer har for at søge hjælp efter en voldtægt. Liv tydeliggør dette problem, idet hun pointerer, at hun har fået det meste af sin viden om håndtering af processen og muligheder for hjælp gennem sociale medier, frem for eksempel hendes læge (Interview 2, ll. 754-761). Det, at vi mangler generel viden om voldtægt, voldtægtsofrene og deres reaktionsmønstre, gør, at vi kan blive utrygge og usikre på, hvordan vi skal håndtere det, når andre deler sådanne oplevelser med os, og det er med til at opretholde de negative oplevelser hos voldtægtsofre.

En anden måde, hvorpå vi vil argumentere for, at samfundet kan siges at bidrage til, at voldtægtsofre får negative oplevelser med at fortælle andre om deres voldtægtshistorie, er ved, at vi anlægger et skamfuldt syn på voldtægt. Selvom vi ser mange forskellige reaktioner og senfølger hos voldtægtsofre, ser vi alligevel skyld og skam, som følelser, der går igen blandt alle vores informanter. Sofia taler blandt andet om, at følelsen af den form for skam, som hun har, er helt unik for voldtægtsofre (Interview 4, ll. 659-666). Noget af det, der gør denne skam unik, er, at ofrene påtager sig skammen, selvom de rationelt godt ved, at det er voldtægtsudøveren, der burde skamme sig (Interview 1, ll. 104-106). Men er det egentlig ikke kun udøveren, der burde skamme sig?

Det er jo ham, der har gjort noget forkert. Ifølge Stage (2019) opleves skam, når vi gerne vil skjule noget, som ikke lever op til samfundets normer. Når nogen bryder straffeloven, så hersker der ingen tvivl om, at der opstår et brud på samfundets normer. Derfor bør det være udøveren, der skammer sig, når vedkommende, ved at voldtage en anden, bryder straffeloven, og dermed samfundets normer. Vi vil dog argumentere for, at intentionen om at udskamme voldtægtsudøvere ikke fungerer i praksis. I og med at det er voldtægtsofferet, der skal italesætte og dermed synliggøre den skamfulde handling, bliver vedkommende objekt for andre menneskers negative blik. Voldtægtsofferet bliver den person, som oplever skam og føler sig unormal (Stage, 2019). Vi har generelt en berøringsangst mod at tale om det, som er smertefuldt og skamfuldt, hvilket en voldtægt kan antages at være, idet det er et af de mest intime og smertefulde former for overgreb, der findes. Således anses voldtægt i sig selv også som noget intimt og skamfuldt at blive associeret med, hvilket er med til at forme voldtægtsoffers syn på sig selv. Selvom vi som samfund ønsker at udskamme udøveren, så bliver offeret altså underlagt denne skam.

Konsekvenserne af at vi ikke aktivt forsøger at sætte fokus på alvorligheden af voldtægter, kan tydeliggøres ved at inddrage Butler (2020), der forklarer, hvordan voldelige handlinger kan blive en del af en ond cirkel og dermed medføre flere voldelige handlinger. Voldelige handlinger sker, og når vi så ikke anerkender disse handlinger som vold, for eksempel ved at man ikke anmelder en voldtægt eller ikke bliver anerkendt som voldtægtsoffer, så tillader samfundet, at volden kan ske igen. Dette ses for eksempel ved, at vi ikke italesætter voldtægt, og derved gør det til et tabu, og ved at vi som kvinder blot accepterer, at vi ikke kan gå alene hjem om aftenen. Hermed er vi også med til at forstærke voldtægtsmyterne, og dermed forstærke opfattelsen af, at vi selv har ansvaret for, hvordan andre behandler os. Dette kan, som nævnt tidligere i afsnit 7.1.1.4 *Ordet voldtægt*, betragtes som en form for slow violence, fordi vi, i og med at vi ikke forsøger at omlægge de generative mekanismer, på en måde er med til at forårsage, at kvinderne får disse oplevelser. For eksempel ved at vi som samfund udviser tillid til politiet og stoler på, at de gør deres arbejde ordentligt. Med andre ord giver vi samfundet magt til, at det kan opretholde dets struktur ved at udvise tillid til det. Således vil vold blot blive reproduceret i samfundet, indtil vi erkender og anerkender, at det forekommer, og finder en måde at forebygge det.

Således argumenterer vi for, at samfundet er nødt til at blive bevidst om hvilke generative mekanismer, der bidrager til vores oplevelser i samfundet, og derefter arbejde hen imod at forandre disse mekanismer, så vi ikke blot fortsætter med at reproducere dem. Dette stemmer overens med kritisk realismes forestilling om, at vi som aktører i samfundet, er nødt til at påvirke de eksisterende strukturer og mekanismer, for at strukturel udvikling kan forekomme (Buch-Hansen & Nielsen, 2005). Butler (2020) kan understøtte dette argument, idet hun argumenterer for, at vi er nødt til at kritisere volden, før vi kan fjerne den. Vi er altså nødt til at italesætte de problemer, der eksisterer i samfundet og gøre oprør mod dem, før vi kan løse eller fjerne dem. Således skal samfundets tankegang ændres. Helt konkret argumenterer vi for, at samfundet skal blive klogere på de mangeartede reaktioner, der kan forekomme hos voldtægts ofre, både efter selve voldtægten, men også i mødet med formelle og uformelle instanser. Dette stemmer overens med Bhaskars overbevisning om, at når man danner en fælles agens blandt flere aktører, muliggøres forandring (Bhaskar, 2016b).

Behovet for udvikling gælder særligt fagpersonale, som ifølge vores informanter ikke har nok forståelse for dem og deres reaktionsmønstre. Ligeledes er det, som fagpersonale, vigtigt at være opmærksom på, at man får formidlet kompleksiteten i disse sager til voldtægts ofrene på en respektfuld måde, hvor anerkendelse og støtte er i fokus. Fra vores empiri udleder vi nemlig, at det vigtigste for ofrene er, at de føler sig forstået og anerkendt, samt at de har brug for at få en realistisk ide om, hvordan hele processen kommer til at forløbe, samt hvilke muligheder, de har for at få hjælp til håndtering af de psykiske og fysiske senfølger, samt de juridiske processer. I håndteringen af voldtægts ofre er det ligeledes afgørende for fagpersonalet at kende statistikkerne i flere henseender. De skal være bevidste om, at der forekommer andre former for voldtægt end den stereotype forestilling, overfaldsvoldtægten, således at kvinder, der eksempelvis har været udsat for en partnervoldtægt ikke negligeres. Ligeledes skal de være opmærksomme på, hvilken effekt falske anklager har på tilgangen til og behandlingen af voldtægts ofre, selvom falske anklager rent statistisk ikke forekommer ofte. Dette betyder, at langt størstedelen af de kvinder, der anmelder voldtægter, rent faktisk har været udsat for en traumatiserende oplevelse, og er i risiko for at blive det igen, når de skal fortælle andre om deres oplevelser.

I overvejselen af, hvordan vi kan sikre, at voldtægtsofre får bedre oplevelser med disclosure, er det relevant ikke kun at se på de negative oplevelser. En stor del af diskussionen har været præget af en kritisk diskussion af vores informanternes negative oplevelser med at fortælle om deres voldtægt, men det er værd at fremhæve, at informanterne ligeledes har mange positive oplevelser med disclosure, især med familie, venner og krisecentre. Vi vil argumentere for, at det også er yderst relevant at se på de positive oplevelser, da disse kan være med til at lære os, hvad der rent faktisk virker i mødet med formelle og uformelle instanser. En af grundene til at vores informanter oftere har positive oplevelser med disclosure overfor uformelle instanser, kan være, at venner og familie har et større og bedre kendskab til dem, og dermed kender de også mere til deres reaktionsmønstre og kan således vurdere deres histories validitet ud fra, hvem de er som person. Ydermere formoder vi, at venner og familie har en større tendens til at yde omsorg overfor kvinderne end fagpersoner, som ikke kender dem. Derudover lægger vores informanter især vægt på, hvordan det at modtage anerkendelse og støtte har stor positiv betydning for deres efterfølgende håndtering af processen og senfølgerne. Det er derfor essentielt, at vi fortsætter med at anerkende og støtte voldtægtsofre, og måske især forsøger at støtte dem i anmeldelsesprocessen, når de bliver klar til at anmelde det, da denne proces kan anses som særligt udfordrende for både voldtægtsofferet og politiet. Her er det ligeledes afgørende, at politiet formår at anerkende ofrene i deres historier og støtte dem i deres svære følelser. En voldtægt er noget af det værste, man kan blive udsat for, og når man rent faktisk har oplevet det på egen krop, så må det værste derefter være ikke at møde forståelse og tro på, at det, man fortæller, er sandt eller alvorligt nok til at anmelde. Det er derfor afgørende, at vi anerkender, forstår og imødekommer de mange reaktioner, man kan have efter sådan en oplevelse.

7.2 Diskussion af fremgangsmåde

I følgende afsnit vil udvalgte aspekter af vores fremgangsmåde diskuteres. Vi vil starte med en diskussion af det metodologiske afsæt og vores anvendelse af dette i praksis. Efterfølgende vil vores metodiske overvejselser omkring scoping reviewet og de udførte interviews præsenteres, hvorefter den valgte analysetilgang vil diskuteres. Dernæst vil vi italesætte vores positioner som både forskere og kvinder, samt hvilke

implikationer det har haft for vores indsamlede empiri og vores diskussion. Der vil løbende i afsnittet inddrages eksempler og pointer fra de tidligere dele af specialet.

7.2.1 Metodologi

Det metodologiske udgangspunkt for dette speciale har været en kombination af feministisk standpunktsteori og kritisk realisme. Da dette udgør fundamentet for vores speciale, finder vi det relevant at starte med at diskutere, hvordan brugen af disse perspektiver i praksis har understøttet vores fremgangsmåde og på sigt formet vores opgave.

Feministisk teori har primært haft til formål at tydeliggøre, hvorfor vi har undersøgt det valgte emne, det perspektiv vi har anlagt, samt vores valg af informanter. Derfor har vi taget udgangspunkt i et marginaliseret perspektiv - kvindelige voldtægts ofre. Dette indebærer en iboende antagelse om, at kvinder, der er blevet voldtaget, er marginaliserede i dagens Danmark, hvilket potentielt kan anses som problematisk. Hvis kvinderne ikke opfatter sig selv som marginaliserede, kan det anses som en form for ondartet positionering, fordi kvinderne ikke har indflydelse på denne attribuering af dem (Harré & Moghaddam, 2003). Dog ønsker vi at påpege, at vores informanter selv giver udtryk for, at de ser en væsentlig problematik i, at der mangler viden og forskning på området, samt at kvinder og voldtægts ofre generelt er grupper, som negligeres i den offentlige debat. Rosa beskriver dette i sit interview:

“Man bliver aldrig lyttet til som vold og voldtægts ofre [...] Vold og voldtægts ofre i Danmark ejer ikke ytringsfrihed, fordi det øjeblik de udtaler sig om volden og voldtægterne, så beskylder du i teorien en uskyldig mand, fordi han bliver ikke dømt” (Interview 1, ll. 382, 459-462).

Rosas citat illustrerer, hvordan det er hendes opfattelse, at voldtægts ofre marginaliseres, og at der er en grundlæggende antagelse om, at udøveren er uskyldig. Liv giver ligeledes udtryk for, at hun oplever, at voldtægts ofre ikke bliver lyttet ordentligt til, når de fortæller, at de er blevet voldtaget (Interview 2, ll. 749-752). På baggrund af dette vil vi derfor argumentere for, at vores informanters oplevelser underbygger vores brug af feministisk standpunktsteori ved at vi karakteriserer vores informanter som marginaliserede. Årsagen til dette er, at kvindelige voldtægts ofre anses for ikke at have

ret til og mulighed for at udtale sig, samt blive hørt i det danske samfund. Viola giver udtryk for følgende i sit interview: “... jeg synes, det er rart, at min oplevelse kan gavne på en eller anden måde. Jeg vil gerne, at den bliver brugt til noget” (Interview 3, ll. 37-39). Vi vil argumentere for, at vi har givet kvinderne en mulighed for at få deres stemmer hørt gennem interviewene og dette speciale som helhed.

Vores brug af kritisk realisme som metodologi kommer til udtryk på flere forskellige måder i vores speciale, men har især haft indflydelse på, hvordan vi har valgt at undersøge vores emne. En grundantagelse i kritisk realisme er, at man gennem retroduktion tager udgangspunkt i empiriske observationer, for så efterfølgende at undersøge hvilke generative mekanismer, der muliggør de empiriske fund. For at illustrere hvordan vi anvender kritisk realisme i praksis, kan der fremhæves et eksempel. I vores analyse anvendte vi følgende citat fra Liv: “... man mister hele sit liv efter sådan en oplevelse” (Interview 2, l. 358f). Med udgangspunkt i citatet overvejede vi hvilke teorier, der ville være meningsfulde til at forklare det identitetstab, som kan være forbundet med en voldtægt. Her fandt vi Zittouns (2012) begreb om ruptures særlig relevant. Det er her abstraktionsprocessen finder sted, hvor vi distancerer os fra vores empiri og forsøger at belyse den fra et teoretisk perspektiv. Denne anvendelse af teori på et enkelt aspekt, som vi identificerede i vores empiriske materiale, er et eksempel på, hvordan abduction anvendes i særligt analysen. Efterfølgende har vi i diskussionen peget på, hvilke generative mekanismer, der kan ligge til grund for, hvorfor kvinderne har de oplevelser med disclosure. Dermed har vi udført både abstraktion, abduction og retroduktion i praksis for at kunne undersøge vores problemformulering.

7.2.2 Metode

Den primære metode for dette speciale er interview, hvor vi indsamlede vores empiri fra fire informanter, som alle har været offer for en voldtægt. Indledningsvis udførte vi et scoping review, hvis formål var at fokusere vores problemformulering, samt vores interviewguide og interviewene i praksis. Implikationerne af at anvende både scoping review og interview vil blive diskuteret i dette afsnit.

7.2.2.1 Scoping review

I scoping reviewet inkluderede vi 24 artikler, som bidragede til, at vi opbyggede et indgående kendskab til genstandsfeltet, samt de metoder som hyppigst anvendes inden for forskning i voldtægtsofres oplevelser. Dette kunne vi drage fordel af i forbindelse med forberedelse og fokusering af potentielle interviewemner, samt udarbejdelsen af interviewguiden. Det havde dog også den begrænsning, at det skabte en forudindtaget-hed om, hvilke problematikker vi ønskede at målrette interviewet mod. Eksempelvis inddrager en stor del af artiklerne i scoping reviewet ofrenes møde med politiet, og at disse ofte har været præget af negative oplevelser. Derfor havde vi også en forhåbning om, at vores informanter ville kommentere på og fremhæve deres oplevelser med politiet, og at vi således ville få mulighed for at følge op på dem under interviewet. Vores informanternes oplevelser med politiet er et gennemgående tema i både analysen og diskussionen. Det anser vi for at være et udtryk for, at tre ud af fire af vores informanter har haft møder med politiet, som har været rammesættende for deres oplevelser med at disclosure. Dog er det sandsynligvis også et udtryk for vores egen interesse i og viden om, at politiet ofte udgør en betydningsfuld rolle i voldtægtssager.

Scoping reviewet er en måde, hvorpå man kan udføre et litteraturreview. Vi anså denne form for review for at være velegnet til dette speciale i forhold til, hvad vi ønskede at opnå med reviewet. Eftersom formålet med reviewet var at skabe et bredt og nuanceret indblik i feltet, fravalgte vi det narrative review, som vi anså for at være for tilfældigt til at kunne skabe et helhedsbillede af forskningen på området. Modsat vurderede vi, at det systematiske review ville blive for ressourcekrævende, samt at det ikke opfyldte vores behov for blot at skabe en baggrund for vores primære metode - interviewene.

7.2.2.2 Interview

Inden for både feministisk standpunktsteori og kritisk realisme anses kvalitative metoder som fordelagtige i forhold til at frembringe og udvikle viden indenfor socialvidenskaberne. I dette speciale anvendte vi det semistrukturerede interview som vores metode, da vi anså det som den mest relevante metode til at skabe en dybdegående og nuanceret indsigt i kvinders oplevelser med disclosure efter deres voldtægt. Dog anser vi det som væsentligt at overveje, hvilke implikationer det har haft for projektet, at vi har anvendt netop denne metode. Dette vil vi gøre ved at fremhæve andre tilgange,

som eksempelvis kvantitativ metode, mixed-methods og andre kvalitative metoder, og derigennem argumentere for, hvorfor vi anså det semistrukturerede interview for at være bedst egnet til at undersøge vores problemformulering.

Projektet kunne have taget dets metodiske udgangspunkt i spørgeskemaundersøgelser. Det ville have haft den fordel, at det potentielt ville være nemmere at rekruttere informanter, og dermed givet mulighed for at samle en større mængde data. Spørgeskemaer kan nemmere distribueres både i og udenfor vores netværk gennem blandt andet sociale medier, hvilket ville medføre, at vi ikke ville være begrænset geografisk. Derudover er det typisk mindre konfronterende, og det kræver en mindre indsats for informanter at deltage i en spørgeskemaundersøgelse, hvor informanterne kan deltage, uden at det fordrer fysisk fremmøde. Det ville potentielt også bidrage til et højere deltagerantal. Begge disse faktorer forsøgte vi dog at imødekomme med vores interviews, da vi gav eventuelle informanter mulighed for at blive interviewet online. Liv påpegede i hendes interview, at et online format gjorde interviewet behageligt at deltage i, da hun kunne sidde i egne trygge omgivelser:

“Jeg synes faktisk, at det har været meget rart, fordi nu har jeg kunnet sidde herhjemme og kramme mine egne puder [...] Og sådan kigge rundt i mit eget værelse, der er noget trygt i det, også fordi at mit hjem er ligesom det sted jeg er aller tryggest. Jeg føler også, at jeg har kunnet tale sådan meget naturligt. Hvis jeg sad i et lokale sådan med jer eller sådan alene i sådan uvante omgivelser, så havde jeg nok været mere on edge [...] Måske ikke kunne tale helt lige så frit” (Interview 2, ll. 912-924).

Vi vil argumentere for, at hvorvidt et spørgeskema kunne være relevant at anvende til at undersøge specialets genstandsfelt, i høj grad afhænger af hvilken form for spørgeskema, der udvikles. Et spørgeskema, som kun anvender lukkede spørgsmål, og dermed er kvantitativt, vil skabe en begrænset indsigt i kvindernes oplevelser. Denne type spørgsmål begrænser nemlig informanternes mulighed for at reflektere og sætte ord på, hvad de selv finder mest meningsfuldt i forbindelse med deres disclosure. Dette ville man kunne tage højde for ved at anvende et spørgeskema med åbne spørgsmål - et kvalitativt spørgeskema. Der skal dog stadig tages forbehold for, at selvom åbne spørgsmål kan opnå en dybere indsigt i kvindernes oplevelser, vil der stadig ikke kunne

stilles opfølgende eller uddybende spørgsmål. Dermed risikerer man, som forsker, at vigtig data kan gå tabt. Et eksempel på dette er i interviewet med Liv, hvor hun snakker om, at hun har en veninde, der har tabt en retssag mod sin voldtægtsudøver på trods af, at alle beviserne var indsamlet (Interview 2, ll. 599-604). Hertil stiller observatøren et uddybende spørgsmål om, hvorvidt venindens oplevelser har haft indflydelse på Livs beslutning om ikke at anmelde sin voldtægt (Interview 2, ll. 614-626). Som følge heraf beskriver Liv, at hun har været meget bevidst om, at anmeldelsesprocessen ville kræve en kamp fra hendes side, fordi hun ikke har beviser på voldtægterne, men at hun også frygter at skulle konfronteres af sin ekskæreste igen (Interview 2, ll. 629-639). Disse refleksioner var sandsynligvis ikke kommet frem under et spørgeskema, fordi spørgsmålene ikke ville være målrettede nok til at kunne identificere sammenhængen. Der er således både muligheder og begrænsninger ved at anvende et kvalitativt såvel som kvantitativt spørgeskema.

I en artikel af O'Callaghan et al. (2023), som indgår i vores scoping review, udføres der semistrukturerede interviews med voksne kvinder, som har fortalt deres nærmeste om deres voldtægt. Som rekruttering anvendte de en tidligere udført longitudinel spørgeskemaundersøgelse, hvor kvinderne havde mulighed for at indikere, at de var interesseret i at blive kontaktet med henblik på at deltage i et interview på et senere tidspunkt. Hvis man ønskede at anvende både spørgeskema og interview, anser vi dette for at være en mulig fremgangsmåde, da det ville give os de ovennævnte fordele fra både kvantitativ og kvalitativ metode, samt at det personlige interview ville kunne give mulighed for at stille uddybende spørgsmål. Årsagen til kun at anvende et personligt interview bestod i, at vi ud fra et tidsmæssigt perspektiv vurderede, at det ville være for omfattende at benytte begge metoder. Desuden ville informanterne potentielt vurdere, at de allerede havde deltaget tilstrækkeligt efter spørgeskemaundersøgelsen, og dermed ikke ville stille op til et interview.

7.2.2.3 Analyse

I vores analyseafsnit anvender vi en tematisk analysetilgang, hvor vi fremhæver centrale citater fra vores informanter, samt applicerer relevant teori på deres udsagn med henblik på at opnå en dybere forståelse for informanternes oplevelser. En tematisk tilgang er fleksibel, og kan anvendes på forskellige måder afhængig af, hvilken

metodologisk og teoretisk referenceramme man anvender (Braun & Clarke, 2006). Vi har valgt kritisk realisme og feministisk standpunktsteori som vores metodologi, hvilket indebærer en epistemologisk og teoretisk position, hvor vi er fokuseret på de generative mekanismer, der udtrykkes gennem voldtægtssofres marginaliserede perspektiv. Dette kommer særligt til udtryk i vores analyse og diskussion. Hvis vi havde valgt en anden position, havde vores analyse ligeledes haft et andet sigte. Eksempelvis kunne man med en narrativ tilgang ligeledes have anvendt en tematisk analyse i form af en content analysis (indholdsanalyse). Her ville fokus være at identificere tematiske mønstre på tværs af de forskellige interviews med henblik på at finde lighedspunkter og kontraster mellem informanternes oplevelser (Bamberg, 2020). Formålet med dette er at undersøge de positioner og temaer, som er centrale for individet, hvilket kan give et indblik i den måde, som individet forsøger at skabe mening i sin egen fortælling (Bamberg, 2012). Hvis denne tilgang overføres til vores emnefelt, vil det betyde, at man kunne undersøge, hvordan voldtægtssofrene forstår deres voldtægt, samt de subjektive holdninger de har skabt hertil, men også de midler, som de anvender for at gøre voldtægten meningsfuld. Vi vil argumentere for, at en narrativ tilgang vil medføre et mere individfokuseret perspektiv, hvor informantens meningsdannelse er genstandsfeltet. Vores valgte tilgang anser vi for at kunne rumme dette fokus, samtidig med at det også muliggør at inddrage et samfundsmæssigt og kritisk perspektiv, hvor vi også undersøger de generative mekanismer, der muliggør oplevelserne. Med udgangspunkt i vores problemformulering og dens sigte, så vil vi argumentere for, at den narrative tilgang ikke er meningsfuld at anvende.

Valget om at udføre en tematisk analyse har haft nogle implikationer for vores fund. En mulig begrænsning ved tematisk analyse er, at den formes af, hvad vi anser for at være relevant. Idet vi har lavet et udførligt baggrundsarbejde både i form af vores scoping review og læsning af diverse kilder for at danne overblik og indblik i fænomenet voldtægt, kan det have indflydelse på, hvad vi har fundet relevant og centralt i vores empiri. Således vil vi argumentere for, at dette kan betyde, at visse dele af empirien kan overses. Af den grund finder vi det vigtigt, at vi som forskere er bevidste om at vores bias - både personlige såvel som faglige - influerer, hvad vi fremhæver og finder problematisk.

7.2.3 Vores position

En central pointe ved både feministisk standpunktsteori og kritisk realisme er, at alt viden er situeret. Det betyder, at man ikke kan udføre neutral forskning, og derfor er det helt afgørende, at man som forsker gør sin position tydelig ved at sætte ord på det forudgående kendskab, man har til emnet, samt hvilke grundantagelser der gør sig gældende. Vi har forsøgt at gøre dette ved at italesætte vores position som kvindelige forskere, der forsker i kvinder og problematikker, som er særligt gældende for kvinder. Vi har løbende i specialet forholdt os kritiske både i forhold til hvilke forudsætninger, vi har haft for at undersøge emnet, hvordan vi har udført vores interviews, samt hvilke slutninger vi har præsenteret. I diskussionen beskriver vi eksempelvis vores eget perspektiv, og udleder heraf, at vi ligeledes er påvirket af og bekræfter de stereotype forståelser, der er gældende i samfundet omkring voldtægt.

I dette speciale blev interviewene udført af kvindelige forskere med kvindelige voldtægts ofre som informanter. Derfor kan der være risiko for, at nogle faktorer og oplevelser tages for givet - både af os og af informanterne. Det kan måske antages, at der er nogle ting, som er alment givet, og derfor ikke er nødvendigt at italesætte, fordi vi alle er kvinder. Derfor kan der potentielt være nogle aspekter, som har virket så åbenlyse og selvfølgelige, at de er gået tabt i vores interviews. Her kan man som eksempel inddrage vores interview med Liv, hvor hun italesætter en voldtægtsmyte om, at voldtægter kun sker for kvinder, der går hjem fra byen om aftenen (Interview 2, ll. 113-115). Vi stillede ikke uddybende spørgsmål til denne udtalelse under interviewet, fordi interviewer og observatør kunne nikke genkendende til hendes opfattelse. Det samme havde måske ikke gjort sig gældende, hvis det var en mand, der havde udført interviewet, da han ikke i samme omfang er påvirket af den stereotype opfattelse af voldtægt, vi, som unge kvinder, er. Modsat kan det også være en fordel, at vi er kvinder, der undersøger netop dette genstandsfelt. Vores personlige oplevelser med at være kvinder i det danske samfund har været med til at tydeliggøre problematikken, som vi undersøger, samt hvilken vinkel der ville være meningsfuld at anlægge på feltet.

Der er desuden også en risiko for, at vores informanter har delt mere om dem selv og deres oplevelser, end de havde intentioner om. Vi anser kun dette for at være problematisk, hvis vores informanter efterfølgende har en følelse af, at de har delt mere, end

de ønskede eller var trygge ved. Dette kan finde sted, når interviews omhandler emner, der enten er særligt sårbare eller som relaterer sig til emner, som informanten har en interesse i at fortælle om. Ved at skabe et trygt rum, der er karakteriseret ved åbenhed og intimitet, kan vores informanter altså være kommet til at give mere af dem selv, end de havde regnet med eller ønsket (Kvale & Brinkmann, 2015). Dog har vi forsøgt at forebygge dette ved både at gøre dem opmærksomme på deres ret til at undlade at dele aspekter ved deres oplevelser eller at besvare spørgsmål (Interview 2, ll. 22-25, 61; Interview 3, ll. 28-30). Desuden har vi i de samtykkeerklæringer, som vores informanter har underskrevet, gjort dem opmærksomme på deres ret til at trække deres deltagelse tilbage, og dermed udgå af specialet, hvis de havde behov for det.

I vores undersøgelse har vi, som nævnt i metodologien, været opmærksomme på, at vores slutninger og fund ikke alene ville blive reduceret til et spørgsmål om køn. Det har været et opmærksomhedspunkt for os, at eventuelle kønsproblematikker ville være funderet i vores empiri, og ikke noget vi selv antog som væsentligt for kvindernes oplevelser. Det kommer til udtryk ved, at vi i alle vores interviews med informanterne har spurgt ind til deres vurdering af, hvorvidt de oplevede en forskel på at fortælle om voldtægten til en mand og en kvinde (Interview 1, ll. 715-718; Interview 2, ll. 405-407; Interview 3, ll. 229-232; Interview 4, ll. 1068f). De gav alle udtryk for, at det i højere grad handlede om mennesket fremfor deres køn. En lignende pointe kan findes i Rudolfsson (2023) fra vores scoping review, hvor voldtægtssofres møde med politiet betegnes som et lotteri - det er tilfældigt, hvorvidt man har positive eller negative oplevelser med at anmelde sin voldtægt, da det afhænger af den person, man møder. Derfor har vi i diskussionen set det nødvendigt at se ud over den generelle feministiske forståelse af, at patriarkatet er årsagsforklaringen til kvindernes undertrykkelse (Oredsson, 2022). Herved har vi bestræbt os på at skabe et nuanceret perspektiv på årsagerne til kvindernes oplevelser.

7.2.4 Opsummering - hvor gyldig er vores slutning?

Dette afsnit har haft til formål at diskutere de overvejelser og valg, vi har taget i udarbejdelsen af dette speciale. Klein (1983) understreger netop vigtigheden af at tage stilling til egnetheden af de anvendte metodologiske positioner og metoder i forbindelse med forskning for kvinder. Vi har løbende forholdt os kritisk til, hvad der ligger til

grund for vores informanternes oplevelser. Herved vil vi argumentere for, at vi har af-dækket uhensigtsmæssige mekanismer og dermed taget kvindernes behov og interesser i betragtning - vi har med andre ord udført forskning for kvinder frem for forskning på kvinder.

Vi har argumenteret for, at vores to videnskabsteoretiske positioner har bidraget til vores projekt på hver deres måde. Vi er bevidste om, at man blot kunne have anvendt én af disse videnskabsteorier, dog er det vores holdning, at de begge har givet et betydningsfuldt bidrag til specialets perspektiv - vores problemformulering og det skrevne produkt. Udformningen af vores problemformulering blev informeret af scoping reviewet, som identificerede hvilke områder af forskningen, der var mangelfulde, og hvordan vi dermed kunne bidrage med ny viden. Vi har desuden kunne tage udgangspunkt i nogle af reviewets inkluderede artikler, da vi skulle udarbejde vores interviewguide ved at kigge på andre undersøgelsers fremgangsmåde. I disse artikler blev især interview ofte anvendt, og vi fandt, at metoden ligeledes var meningsfuld for vores undersøgelse.

Inden for kritisk realisme er en af de måder, hvorpå man kan vurdere gyldigheden af ens undersøgelse, at opstille tankeøvelser - vi laver således en omvendt retroduktion (van Ingen et al., 2020). Vores udgangspunkt for dette vil være de forskellige generative mekanismer, vi har fremhævet som potentielle forklaringer på de oplevelser, vores informanter beskriver i empirien. Tankeøvelsen opstilles, hvor vi forsøger at vurdere, hvorvidt en given oplevelse kunne opstå uden tilstedeværelsen af en eller flere af de fundne mekanismer. Vi har valgt at anvende tillid til dette formål og tage udgangspunkt i to forskellige scenarier fra vores informanter.

Første scenarie stammer fra Livs interview. På det tidspunkt hvor en kvinde fortæller om sin voldtægt til en anden person, må det antages, at hun i en eller anden grad har tillid til, at de vil tage hende seriøst. Liv beskriver følgende i sit interview:

“... jeg tænkte ligesom hun ville være en, jeg kunne stole på i den her situation [...] Vi sidder ude i køkkenet og snakker en aften, og jeg fortæller hende, at sådan helt ærligt jeg har det som om, at han har voldtaget mig. Der bliver hun sådan helt hvad øh nej, selvfølgelig har han ikke det, og nu

skal du lige passe på, hvad du går og siger, fordi du kan jo ødelægge hans liv, og selvfølgelig har han ikke det, og ej nu skal du lige tage dig sammen. Altså tog 100 % ham i forsvar” (Interview 2, ll. 130-138).

Citatet viser, at Liv vælger at fortælle sin veninde om voldtægterne som den første, fordi hun stoler på, at veninden vil være imødekommende overfor hendes oplevelser, selvom dette viser sig ikke at være tilfældet. Vi ser dette som et udtryk for, at Liv udviser tillid til veninden, da hun fortæller hende om voldtægterne, men at hun efterfølgende får en dårlig oplevelse, fordi veninden ikke tror på hende. Med udgangspunkt i dette citat og vores tankeøvelse kan vi her vurdere, at tillid kan være en forudsætning for, at voldtægts ofre får en negativ disclosure-oplevelse, fordi det indbefatter, at de stoler nok på en instans til at dele deres voldtægtshistorie med dem.

Andet scenarie tager udgangspunkt i Sofia, der, som nævnt tidligere i specialet, ikke har særlig stor tillid til politiet og håndtering af voldtægtssager. Hun fortæller følgende:

“... jeg tror sådan hele mit ophav for at stole på politiet, det var bare noget prut. Altså jeg tænkte bare sådan, nå I sidder der og danderer den, og så tænker I nok, at vi er lidt sarte. Nu kommer jeg herind og er faktisk virkelig ægte sart, og så hvis I smider et eller andet i hovedet på mig, så kan jeg slet ikke holde til det [...] Jeg tror sådan, [jeg] stolede bare ikke rigtig på, [at] der var nogen, der ville tage mig alvorligt [...] Fuck det er mig, der skal lave jeres [politiets] arbejde for jer eller sikre mig, at I [politiet] gør et eller andet åbenbart, for I glemmer mig jo hele tiden, så jeg bliver jo nødt til at holde jer i skak, for at I gider at arbejde på min sag” (Interview 4, ll. 322-329, 985-988).

Citatet viser, at Sofia, på trods af sin manglende tillid, alligevel vælger at anmelde voldtægten. Hun har hverken tillid til eller stoler på, at politiet vil forstå hendes oplevelser, eller at de vil prioritere den. Selvom hun ikke har denne tillid, så er hendes oplevelse med at anmelde sin voldtægt stadig negativ. Vi anser det som et udtryk for, at tillid ikke kan være den eneste forudsætning for, at vores informanter har en negativ disclosure-oplevelse. Ovenstående scenarie illustrerer, at negative oplevelser med

disclosure fortsat kan finde sted, selvom Sofia giver udtryk for, at tillid ikke er til stede. Dog vil vi argumentere for, at det, at hun vælger at anmelde voldtægten, kan tolkes som et udtryk for tillid - hvis hun troede, at anmeldelsen var helt formålsløs, så havde hun nok slet ikke anmeldt det.

På baggrund af disse to scenarier konkluderer vi, at tillid ikke kan fjernes fra vores argumentation for, hvorfor negative disclosure-oplevelser kan finde sted. Første eksempel illustrerer, hvordan tillid udgør en væsentlig del af forklaringen på, hvorfor Livs oplevelser kan finde sted. Derimod ses det i det andet eksempel, at tillid ikke er den eneste forklaring på Sofias oplevelser. Det er vores forståelse, at der ikke findes to voldtægts ofre, der er ens, og som har de samme behov, men fælles for dem er, at tillid er en central faktor - uanset hvordan det kommer til udtryk. Dermed vil vi argumentere for at vores eksempel med tillid, og hvorvidt denne imødekommes eller ej, er med til at underbygge vores slutnings gyldighed. Tillid er sandsynligvis ikke hele forklaringen på, hvorfor voldtægts ofres oplevelser finder sted, og derfor skal vores fund betragtes som et tentativt svar på problemformuleringen, og dermed en del af problematikken omkring voldtægts ofres negative disclosure-proces.

Vi har desuden udført forskellige tiltag for at sikre projektets pålidelighed og transparens. Vi har løbende forholdt os kritisk til vores rolle som både kvindelige forskere og unge danske kvinder. I specialet har vi argumenteret for vores metodologiske, metodiske og analytiske valg, samt tydeliggjort vores fremgangsmåde og udførelse af metode og analyse. Gennem vores metodologiske ophav har vi understreget, at alt viden er situeret, og derfor er det også væsentligt at påpege, at vores fund altid bør ses i dets kontekst - både temporalt, socialt og samfundsmæssigt.

8. Konklusion

I dette speciales indledning præsenterede vi en todelt problemformulering som både havde til formål at undersøge, hvilke oplevelser danske kvinder har med disclosure, men også hvorfor disse oplevelser finder sted. For at undersøge dette valgte vi at anlægge en kritisk realistisk samt en feministisk standpunktsteoretisk forståelsesramme, som har formet vores fremgangsmåde gennem hele projektet. Indledningsvis udførte vi et scoping review, som havde til formål at skabe indsigt i feltet. Her fandt vi, at der var mangel på forskning omkring voldtægtssofres oplevelser med disclosure i en dansk kontekst, samt at der var mangel på forskning i, hvad der kan ligge til grund for disse oplevelser. Scoping reviewet bidragede således til, at vi kunne konkretisere specialets vinkel. Med udgangspunkt i vores review valgte vi at udføre semistrukturerede interviews med kvindelige voldtægts ofre. Gennem rekruttering via forskellige organisationer og Facebook-sider kom vi i kontakt med fire informanter, som ønskede at dele deres historie.

For at besvare især den første del af vores problemformulering, valgte vi at lave en tematisk analyse af vores indsamlede empiri. Her fandt vi frem til fire temaer, der alle kunne bidrage til at belyse informanternes oplevelser med disclosure. De fire temaer var 1) Forventninger til mødet, 2) Omstændigheder for disclosure, 3) At blive mødt og 4) Selvførelse. Gennem inddragelse af relevant psykologisk teori kunne vi opnå en dybere forståelse for disse temaer, og hvordan de har betydning for informanternes oplevelser med disclosure. På baggrund af analysen udledte vi, at særligt anerkendelse og støtte har betydning for, hvordan vores informanter oplever disclosure-processen. Ydermere fandt vi, at vores informanter gør sig mange tanker - tanker omkring deres forventninger til disclosure, hvem de kan tillade sig at dele så sårbare og intime oplevelser med, legitimiteten af disse oplevelser og deres egen selvførelse. Disse tanker kan siges at være et produkt af voldtægts offerets egne fordomme og forventninger samt andres måde at omtale og møde voldtægts ofre på. Vi fandt særligt, at politiets måde at reagere på og håndtere voldtægts ofrene skabte en negativ disclosure-oplevelse, idet kvinderne følte sig karakteriseret som utroværdige.

Diskussionen var todelt, hvor den første del tog udgangspunkt i anden del af vores problemformulering. Her fremhævede og diskuteret vi nogle generative mekanismer,

vi betragter som mulige forklaringer på, at informanternes oplevelser kunne finde sted. En af disse mekanismer er voldtægtsmyter. Vi fandt, at voldtægtsmyter kan påvirke samfundets måde at forstå og tale om voldtægt på og dermed også andres håndtering af voldtægts ofre i selve disclosure-øjeblikket. Vi argumenterer for, at der eksisterer en forestilling om, hvordan den "rigtige" voldtægt ser ud, og denne tager ofte form som en overfaldsvoldtægt, der typisk portrætteres i forskellige medier såsom nyheder, tv og bøger. Hvis voldtægts offerets oplevelse ikke stemmer overens med den normative forestilling om, hvad en voldtægt er, så bliver den ikke anerkendt af andre, og dermed føler voldtægts offeret, at hendes oplevelse bliver negligeret. Dette influerer også voldtægts offerets forståelse af sig selv og det traume, som hun har været udsat for, hvilket kan have betydning for, hvorvidt hun vælger at dele sin oplevelse med andre. I Danmark tager politiet og retsvæsenet desuden udgangspunkt i uskyldsformodningen, som har til formål at sikre individets retssikkerhed. Dog pålægger den også voldtægts offeret ansvaret for at bevise, at en forbrydelse har fundet sted, og derfor positioneres udøveren i en mere privilegeret position end de kvindelige ofre.

En anden mekanisme kan være forskelle i forståelsen af samtykke. Eftersom samtykke kan udtrykkes og tolkes forskelligt, og dette kan medføre misforståelser om, hvorvidt der er givet samtykke til en handling eller ej. I denne sammenhæng påpeger vi, hvordan samtykkeloven kan siges at være et skridt på vejen mod en forbedring af voldtægts ofres vilkår, men at den også kan siges at skabe flere gråzoner i retssager grundet disse forskellige forståelser og dermed besværliggøre afgørelsen i voldtægtssager. Dette kan synes problematisk, idet der oftest ikke er mange fysiske beviser, og derfor ender sagerne stadig ofte i at blive ord mod ord. Yderligere fandt vi, at forestillingen om, at falske anklager er hyppige, også har indflydelse på kvindernes oplevelse, idet voldtægts ofre ofte konfronteres med mistro og skepsis.

Den sidste mekanisme, vi peger på, er tillid. I Danmark har vi en forventning om, at vi kan have tillid til vores medmennesker og samfundets institutioner. Vi forventer, at de vil hjælpe os, når vi opsøger dem. Dog ses det, at vores informanter har en oplevelse af, at deres tillid til andre ikke altid bliver mødt. Således bliver det at udvise tillid, en generativ mekanisme som udløser en negativ oplevelse, når tilliden ikke bliver mødt. Dette kan medføre, at vores informanter mister tilliden til samfundets funktioner, og derfor i fremtiden ikke tør henvende sig til andre med lignende problemstillinger.

På baggrund af dette speciale, kan vi konkludere, at der ikke findes én forklaring på, hvorfor vores informanter har disse oplevelser, samt findes der heller ikke ét løsningsforslag på problematikken. Vi anser det både for at være et individuelt og fælles ansvar, at forbedre og sikre voldtægtsfres vilkår. At tro på og anerkende de kvinder, der rækker ud og søger hjælp efter en voldtægt, burde være fundamentalt for alle mennesker. Dog har vi i vores speciale fundet, at dette langt fra altid er tilfældet, og at der er stor forskel på, hvordan man bliver mødt som voldtægtsoffer, samt hvilken indflydelse mødet vil have for ens velbefindende, selvforståelse og fremtidige disclosures. Som vores informanter påpegede, kan disclosure efter en voldtægt være mindst ligeså traumatiserende og voldelig som selve voldtægten.

Ud fra de fremhævede mekanismer kan vi konkludere, at voldtægt er et komplekst fænomen, hvor der er mange forskellige opfattelser af, hvornår en hændelse kan betegnes som en voldtægt. Dette sætter også fænomenet voldtægt i en gråzone, hvor det ofte er svært at bedømme, hvad der faktisk er sket. Til trods for at voldtægt befinder sig i en gråzone, så har vi fundet, at det er afgørende for voldtægts ofre, at de bliver mødt med anerkendelse og forståelse. Selvom det ikke har været fokuset for dette speciale at finde egentlige løsningsforslag på de u hensigtsmæssige generative mekanismer, som vi har fundet, så vil vi afslutte specialet med en central pointe. Måske det ikke kun handler om at indføre nye tiltag og love, men at løsningen i mange tilfælde er ligeså simpel som problematikken. Voldtægts ofre skal altid behandles med respekt, og de skal mødes i deres oplevelser.

9. Perspektivering

Som afrunding på dette speciale finder vi det relevant at fremhæve nogle af de overvejelser og forslag, som vi løbende har gjort os omkring håndtering af voldtægtsofre i Danmark i fremtiden. Vi anser dette for at være særlig væsentligt i kraft af at vi, i vores rolle som kommende psykologer, vil udgøre en del af de formelle instanser, hvor man kan komme i kontakt med voldtægtsofre. Følgende perspektivering vil tage afsæt i specialets indhold og fund, men der vil også inddrages indsigter og holdninger, som vi har udviklet undervejs i forløbet.

I specialets indledning beskriver vi, at *Missoula: Rape and the Justice System in a College Town* (Krakauer, 2015) var inspirationskilde til vores fælles undren. Vi havde alle et indtryk af, at de tendenser, som Krakauer beskriver, ikke ville forekomme i samme udstrækning i Danmark, som det er tilfældet i USA. Dog har vi gennem vores empiri fundet, at vores forestilling ikke stemte overens med de oplevelser, som vores informanter havde fra den virkelige verden. Vores empiri afspejler en række positive, men især også negative oplevelser i forbindelse med disclosure til formelle såvel som uformelle instanser. Vi fandt blandt andet, at voldtægtsmyter og tillid kan være generative mekanismer, der har potentiale til at forme voldtægtsofres oplevelser.

For et par år siden blev den samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse i Danmark implementeret, hvilket blandt andet havde til formål at beskytte voldtægtsofre samt sikre retssikkerheden for de anklagede. For mange ofre blev samtykkeloven et kærkomment tiltag, som skulle være startskuddet til, at voldtægtsofres vilkår ville få en plads i toppen af den politiske dagsorden. Samtykkeloven blev genstand for stor opmærksomhed i danske såvel som internationale medier¹⁰, hvor den danske regering blev hyldet for at tage aktivt stilling til de mange gråzoner, der er forbundet med voldtægtssager. Danmark havde med den nye voldtægtslov taget et kæmpe skridt mod de danske værdier om ligestilling og retfærdighed. Glæden var dog kortvarig, og den offentlige debat på området stilnede af, i takt med at samtykkeloven blev implementeret og taget i brug i praksis. Så hvor efterlader det os nu?

¹⁰ Times of Malta: *Denmark plans rape law requiring sexual consent* (Agence France-Presse, 2020), Al Jazeera: *Denmark to define sex without explicit consent as rape* (2020) og New York Times: *Denmark Toughens Rape Law to Include Sex Without Consent* (Peltier, 2020).

I besvarelsene fra organisationer, vi har været i kontakt med, giver de følgende status på området. Center for Voldtægtsfres repræsentant i Gødstrup understreger, at der mangler tværfaglig viden og indsats på området, og at der er en tendens til, at andre fagpersoner end psykologer har berøringsangst med voldtægtsfre (Bilag 8.1). Voldtægtsfres Vilkår fremhæver, at mødet med voldtægtsfre ofte tager udgangspunkt i generaliserede forestillinger om, hvordan voldtægtsfre bør reagere, og hvilke behov de har - især inden for retsvæsenet (Bilag 8.2). Joan-Søstrene ser en tendens til, at debatten på området ofte beror på private holdninger med bias frem for et folkesundhedsvidenskabeligt grundlag (Bilag 8.3).

Disse organisationers synspunkter har flere lighedspunkter med de oplevelser, som vi fandt gennem vores interviews med fire voldtægtsfre. Vores informanter nævner på forskellig vis, hvordan de i deres disclosure-proces har oplevet, at der mangler viden på området - viden om voldtægt generelt, herunder voldtægtsfres psykiske og fysiske reaktioner og senfølger, samt hvilke muligheder man har for at søge hjælp som voldtægtsoffer (Interview 1, ll. 924-940; Interview 2, ll. 735-742; Interview 3, ll. 456-483; Interview 4, ll. 721f, 725-731).

Hvis det er åbenlyst, at der er gennemgående mangler i det danske samfunds måde at møde voldtægtsfre på, hvordan kan man så nogensinde forvente, at samtykkeloven, som kun fokuserer på det retslige aspekt af voldtægten, er løsningen? Gennem dette speciale er vi blevet mere bevidste om, de muligheder og begrænsninger som samtykkeloven indebærer. Vi anerkender, at den måske aldrig er blevet vedtaget med det formål, at den skulle være den eneste løsning på at skulle forbedre vilkårene for ofrene. Dog vil vi samtidig argumentere for, at bestræbelserne på at implementere samtykkeloven har skygget over andre mulige tiltag, som vi anser for at være mindst lige så relevante og nødvendige. Samtykkeloven kan og bør ikke stå alene. Voldtægtsfre fortjener, at der bliver indført gennemgribende indsatser, som kan sætte voldtægt på dagsordenen udenfor den retslige kontekst. Der er behov for at ændre måden, vi taler om, forstår og håndterer voldtægt, både blandt almenbefolkningen og fagfolk. Vores forståelse af voldtægt må ikke længere være baseret på de voldtægtsmyter, som er bredt accepteret i samfundet i dag. Ved at skabe større viden, samt en bevidsthed om, at voldtægtdiskursen bør bero sig på fakta frem for forestillinger, får voldtægtsmyterne ikke længere samme gennemslagskraft. Vi anser dermed viden for at være en central

del af at facilitere bedre forudsætninger for voldtægtsfres disclosure, samt en oplevelse af at blive anerkendt - eksempelvis ved at kunne mindske den skam og skyld som kvinder ofte føler efter en voldtægt.

Afslutningsvist vil vi understrege, at løsningen ikke kun kan findes ved at kigge på det, der kommer efter en voldtægt, selvom det har været fokuset for dette speciale. Vi vil argumentere for, at det er mindst lige så vigtigt at fokusere på forebyggelse af voldtægter, som det er at fokusere på håndtering af voldtægter og dens ofre. Det er vigtigt at seksualundervisningen, som unge modtager i skolen, er i konstant udvikling, så den er tidssvarende. Dette indebærer blandt andet at belyse den nye samtykkelov, og de gråzoner der kan være omkring sex og samtykke - for eksempel de stereotype forestillinger omkring sex, som pornografi kan bidrage til.

Voldtægt er ikke noget, som alle vil komme til at opleve i deres liv, men det er noget som alle bør forholde sig til. Vores speciale har illustreret for os, at vi alle er med til at bekræfte og opretholde de generative mekanismer, der former de oplevelser, som voldtægts ofre, men også kvinder generelt, har i det danske samfund.

10. Referenceliste

I alt: 2848 sider.

- Aarhus Universitet. (n.d.). *Fakta om voldtægtsmyter*. Det Kriminalpræventive Råd. <https://dkr.dk/Media/637741327033487042/Faktaark%20voldt%C3%A6gtsmyter.pdf> [1 p.]
- Agence France-Presse (2020, September 1). Denmark plans rape law requiring sexual consent. *Times of Malta*. <https://timesofmalta.com/article/denmark-plans-rape-law-requiring-sexual-consent.815598> [1 p.]
- Ahmed, S. (2010). Killing Joy: Feminism and the History of Happiness. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 35(3), 571-594. DOI: 10.1086/648513 [25 p.]
- Ahrens, C. E., Campbell, R., Ternier-Thames, N. K., Wasco, S. M., & Sefl, T. (2007). Deciding Whom to Tell: Expectations and Outcomes of Rape Survivors' First Disclosures. *Psychology of Women Quarterly*, 31(1), 38-49. DOI: 10.1111/j.1471-6402.2007.00329 [12 p.]
- Ajzen, I., & Cote, N. G. (2008). Attitudes and the prediction of behavior. In W. D. Crano & R. Prislin (Eds.). *Attitudes and attitude change* (pp. 289-311). New York: Psychological Press [23 p.]
- Al Jazeera (2020, December 17). Denmark to define sex without explicit consent as rape. *Al Jazeera*. Retrieved 16 May, 2024, from <https://www.aljazeera.com/news/2020/12/17/denmark-to-define-sex-without-explicit-consent-as-rape> [1 p.]
- Amnesty International (n.d.). *FNs verdenserklæring om menneskerettigheder*. Retrieved March 6, 2024, from <https://amnesty.dk/vores-arbejde/fns-verdenserklæring-om-menneskerettigheder/> [1 p.]
- Andersen, S.A. (2007). *Kritisk realisme som perspektiv i socialt arbejde – en introduktion og forskningsoversigt*. Århus: Den Sociale Højskole i Aarhus (Chapter 1) [47 p.]
- Bamberg, M. (2012). Narrative analysis. In H. Cooper, P. M. Camic, D. L. Long, A. T. Panter, D. Rindskopf, & K. Sher (Eds.), *APA handbook of research methods in psychology* (pp. 85–102). Washington, DC: American Psychological Association [18 p.]

- Bamberg, M. (2020). Narrative analysis: An integrative approach. In M. Järvinen, & N. Mik-Meyer (Eds.), *Qualitative analysis: Eight approaches for the social sciences* (pp. 243-264). London: Sage Publications [22 p.]
- Bedera, N., Nordmeyer, K., & Holland, K. J. (2023). "I Could Never Tell My Parents": Barriers to Queer Women's College Sexual Assault Disclosure to Family Members. *Violence against women*, 29(5), 800-816. DOI: 10.1177/10778012221101920 [17 p.]
- Bernstein, J. M. (2011). Trust: On the real but almost always unnoticed ever changing foundation of ethical life, *Metaphilosophy*, 42(4), 395-416 [22 p.]
- Bhaskar, R. (2016a). Applied Critical Realism and Interdisciplinarity. In M. Hartwig (Ed.), *Enlightened Common Sense. The Philosophy of Critical Realism* (pp. 78-94). London: Routledge [17 p.]
- Bhaskar, R. (2016b). Critical naturalism and the philosophy of social science. In M. Hartwig (Ed.), *Enlightened Common Sense. The Philosophy of Critical Realism* (pp. 43-77). London: Routledge [35 p.]
- Bjerre, S. (2019, February 8). Vidste du... at voldtægt i middelalderen blev betragtet som hærværk på en mands ejendom? DR. <https://www.dr.dk/nyheder/kultur/historie/vidste-du-voldtaegt-i-middelalderen-blev-betragtet-som-haervaerk-paa-en#:~:text=Voldt%C3%A6gt%20var%20h%C3%A6rv%C3%A6rk&text=I%200den%20tidlige%20middelalder%20blev,som%20h%C3%A6rv%C3%A6rk%20mod%20mandens%20ejendom.> [1 p.]
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. DOI: 10.1191/1478088706qp063oa [27 p.]
- Bridges, A. J., Willis, M., Ezzell, M. B., Sun, C., Johnson, J. A. & Wright, P. J. (2024). Pornography Use and Sexual Objectification of Others. *Violence Against Women*, 30(1), 228–248. DOI: 10.1177/10778012231207041 [21 p.]
- Brooks, O., & Burman, M. (2017). Reporting rape: Victim perspectives on advocacy support in the criminal justice process. *Criminology & Criminal Justice*, 17(2), 209-225. DOI: 10.1177/1748895816667996 [17 p.]
- Buch-Hansen, H., & Nielsen, P. (2005). *Kritisk realisme*. (1st ed.). Samfundslitteratur: Roskilde Universitetsforlag (Introduction, Chapter 2, 3) [37 p.]

- Buch-Hansen, H., & Nielsen, P. (2012). Kapitel 8: Kritisk realisme. In S. Juul & K. B. Pedersen (Eds.), *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori - En indføring* (pp. 277-318). København: Hans Reitzels Forlag [42 p.]
- Buchbinder, M., Brassfield, E. R., Tungate, A. S., Witkemper, K. D., D'Anza, T., Lechner, M., Bell, K., Black, J., Buchanan, J., Reese, R., Rossi, C., Nouhan, P., Phillips, C. A., Martin, S. L., Liberzon, I., Rauch, S. A. M., Bollen, K., & McLean, S. A. (2021). "I still feel so lost": experiences of women receiving SANE care during the year after sexual assault. *Journal of the American College of Emergency Physicians Open*, 2(4). DOI: 10.1002/emp2.12464 [12 p.]
- Butler, J. (2020). *The force of nonviolence: an ethico-political bind*. London: Verso (Introduction, Chapter 1, 3, Postscript) [135 p.]
- Butler, J. (2021a). Recognition and Mediation: A Second Reply to Axel Honneth. In H. Ikäheimo, K. Lepold, & T. Stahl (Eds.), *Recognition and Ambivalence* (pp. 61-68). New York: Colombia University Press [8 p.]
- Butler, J. (2021b). Recognition and the Social Bond: A Response to Axel Honneth. In H. Ikäheimo, K. Lepold, & T. Stahl (Eds.), *Recognition and Ambivalence* (pp. 31-53). New York: Colombia University Press [23 p.]
- Campbell, R., Gregory, K., Goodman-Williams, R., Engleton, J., & Javorka, M. (2024). Community-based advocacy in "cold case" sexual assault prosecutions: A qualitative exploration of survivors' and advocates' experiences. *Qualitative Social Work*, 23(1), 126-144. DOI: 10.1177/14733250231207344 [19 p.]
- Center for Voldtægtsofre (n.d). *Psykiske reaktioner efter et overgreb*. Retrieved March 6, 2024, from <https://www.voldtaegt.dk/fa-viden/viden-om-voldtagt/psykiske-reaktioner-efter-et-overgreb/> [1 p.]
- Clegg, S. (2020). Agency and ontology within intersectional analysis: a critical realist contribution. In M. van Ingen, S. Grohmann & L. Gunnarsson (Eds.), *Critical Realism, Feminism, and Gender: Reader* (pp. 163-179). London: Routledge [17 p.]
- Covers, M. L. V., de Jongh, A., Huntjens, R. J. C., de Roos, C., van den Hout, M. & Bicanic, I. A. E. (2021). Early intervention with eye movement desensitization and reprocessing (EMDR) therapy to reduce the severity of post-traumatic stress symptoms in recent rape victims: a randomized controlled trial. *European Journal of Psychotraumatology*, 12(1), 1-13. DOI: 10.1080/20008198.2021.1943188 [13 p.]

- Critical Appraisal Skills Programme (2023). *CASP Qualitative Studies Checklist*. Retrieved March 10 from <https://casp-uk.net/checklists/casp-qualitative-studies-checklist-fillable.pdf> [1 p.]
- Dahlerup, D. (2023, May 11). *Rødstrømpebevægelsen*. Den Store Danske. <https://denstoredanske.lex.dk/r%C3%B8dstr%C3%B8mpebev%C3%A6gelsen> [1 p.]
- Dahlerup, D. (2024, January 12). *Kvindebevægelsen*. Den Store Danske. <https://denstoredanske.lex.dk/kvindebev%C3%A6gelsen#:~:text=Kvindebev%C3%A6gelsens%20f%C3%B8rste%20organisering%20kom%20i,i%201870%2D80%27erne>. [1 p.]
- Dahlerup, D., & Borchorst, A. (2024, February 29). *MeToo*. Den Store Danske. <https://denstoredanske.lex.dk/MeToo> [1 p.]
- Danermark, B., Ekström, M., Jakobsen, L., & Karlsson, J. C. (2005). *Explaining society. Critical realism in the social sciences*. London: Routledge (Chapter 3) [30 p.]
- Jensen, F. W. (n.d.). *Vold og voldtaegt*. Det Kriminalpræventive Råd. <https://dkr.dk/vold-og-voldtaegt/voldtaegt> [1 p.]
- DR Studie. (2024). *Samtykke*. DR. <https://www.dr.dk/studie/forloeb/samtykke> [1 p.]
- Dy, A. (2020). Gender theory non conforming: critical realist feminism, trans politics and affordance theory. In M. van Ingen, S. Grohmann & L. Gunnarsson (Eds.), *Critical Realism, Feminism, and Gender: Reader* (pp. 114-136). London: Routledge [23 p.]
- Eriksen, I.S. (n.d.). *Fakta om voldtaegt*. Det Kriminalpræventive Råd. <https://dkr.dk/vold-og-voldtaegt/fakta-om-voldtaegt> [1 p.]
- European Union. (2007). Charter of Fundamental Rights of the European Union. In *Official Journal of the European Union C303/17*. European Union. [1 p.]
- Eurostat (2023). *Women who have experienced violence by any perpetrator, by type of violence* [Data set]. https://ec.europa.eu/eurostat/data-browser/view/gbv_any_type/default/bar?lang=en&category=livcon.gbv.gbv_any [1 p.]
- Everyday Sexism Project Danmark (n.d.). *Hvad er en voldtaegtskultur?* Retrieved May 16, 2024, from <https://everydaysexismproject.dk/hvad-er-voldtaegtskultur/> [1 p.]
- Fehler-Cabral, G., Campbell, R., & Patterson, D. (2011). Adult sexual assault survivors' experiences with sexual assault nurse examiners (SANEs). *Journal of*

- Interpersonal Violence*, 26(18), 3618-3639. DOI: 10.1177/0886260511403761 [22 p.]
- Fiske, S. T. (2005). Social Cognition and the Normality of Prejudgment. In J. F. Dovidio, P. Glick & L. A. Rudman (Eds.), *On the Nature of Prejudice: Fifty Years after Allport* (pp. 36-53). Oxford: Blackwell Publishing [18 p.]
- Flick, U. (2018). *An Introduction to Qualitative Research*. Los Angeles: SAGE publications (Chapter 3) [22 p.]
- Gameon, J. A., Lahiere, A. N., & Skewes, M. C. (2021). College students' perspectives on healing following an unwanted sexual experience. *Current Psychology*, 40(6), 2570-2580. DOI: 10.1007/s12144-020-00619-1 [11 p.]
- Greeson, M. R., & Campbell, R. (2011). Rape Survivors' Agency Within the Legal and Medical Systems. *Psychology of Women Quarterly*, 35(4), 582-595. DOI: 10.1177/0361684311418078 [14 p.]
- Hansen, M., Bach, M. H., & Hansen, N. B. (2021). Psykiske og fysiske reaktioner under og efter et seksuelt overgreb. In T. Søberg, T. Baumbach, & L. K. Minke (Eds.), *Voldtægtssagen - retssystemet akilleshæl. Teori og Praksis* (pp. 117-136). København: Djøf Forlag [20 p.]
- Hansen, N. B., & Hansen, M. (2021). Sekundær viktimisering i voldtægtssager - det andet overgreb. In T. Søberg, T. Baumbach, & L. K. Minke (Eds.), *Voldtægtssagen - retssystemet akilleshæl. Teori og Praksis* (pp. 137-154). København: Djøf Forlag [18 p.]
- Harder (2023). *Porno*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag [54 p.]
- Harré, R., & Moghaddam, F. (2003). Introduction: The self and others in traditional psychology and in positioning theory. In Harré, R. & Moghaddam, F. (Eds.) *The Self and Others: Positioning Individuals and Groups in Personal, Political, and Cultural Contexts* (pp. 1-13). London: Praeger [13 p.]
- Hilden, M., & Jensen, A.H. (2019). Seksuelle krænkelser af voksne. In C. Graugaard, A. Giraldi, & B. Møhl (Eds.), *Sexologi - Faglige perspektiver på seksualitet* (pp. 977-1000). København: Munksgaard [24 p.]
- Hilton, J. L., & von Hippel, W. (1996). Stereotypes. *Annual Review Psychology*, 47, 237-271 [35 p.]
- Hochschild, A. R. (1979). Emotion Work, Feeling Rules, and Social Structure. *American Journal of Sociology*, 85(3), 551-575 [25 p.]

- Honneth, A. (1996). *The Struggle for Recognition: The Moral Grammar of Social Conflicts*. (J. Anderson, Trans.). Cambridge, Massachusetts: The MIT Press. (Original work published in 1995) (Translator's note, Chapter 5, 6) [50 p.]
- Honneth, A. (2021a). Intelligibility and Authority in Recognition: A Reply. In H. Ikäheimo, K. Lepold, & T. Stahl (Eds.), *Recognition and Ambivalence* (pp. 55-60). New York: Colombia University Press [6 p.]
- Honneth, A. (2021b). Recognition Between Power and Normativity: A Hegelian Critique of Judith Butler. In H. Ikäheimo, K. Lepold, & T. Stahl (Eds.), *Recognition and Ambivalence* (pp. 21-30). New York: Colombia University Press [10 p.]
- Hull, C. (2020). Post-structuralist and constructivist feminism. In M. van Ingen, S. Grohmann & L. Gunnarsson (Eds.), *Critical Realism, Feminism, and Gender: Reader* (pp. 47-79). London: Routledge [33 p.]
- Iwasaki, M., Picchiello, M. C., Morgan, C. H., & Henninger, A. L. (2023). Voices of Female Sexual Assault Survivors: Striving for Survivor-Centered Reporting Processes in the US Criminal Justice System. *Psychology of Women Quarterly*, 47(1), 65-79. DOI: 10.1177/03616843221136869 [15 p.]
- Joffe, H. (1999). *Risk and 'the other'*. Cambridge: Cambridge University Press (Chapter 1) [17 p.]
- Johansen, K. B. H. (2021). Seksuelt samtykke og mulige årsager til seksuel vold. In T. Søberg, T. Baumbach & L. K. Minke (Eds.). *Voldtægtssagen - retssystemets akilleshæl. Teori og praksis* (1. ed., pp. 45-66). København: Djøf Forlag [22 p.]
- Johnson, H. (2017). Why Doesn't She Just Report It: Apprehensions and Contradictions for Women Who Report Sexual Violence to the Police. *Canadian Journal of Women and the Law*, 29(1), 36-59 [24 p.]
- Justitsministeriet (n.d.). *Politi*. Retrieved May 17, 2024, from <https://www.justitsministeriet.dk/ministeriet/justitsvaesenet/politi-2/> [1 p.]
- Justitsministeriet (2020, December 17). *Folketinget vedtager ny samtykkelov*. Retrieved March 6, 2024, from <https://www.justitsministeriet.dk/pressemeddelelse/folketinget-vedtager-ny-samtykkelov/> [1 p.]
- Kahneman, D., & Tversky, A. (2013). Choices, values, and frames. In L. C. MacLean & W. T. Ziemba (Eds.), *Handbook of the Fundamentals of Financial Decision Making: Part I* (pp. 269-278). Singapore: World Scientific Publishing C. Pte. Ltd [10 p.]

- Klein, R. D. (1983). How to do what we want to do: Thoughts about feminist methodology. In G. Bowles & R. D. Klein (Eds.), *Theories of women's studies* (pp. 88-104). Routledge & Kegan Paul [17 p.]
- Koefoed, N. (2017, January 11). *Seksuallovgivning før 1849*. Danmarkshistorien. Retrieved March 6, 2024, from <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/seksuallovgivning-foer-1849#:~:text=I%20Danmark%20er%20seksualitet%20blevet,til%20grundlovens%20indf%C3%B8relse%20i%201849.> [1 p.]
- Kofod, E. (2020). The grieving killjoy: Bereavement, alienation and cultural critique. *Culture & Psychology*, 27(3), 434-450. DOI: 10.1177/1354067X20922138 [16 p.]
- Krakauer, J. (2015). *Missoula: Rape and the Justice System in a College Town*. Doubleday. [380 p.]
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Interview* (3. ed.). København: Hans Reitzels Forlag (Chapter 1, 2, 4, 5, 6, 7) [140 p.]
- Laudrup, C., Laursen, B., Sidenius, K., Balvig, F., Martinussen, M.-B. E., & Madsen, K. S. (2009). *Voldtægt der anmeldes. Del VI: Voldtægtsanmeldelsers vej gennem retssystemet*. Retrieved May 11, 2024, from <https://dkr.dk/media/7437/voldtaegt-der-anmeldes-vi-vej-retssys.pdf> (Chapter 2) [31 p.]
- Lawson, T. (2020). Feminism, realism, and universalism. In M. van Ingen, S. Grohmann & L. Gunnarsson (Eds.), *Critical Realism, Feminism, and Gender: Reader* (pp. 15-46). London: Routledge [32 p.]
- Lorenz, K. (2017). *Reporting Sexual Assault to the Police: Victim Experiences and the Potential for Procedural Justice* (Publication No. 10818114) [Doctoral dissertation, University of Illinois]. ProQuest Dissertations and Theses Global [240 p.]
- Lorenz, K., & Jacobsen, C. (2021). Sexual Violence Survivors' Experiences with the Police and Willingness to Report Future Victimization. *Women & Criminal Justice*, 1-23. DOI: 10.1080/08974454.2021.1985045 [23 p.]
- Lorenz, K., & O'Callaghan, E. (2022). "I Realized that I couldn't Act Normal": a Qualitative Study of Sexual Assault Survivors' Experiences of Workplace Disclosure. *Journal of Family Violence*, 37, 381-393. DOI: 10.1007/s10896-020-00183-z [14 p.]
- Lovforslag LSF 27 af 03/10/2001, *Forslag til lov om ændring af straffeloven (Skærpelse af straffelsen for voldtægt)*. Retrieved May 15, 2024, from

<https://www.retsinformation.dk/eli/ft/200112L00027#:~:text=Der%20gen-nemf%C3%B8rtes%20sam-tidig%20en%20%C3%A6ndring,haft%20en%20s%C3%A6rlig%20farlig%20karakter> [1 p.]

Lovforslag LSF 85 af 11/11/2020, *Forslag til lov om ændring af straffeloven (Samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse)*. Retrieved March 8, 2024 from <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/202012L00085> [1 p.]

Lykke, N. (2008) *Kønsforskning - en guide til feministisk teori, metodologi og skrift*. Frederiksberg: Forlaget samfundslitteratur (Chapter 6) [14 p.]

McQueen, K., Murphy-Oikonen, J., Miller, A., & Chambers, L. (2021). Sexual assault: women's voices on the health impacts of not being believed by police. *BMC Women's Health*, 21(1). DOI: 10.1186/s12905-021-01358-6 [10 p.]

Mies, M. (1983). Towards a methodology for feminist research. In G. Bowles & R. D. Klein (Eds.), *Theories of women's studies* (pp. 117-139). Routledge & Kegan Paul [23 p.]

Murn, L. T., & Schultz, L. C. (2023). "Knowing I'm Not Alone": The Development of a Support Group for College Victims and Survivors of Sexual Assault. *Journal of College Student Psychotherapy*, 1-24. DOI: 10.1080/87568225.2023.2190732 [24 p.]

National Sexual Violence Ressource Center (2010). *What is Sexual Violence?*. National Sexual Violence Ressource Center. Retrieved April 29, 2024, from https://www.nsvrc.org/sites/default/files/Publications_NSVRC_Fact-sheet_What-is-sexual-violence_1.pdf [2 p.]

Nixon, R. (2011). *Slow Violence and the Environmentalism of the Poor*. Harvard University Press (Introduction) [44 p.]

O'Callaghan, E., Ullman, S. E., Shepp, V., & Harris, C. (2023). Mental health help-seeking after a sexual assault: A dyadic study of sexual assault survivors and informal support providers. *Traumatology*, 29(1), 65-75. DOI: 10.1037/trm0000368 [11 p.]

Oredsson, A. F. (2022). Feministisk videnskabs- og erkendelsesteori. In S. F. Midtgaard & P. Nedergaard (Eds.), *Videnskabsteorien i grundrids – for samfundsvidenskaberne* (pp. 313-340). København: Djøf Forlag [28 p.]

- Patterson, D. (2011a). The Impact of Detectives' Manner of Questioning on Rape Victims' Disclosure. *Violence Against Women*, 17(11), 1349-1373. DOI: 10.1177/1077801211434725 [25 p.]
- Patterson, D. (2011b). The Linkage Between Secondary Victimization by Law Enforcement and Rape Case Outcomes. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(2), 328-347. DOI: 10.1177/0886260510362889 [20 p.]
- Pedersen, M. L., & Balvig, F. (2023) *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet: Offerundersøgelserne 2005-2022*. Justitsministeriets Forskningskontor. https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2023/12/08-12-2023-Offerrapport-2005-2022_webtilgaengelig-revideret.pdf (Chapter 7) [19 p.]
- Peeters, L., Vandenberghe, A., Hendriks, B., Gilles, C., Roelens, K., & Keygnaert, I. (2019). Current care for victims of sexual violence and future sexual assault care centres in Belgium: the perspective of victims. *BMC International Health and Human Rights*, 19, 1-12. DOI: 10.1186/s12914-019-0207-5 [12 p.]
- Peltier, E. (2020, December 17). Denmark Toughens Rape Law to Include Sex Without Consent. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2020/12/17/world/europe/denmark-rape-law.html> [1 p.]
- Peters, M.D.J., Godfrey, C., McInerney, P., Munn, Z., Tricco, A.C. & Khalil, H. (2020). Scoping Reviews (2020 version). In E. Aromataris & Z. Munn, (Eds.), *JBIM Manual for Evidence Synthesis* (pp. 406-451). DOI: 10.46658/JBIMES-20-12 [46 p.]
- Prakash, T. (2021, March 16). Kvinder har nøgler og hårspray klar når de går alene hjem: 'Mænd skal forholde sig til det her kollektivt'. DR. <https://www.dr.dk/nyheder/indland/kvinder-har-noegler-og-haarspray-klar-naar-de-gaar-alene-hjem-maend-skal-forholde> [1 p.]
- PRISMA (n.d.). *Reporting Items for Systematic reviews and Meta-Analyses extension for Scoping Reviews (PRISMA-ScR) Checklist*. Retrieved February 27, 2024, from http://www.prisma-statement.org/documents/PRISMA-ScR-Fillable-Checklist_11Sept2019.pdf [1 p.]
- Psykologer i Danmark. (2018). *Etiske principper for Nordiske Psykologer*. Retrieved May 26, 2024, from <https://psykologeridanmark.dk/wp-content/uploads/Etiske-Principper.pdf> [7 p.]

- Rosenbeck, B., & Jacobsen, G. (2023, October 11). *Kvindehistorie*. Den Store Danske. Retrieved March 6, 2024, from <https://denstoredanske.lex.dk/kvindehistorie> [1 p.]
- Rudolfsson, L. (2023). "I Want to Be Heard": Rape Victims' Encounters With Swedish Police. *Violence Against Women*, 1-24, DOI: 10.1177/10778012231176206 [24 p.]
- Sabat, S. R. (2003). Malignant Positioning and the Predicament of People with Alzheimer's Disease. In Harré, R. & Moghaddam, F. (Eds.) *The Self and Others: Positioning Individuals and Groups in Personal, Political, and Cultural Contexts* (pp. 85-98). London: Praeger [14 p.]
- Sayer, A. (2000). *Realism and social science*. SAGE Publications Ltd (Chapter 1) [19 p.]
- Skov, M., & van Mastrigt, S. (2021). Voldtægtsmyter i retssystemet. In T. Søberg, T. Baumbach, & L. K. Minke (Eds.), *Voldtægtssagen - retssystemet akilleshæl. Teori og Praxis* (pp. 15-44). København: Djøf Forlag [30 p.]
- Stage, C. (2019). *Skam*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag [54 p.]
- Stanley, N., Barter, C., Wood, M., Aghtaie, N., Larkins, C., Lanau, A., & Överlien, C. (2016). Pornography, Sexual Coercion and Abuse and Sexting in Young People's Intimate Relationships: A European Study. *Journal of Interpersonal Violence* 2018, 33(19), 2919–2944. DOI: 10.1177/0886260516633204 [26 p.]
- Stormhøj, C. (2014) Feministisk teori. In L. Fuglsang, P. B. Olsen & K. Rasborg (Eds.). *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne. På tværs af fagkulturer og paradigmer* (3. ed., pp. 467-505). Frederiksberg: Samfundslitteratur [39 p.]
- Srinivasan, A. (2022). *Retten til sex - essays* (1st ed., B. F. Simonsen, Trans.). København: Gutkind. (Original work published 2021) (Chapter 1, 2) [74 p.]
- Svendsen, G. T. (2020, March 20). Forsker: Danmarks verdensrekord i tillid hjælper os i kampen mod corona. *Videnskab*. <https://videnskab.dk/kultur-samfund/forsker-danmarks-verdensrekord-i-tillid-hjaelper-os-i-kampen-mod-corona/> [1 p.]
- Swift, C. L., Prieb, M., & Hammonds, S. L. (2008). Coping and Perpetuating Silence in a Romantic Relationship: Framing Strategies Used by Rape Survivors. *American Communication Journal*, 10(2), 1-19 [19 p.]
- Thompson, M. (2000). Life after rape: a chance to speak? *Sexual and Relationship Therapy*. 15(4), 325-343 [19 p.]

- Trolle, D., & Jensen, A. N. (2023). *Sundhed.dk: Voldtægt og voldtægtslignende overgreb*. Retrieved March 20, 2024, from <https://www.sundhed.dk/sundhedsfaglig/laegehaandbogen/akut-og-foerstehjaelp/tilstande-og-sygdomme/oevrige-tilstande/voldtaegt-og-voldtaegtslignende-overgreb/> [1 p.]
- van der Kolk, B. A. (2014). *The body keeps the score: mind brain and body in transformation of trauma*. London: Penguin Books (Chapter 13) [27 p.]
- van Ingen, M., Grohmann, S., & Gunnarsson, L. (2020). Philosophical preliminaries: Critical realism, feminism and gender. In M. van Ingen, S. Grohmann & L. Gunnarsson (Eds.), *Critical Realism, Feminism, and Gender: Reader* (pp. 9-13). London: Routledge [5 p.]
- Vestergaard, J., & Vogt, H. (2023). *Voldtægt*. Den Store Danske. Retrieved May 11, 2024, from <https://denstoredanske.lex.dk/voldt%C3%A6gt#:~:text=paragraffen%20om%20voldt%C3%A6gt%20kr%C3%A6ver%20fors%C3%A6t,anden%20part%20har%20givet%20samtykke>. [1 p.]
- Wandel-Pedersen, S. (2022). Kritisk realisme. In S. F. Midtgaard & P. Nedergaard (Eds.), *Videnskabsteorien i grundrids – for samfundsvidenskaberne* (pp. 273-292). København: Djøf Forlag [20 p.]
- Webster, W. S., & Oxburgh, G. E. (2022). Victims of sexual offences: aspects impacting on participation, cooperation and engagement with the interview process. *Psychiatry, Psychology and Law*, 29(5), 679-697. DOI: 10.1080/13218719.2021.1956387 [19 p.]
- Wheatcroft, J. M., Wagstaff, G. F., & Moran, A. (2009). Revictimizing the Victim? How Rape Victims Experience the UK Legal System. *Victims and Offenders*, 4(3), 265-284. DOI: 10.1080/15564880903048529 [20 p.]
- Zahavi, D. (2014). *Self and Other: Exploring Subjectivity, Empathy and Shame*. Oxford: Oxford University Press. DOI: 10.1093/acprof:oso/9780199590681.003.0014 (Chapter 14) [33 p.]
- Zahavi, D. (2019). *Phenomenology: The Basics*. Oxon, UK: Routledge (Chapter 10) [24 p.]
- Zittoun, T. (2012). Life-course: A Socio-Cultural Perspective. In J. Valsiner (Ed.), *The Oxford Handbook of Culture and Psychology* (pp. 513–535). Oxford: Oxford University Press [23 p.]

- Zittoun, T. (2014). Trust for Learning. In. P. Linell, & I. Marková (Eds.), *Dialogical Approaches to Trust in Communication* (pp. 125-151). Charlotte, NC: Information Age [27 p.]
- Øvlisen, T. B. (2022, February 19). Første år med omdiskuteret lov: Samtykkeloven har fængslet voldtægtsmænd - og har sikkert også ladet skyldige gå fri. *DR*. <https://www.dr.dk/nyheder/webfeature/samtykkeloven> [1 p.]